

ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී ජෝර්ත

සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය

ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය

- සංස්කරණය : මැදගම්පිටියේ විජ්‍යාධර්ම නිමි
සමන් වන්ද්‍ර රණසිංහ
- සංස්කරණ සහාය : සමීර විජේතිලක කුමාරසිංහ
හසිත සාරංග නානායක්කාර
- සම්බන්ධීකරණය : වාමි නිලාශා පට්ටනඤ්ඤ

ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2019

ISBN - 978-955-4908-86-4

ජාතික පුස්තකාල හා ප්‍රලේඛන සේවා මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලද
ප්‍රකාශනගත සුවිකරණ දත්ත

ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය / සංස්කරණය මැදගම්පිටියේ
විජිතධම්ම හිමි සහ සමන් වන්ද්‍ර රණසිංහ. - නුගේගොඩ :
විදුදය ප්‍රකාශන, 2019
පි. 150 ; සෙ.මි. 24

ISBN 978-955-4908-86-4

i. 089.9148 ඩීවී 23 ii. විජිතධම්ම හිමි, මැදගම්පිටියේ (සංස්.)
iii. රණසිංහ, සමන් වන්ද්‍ර (සංස්.)

1. එකතුව, සිංහල

කංචුක නිර්මාණය

බන්දුල අජිත් වල්පොල

පරිගණක අකුරු සැකසුම

කුමාරි විජයවර්ධන

විදුදය ප්‍රකාශනයකි.

මුද්‍රණය

තරංජි ප්‍රින්ට්ස්

506, හයිලෙවල් පාර, නාවින්න, මහරගම.

පිදුම

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විද්‍යාදාය විශ්වවිද්‍යාලයට

උල්පත වූ

මාලිගාකන්දේ විද්‍යාදාය පිරිවෙන පිහිටුවා වදාළ

ත්‍රිපිටකවාගීශ්වරාචාර්ය

අතිපූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ

සහ

විද්‍යාදාය විශ්වවිද්‍යාලයේ සමාරම්භක විශ්වවිද්‍යාලයාධිපති

සාර්වභෞම පණ්ඩිත

අතිපූජ්‍ය වැලිවිටියේ ශ්‍රී සෝරත ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ

ශ්‍රී නාමයන් වෙත

අප්‍රමාණ ගෞරවයෙනි;

අසීමිත භක්තියෙනි.

උපකුලපතිතුමාගේ සුඛ පැතුම් පණිවිඩය

2019 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයට සැට වසරක් පිරෙයි. ඊට උල්පත වූ මාලිගාකන්දේ විද්‍යාදාය පිරිවෙනට 145 වසරකි. විද්‍යාදාය අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ තවදුරටත් ගවේෂණය කරද්දී අපට පෙනී ගියේ එහි ඉතිහාසය දෙවනපැතිස් රජු විසින් මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ වෙත පූජා කරන ලද මහාමේස උද්‍යානයේ පිහිටුවන ලද මහාවිහාරය තෙක් විහිදුවාලිය හැකි බව යි. ඒ අනුව විද්‍යාදායේ සමාරම්භය අවුරුදු 2300 කට වඩා අත ඉතිහාසයක් වෙත දිවෙයි. ඒ ප්‍රෞඪ ඉතිහාසයට උරුමකම් කියන ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ වත්මන් උපකුලපතිවරයා ලෙස මෙකී අනුස්මරණ උත්සවය ගැනත් ඒ වෙනුවෙන් නිකුත් කැරෙන ග්‍රන්ථාවලිය ගැනත් සුඛ පැතුම් පණිවිඩයක් නිකුත් කරන්නට ලැබීම මට මහත් සතුටකි.

මේ අනුස්මරණීය සංසිද්ධිය නිමිත්තෙන් 2019 වර්ෂය පුරා වැඩසටහන් මාලාවක් ක්‍රියාත්මක වෙයි. මෙහි සමාරම්භක අවස්ථාව වූයේ මෙරට කීර්තිමත් විද්වත් ගුණවත් හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් 2019 පෙබරවාරි 17 වැනි දා සර්වරාත්‍රික පිරිත් සජ්ඣායනයක යෙදීම යි. පසු දින විශ්වවිද්‍යාලීය පරිශ්‍රයේදී ස්වාමීන් වහන්සේලා 145 නමක් උදෙසා සපිරිකර සංඝගත දක්ෂිණාවක් පිරිනමනු ලැබිණ. පෙබරවාරි 20 වැනි දින සිංහල, පාලි, සංස්කෘත යන ප්‍රාචීන භාෂා ත්‍රයත් දෙමළ භාෂාවත් මාධ්‍යය කොටගත් අන්තර්ජාතික ප්‍රාචීන භාෂා සම්මන්ත්‍රණයක් පවත්වනු ලැබිණ. පෙබරවාරි 21 වැනි දා උසස් පෙළ නව නිර්දේශයට අදාළ පාඩම් මාලා මෙරට පාසල් පද්ධතියේ ඊට අදාළ ශිෂ්‍යයන් සහ ගුරුවරුන් වෙත දායාපට - Video මාධ්‍යයෙන් නිකුත් කරනු ලැබිණ.

මාර්තු 18 ලේ දන් දීමේ කඳවුරක් පැවැත්වුණු අතර මාර්තු 27 වැනි දා විවිධ ක්ෂේත්‍රවලින් සමාජයේ කීර්තියට පත් වූ මානව පුස්තකාලයන් සේ සැලකිය හැකි සුවිශේෂ චරිත හමු වීමට අවකාශ ලබාදෙන වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක විය. මෙයට අමතරව 'ගී පැදුර', 'ආදි විද්‍යාර්ථීන්ගේ පුනරාගමනය', 'බක් මහ උලෙළ', 'තරුණ පර්යේෂකයන්ගේ සම්මන්ත්‍රණය', 'විද්‍යාදාය සාහිත්‍ය සම්මාන ප්‍රදානය' ආදී වශයෙන් වැඩසටහන් රැසකි.

මෙම සමරු උත්සව මාලාව හා බැඳුණු සුවිශේෂ වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වන්නේ අප්‍රේල් 02 සහ 03 යන දෙදින තුළ බණ්ඩාරනායක ජාත්‍යන්තර සම්මන්ත්‍රණ ශාලා පරිශ්‍රයේදී ය. අප්‍රේල් 02, එනම් අද දින මෙසරසවියේ සියලු ම පීඨයන්ගේ හා පෞද්ගලික අංශයේ නව නිපැයුම් හා නවෝත්පාදන දැක්වෙන ප්‍රදර්ශනයකි. එය ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික

සමාජවාදී ජනරජයේ අතිගරු ජනාධිපති මෛත්‍රීපාල සිරිසේන මැතිතුමන්ගේ සුරතීන් සහ විද්‍යාඥයාණන් ආචාර්ය බන්දුල විජේ මැතිතුමන්ගේ සුරතීන් විවෘත කැරෙයි. ඊට සමගාමී ව අප සරසවියේ වෛද්‍ය පීඨය විසින් මෙහෙයවනු ලබන වෛද්‍ය ප්‍රදර්ශනය ද වෙයි. අද සවස 06.30 ට අප විශ්වවිද්‍යාලයේ ඉතිහාසය ද අන්තර්ගත කැරුණු ‘සන්දේශාවලී කවි නළුව’ නමැති සංගීතමය හා නර්තනමය විවික්‍රාංගය ජනාධිපතිතුමන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් බණ්ඩාරනායක අනුස්මරණ ජාත්‍යන්තර සම්මන්ත්‍රණ ශාලාවේදී පැවැත්වෙයි. මේ අවස්ථාවේදී සැට වර්ෂ පූර්ණය නිමිත්තෙන් ග්‍රන්ථ සතක ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට නියමිත ය. ඒ ‘විදුදය සැට වන සංවත්සර සමරු කලාපය’, ‘ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය’, ‘විදුදය අත්පොත’, ‘දේශන සම්ප්‍රදාන’, ‘විදුදය සඟරාව’, ‘විදුදය පර්යේෂණ සඟරාව’ සහ ‘The Indra Cult as Ideology’ යන ග්‍රන්ථ සප්තකය යි. සමරු කලාපය ද ඇතුළු මේ සැම ග්‍රන්ථයක් ම සකසා ඇත්තේ අප විශ්වවිද්‍යාලයේ ඉතිහාසය, අධ්‍යාපන දර්ශනය හා අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදාය ගැන සතිමත් භාවයකින් යුක්ත ව ය.

මේ වූකලී යථෝක්ත සජන ග්‍රන්ථයන් අතුරින් එකකි. ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ අනුස්මරණීය වූත් ඓතිහාසික වූත් අවස්ථාව සමාජයට පවරා දීම සඳහා වන සත්ප්‍රයත්නය වෙසෙසින් අගයමින් මෙහි ලා සහාය වූ විද්වතුන්ට මගේ ප්‍රසාදය සහ කෘතඥතාපූර්වක ස්තූතිය පිරිනමමි.

ජ්‍යෙෂ්ඨ මහාචාර්ය සම්පත් අමරතුංග,
 උපකුලපති,
 ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය,
 ගංගොඩවිල - නුගේගොඩ.
 2019.04.02

පූර්විකාව

1827 ජනවාරි 20 වන දින හික්කඩුවේ උපත ලද ඩී. එන්. ඒ. ගුණවර්ධන දරුවා 1844 වර්ෂයේදී හික්කඩුවේ සුමංගල යන නමින් සසුන්ගත විය. ශ්‍රී රේවත මාහිමියන්ගේ ආචාර්යත්වයෙන් පැවිදි වූ උන් වහන්සේ සිය ගුරු හිමිවරුන් වෙතින් මූලික අධ්‍යාපනය ලද අතර වැඩිදුර අධ්‍යාපනය සඳහා මෙරට කීර්තිමත් පැවිදි පඬි රුවනක් වන වලානේ ශ්‍රී සිද්ධාර්ථ හිමියන් වෙත යොමු කරන ලදහ. ඒ අනුව රත්මලානේ පරමධම්මචේතිය නමැති සුප්‍රකට පරිවේණස්ථානයේ අධ්‍යාපනය ලැබීමට සුමංගල හිමියනට අවකාශ ලැබිණි. පසු කලෙක 1875 වර්ෂයේදී විද්‍යාලංකාර පිරිවෙණ බිහි කිරීමට මුල් වූ රත්මලානේ ධර්මාලෝක නාහිමියෝ උන් වහන්සේගේ සද්ධිවිහාරිකයෙක් වූහ. එපරිද්දෙන් හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල නාහිමියෝ 1873 වර්ෂයේදී විද්‍යාදාය පිරිවෙණ ආරම්භ කිරීමට මුල් වූහ. මේ අනුව මෙරට විද්‍යාදාය - විද්‍යාලංකාර යන අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදාය දෙකකට මුල් වූ මහා යතිවරුන් දෙදෙනා බිහි කිරීමට සමත් වූයේ පරමධම්මචේතිය පිරිවෙණ යි. ඒ මෙතැන උල්පත යි. ආගමික, ශාස්ත්‍රීය සහ සමාජීය සහජීවනය උදෙසා අප්‍රමාණ සේවා ප්‍රදානයක අඛණ්ඩ ව නිරත වූ සුමංගල නාහිමියෝ පාලි, සංස්කෘත, සිංහල, ඉංග්‍රීසි ආදී භාෂා ගණනාවක් පිළිබඳ භාෂාන්තර ඥානයකින් සන්නද්ධ විශිෂ්ට මහා පඬි රුවනක් වූහ. සිදත් සඟරා සන්නය, බාලාවතාර සුබෝධිනී ටිකාව, නිසංශ්චුව සහ වර්ණ රීතිය, සත්‍ය සංග්‍රහය ආදී ග්‍රන්ථ රාශියක් උන් වහන්සේගේ පෘථුල ඥාන සම්භාරයට නිදසුන් කළ හැකි වෙයි. මහාවංසය සපුරා පරිශෝධනය කිරීමෙහි ලා වන මහා මෙහෙවරෙහි තීරක සාධකය වූයේ ද උන් වහන්සේ ය.

උගත්කමත් ගුණවත්කමත් එක් වූ ප්‍රඥාවන්තයන් බිහි කිරීම, චිරාගත අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදාය රැකීම, ඊට හානි නොවන සේ නව දැනුම සහ නව ප්‍රවේශ ගැනීම, නිරවද්‍ය කරුණු සමාජගත කිරීම, තමා කරන කාර්යය ඉමහත් ආදරයකින් කිරීම, විර්යවන්ත භාවය අත් නොහැරීම, හුදු සත්‍යය වෙත නැඹුරු වන ප්‍රඥාවන්ත ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවකින් සන්නද්ධ කිරීම ශ්‍රී සුමංගල නාහිමියන්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනයෙහි සාරාර්ථය යි. සුමංගල නාහිමියන් පිළිබඳ තවත් විශේෂයක් වන්නේ උන් වහන්සේගේ මෙහෙවර ඉදිරියටත් කරගෙන යා හැකි ප්‍රඥාවන්ත, ශීලවන්ත, යුක්තිගරුක විද්වත් ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවක් බිහි කිරීම ය. උන් වහන්සේගේ කීර්තිමත් ශිෂ්‍ය ප්‍රජාව නියෝජනය කරන සුප්‍රකට මහා ස්ථවිරයන් වහන්සේලා රැසකි. හෙය්යන්තුඩුවේ දේවමිත්ත හිමි, කුකුල්නාපේ දේවරක්ඛිත හිමි, කහවේ රතනසාර හිමි,

පැලැන් වර්ෂඤාණ හිමි, රඹුක්වැල්ලේ ශ්‍රී සිද්ධන්ථ හිමි, බිහල්පොළ ශ්‍රී දේවරක්ඛිත හිමි, මහගොඩ ශ්‍රී ඥානේශ්වර හිමි ආදී යති පඩි රුවන් ඒ සඳහා දිය හැකි නිදසුන් කිහිපයකි. එසේ ම දේශීය සහ විදේශීය ශිෂ්‍ය ප්‍රජාව නියෝජනය කරන විද්වත් ශිෂ්‍ය ප්‍රජාවක් බිහි කිරීමට ද උන් වහන්සේ සමත් වූහ. බුදු වදනේ සත්‍යතාව පසක් කරමින් හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මාහිමියෝ අනිත්‍යතාවට තමා ම නිදසුනක් වෙමින් 1911 අප්‍රේල් 29 වැනි දා අපවත් වී වදාළහ. එහෙත් ඒ අපවත් වූයේ උන් වහන්සේගේ භෞතික රූපකාය මිස ආධ්‍යාත්මික කීර්ති කාය නම් නොවේ. උන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව නියෝජනය කරන ටිබෙට් ජාතික එස්. මහින්ද හිමියෝ සිය ගුරු යතිවරුන්ට ගුරු වූ මේ මහා පඩි රුවන සිහිපත් කරමින් පහත සඳහන් පරිදි ගුණ කීර්තනයක යෙදෙති.

උසස් හිමිසඳාණෙනි! කිත් සිරුර ඔබේ
 කෙලෙස් හිමිට නො මැකී අප අතර හෙබේ

උන් වහන්සේ විසින් සමාජයට දායාද කරන ලද අප්‍රමාණ සාහිත්‍යයක් ශේෂ ව තිබේ. මෙහිදී අප විසින් කරන ලද්දේ ඒ මහා ඥාන සාගරයෙන් බිඳුවක් සමාජගත කිරීම සඳහා කරන ලද ක්ෂුද්‍ර ප්‍රයත්නයකි. උන් වහන්සේගේ දේශන අතුරින් තෝරාගත් මේ ලිපි-ලේඛන කිහිපය ඔබ එකී අප්‍රමාණ සාහිත්‍ය සාගරය වෙත යොමු කරන ප්‍රවේශයක් පමණි.

මෙහි ඇතුළත් කොට ඇත්තේ විද්‍යොදය විශ්වවිද්‍යාලයේ නිර්මාතෘවර වැලිච්චියේ ශ්‍රී සෝරත නාහිමියන්ගේ ලේඛන කිහිපයකි. 1897 මැයි 23 වැනි දින උපන් වන්දදාස ජයවර්ධන නැමැති තරුණයා පසු කලෙක හික්කඩුවේ තිලකරාමාධිපති කහවේ පේමරතන ස්ථවිරයන් යටතේ වැලිච්චියේ ශ්‍රී සෝරත නමින් පැවිදි විය. ඒ 1912 ඔක්තෝබර් 15 වන දින යි. කොළඹ මාලිගාකන්දේ විද්‍යොදය පිරිවෙණට ඇතුළු කරනු ලැබූ සෝරත හිමියෝ 1922 වර්ෂයේදී විද්‍යොදය පිරිවෙණේ ආචාර්ය පදවියකට පත් කරන ලදහ. 1932 දී පණ්ඩිත උපාධිය විශිෂ්ට ලෙස සමත් වූ සෝරත හිමියෝ වැඩිදුර ඉගෙනීම සඳහා කල්කටා විශ්වවිද්‍යාලයට ගියහ. එහිදී සංස්කෘත, පාලි ප්‍රාකෘත පෙරදිග භාෂා මෙන් ම ඉංග්‍රීසි භාෂාව ද ප්‍රගුණ කරගත් බව පෙනේ. මීට අමතරව ඉතිහාසය සහ පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳව ද විශාරද දැනුමකින් උන් වහන්සේ සන්නද්ධ වූහ. 1957 දී විද්‍යොදය පරිවේණාධිපති ධුරයට පත් වූ උන් වහන්සේ 1959 වර්ෂයේදී විද්‍යොදය විශ්වවිද්‍යාලයේ ප්‍රථම විශ්වවිද්‍යාලයාධිපති පදවියට පත් වූහ. උන් වහන්සේගේ සාහිත්‍ය සේවාවේ අග්‍රඵලය ලෙස සැලකෙන්නේ ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂය යි. එය සිය ගුරුන්ටත් ගුරු වූ මහා ආචාර්යවරයාණන්ගේ නමට කරන ලද පූජෝපහාරයකි. 1921 දී උන් වහන්සේ විසින් සිංහලාර්ථ සහිත සංස්කෘත ශබ්දාර්ථණවය ප්‍රකාශයට පත් කළ අතර 1955 දී දළදා සිරිතත් 1935 දී එළසඳුස් ලකුණත් ප්‍රකාශ කරනු ලැබිණි. 1936 දී ගුරුඵගෝමීන්ගේ අමාවතුර පිළිබඳව ගැටපද විවරණයක් ද සකස් කරනු ලැබිණි. දහමිසොඬ දා කාව්‍යය, කවිසිඵමිණ

කල්පලතා ව්‍යාධ්‍යාව, කථාමාතෘතය, කථා තරංගිණී, දළදා සිරිත ආදී ග්‍රන්ථ රාශියක් උන් වහන්සේ විසින් සංස්කරණය කරනු ලැබිණි. ලෝක ප්‍රවණතා ගැන ද සැලකිලිමත් වෙමින් දේශීයත්වයේ නැඹුරු ව සහිත ව බෞද්ධ පදනමක් මත පිහිටුවා විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය ගොඩනැගීමෙහි ලා වන මහා ගෞරවය හිමි වන්නේ ද ශ්‍රී සෝරත හිමියනට යි.

වැලිවිටියේ ශ්‍රී සෝරත නාහිමියන්ගේ ශාස්ත්‍රීය මෙහෙවර මෙසේ කෙටියෙන් කතා කළ හැක්කක් නොවේ. උන් වහන්සේ පවසන්නේ සරසවියක දියුණුව එහි ඉගෙනගන්නා ශිෂ්‍ය සංඛ්‍යාව, ගොඩනැගිලිවල ප්‍රමාණය, ශිෂ්‍යයන්ගේ ගණන, ප්‍රාමාණික විශාලත්වය, ගොඩනැගිලිවල විශාලත්වය, වර්ෂයක් පාසා බිහි වන උපාධිධාරීන් ගණන, ආචාර්යවරුන්ගේ දක්ෂතා අනුව වර්ග කර මැනිය නොහැකි බව ය. ඒවා විශ්වවිද්‍යාලයක දියුණුව පිණිස පැවතිය හැකි වුවත් පරමාර්ථ නම් නොවන බව උන් වහන්සේ පවසති. සරසවිය මහ සමුදුරකට සමාන කරන සෝරත හිමියෝ නොයෙක් දෙසින් ගංගාවන් එයට ගලා ආ විට වෙන් වෙන් ව තිබූ නම් අතුරුදහන් වී එක ම සමුදුර වන සේ නොයෙක් අධ්‍යාපන ආයතනවල නොයෙක් ආචාර්යවරුන්ගෙන් උගත්, නොයෙක් අදහස් ඇති, නොයෙක් පරිසරවල වැඩුණු ශිෂ්‍ය පිරිසක් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළු ව එක ම විශ්වවිද්‍යාලයක ශිෂ්‍ය භාවයට පත් වන බව ද කියති. සමුදුර පුළුල් ලෙසින් විශ්වවිද්‍යාලයේ ශිෂ්‍යයන්ගේ බුද්ධිය හා අදහස් ද පුළුල් විය යුතු බව උන් වහන්සේ කියති. සමුදුර ගැඹුරු සෙයින් සරසවි ශිෂ්‍යයන්ගේ බුද්ධිය හා අදහස් ද ගැඹුරු විය යුතු ය. සමුදුරේ එක ම රසය වන්නේ ලුණු ලෙසින් සරසවි ශිෂ්‍යයන්ගේ පරමාර්ථය ද එකක් ම විය යුතුය. මේ රටට යෝග්‍ය, ගැලපෙන, රටට ප්‍රයෝජනවත් පුරවැසියන් වන ශිෂ්‍යයන් බිහි කිරීම විශ්වවිද්‍යාලයක වගකීම යි. ආචාර්යවරුනට ද මේ සම්බන්ධයෙන් විශේෂ වගකීමක් තිබේ. එසේ ම සරසවි ශිෂ්‍යයා තුළ 'මම ය', 'මගේ ය' යන්න වෙනුවට තිබිය යුත්තේ 'අපි ය', 'අපේ ය' යන හැඟීම බව සෝරත හිමියෝ අවධාරණය කරති. මේ රටේ සහායත්වය හඳුනා, ඊට ගරු කරන ප්‍රයෝජනවත් පුරවැසියන් බිහි කිරීම විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය විය යුතු අතර විමර්ශනශීලී, සහායශීලී, නිර්මාණශීලී, විනයගරුක, ලජ්ජා-බිය ඇති, රටට ආදරය කරන, පරාර්ථකාමී, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ පිහිටි පුරවැසියන් පිරිසක් ඇති කිරීම සඳහා විශ්වවිද්‍යාලයක් කටයුතු කළ යුතු බව උන් වහන්සේ අවධාරණය කරති. මෙසේ විශ්වවිද්‍යාලයේ උන්නතිය උදෙසා දිවා-රැ වෙහෙසුණු ශ්‍රී සෝරත නාහිමියෝ තමා ජීවත් වන සමාජය තිබෙනවාට වඩා ආධ්‍යාත්මික තත්ත්වය හා ශාස්ත්‍රීය තත්ත්වය උසස් කිරීම සඳහා ද තමාට කළ හැකි සේවයෙහි ලා අඛණ්ඩ ව නිරත වූහ. උන් වහන්සේගේ සාහිත්‍ය සේවය ඊට එක් නිදසුනක් පමණි.

ශ්‍රී සුමංගල සාහිත්‍යය ද ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍යය ද මහා සමුද්‍රයකි. යථෝක්ත සාහිත්‍යයෙන් මෙහිදී තෝරාගෙන ඇත්තේ අල්පයක් පමණි. එහෙයින්, මෙය ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍ය ප්‍රවේශයක් ලෙස පමණක් සැලකිය හැකි වන්නේ. අදින් වසර ගණනාවකට පෙර දවසක සෝරත නාහිමියන් කවි සභාවක සිටියදී කිවිපති විමල් අභයසුන්දර නම් තරුණ කවියා උන් වහන්සේ තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියනට සම කරමින් මෙවන් ප්‍රකාශයක් කෙළේ ය.

“මිතල මුදුන් මල් කළ කවි කුල කැටියේ
 ලෝ කුළ පතළ වුණු යසසින් නොකිලිටියේ
 රාහුල නමින් තොටගමුවේ වැඩ සිටියේ
 මේ හෙළ මහා පඬි රුවන ද වැලිවිටියේ”

මේ හෙළ මහා යති පඬි රුවන 1963 ජූලි 17 වන දා දේශයට අහිමි වී ගියේ ය. උන් වහන්සේගේ භෞතික රූපකාය අපට අහිමි වී ගියත් උන් වහන්සේ විසින් සමාජගත කරන ලද චින්තනය අදටත් ජීවමාන ය. වර්තමානයේ ජීවත් වන අපගේ වගකීම සහ යුතුකම වන්නේ එකී ජීවන දර්ශනය හා බැඳුණු ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විද්‍යාදාය විශ්වවිද්‍යාලය එකී අරමුණුවලින් පිටතට යා නොදී රැකගැනීම යි. උන් වහන්සේගේ නිර්මාණ තෝරාගෙන මෙවන් කෘතියක් කරන ලද්දේ ද එහෙයින්.

හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල නාහිමියන් සහ වැලිවිටියේ ශ්‍රී සෝරත නාහිමියන් විසින් අනුගත ලේඛන සම්ප්‍රදාය, අක්ෂර වින්‍යාසය ආදිය ගැන වෙසෙසින් සැලකිලිමත් වෙමින් මෙම කෘතිය සම්පාදනය කරනු ලැබ ඇත. ඒ අනුව අදාළ උපුටන කරමින් මෙම ග්‍රන්ථය සැකසීමේදී මූලාශ්‍රය වූ සටහන් පිළිබඳ සැලකිලිමත් වූයෙමු. අපට මූලාශ්‍රය වූ කෘති ද පසුකාලීන බැවින් ඇතැම් තැනෙක මුද්‍රණ දෝෂ සහිත බව පෙනිණ. වර්තමාන ලේඛන ව්‍යවහාරය පිළිබඳ සහිමත් වෙමින් එබඳු තැන් සංස්කරණය කරන ලදී.

මෙබඳු කාර්යයක අගය වටහාගනිමින් මෙවන් කාර්යයක වගකීම අප වෙත පවරාදුන් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ වත්මන් උපකුලපති ජ්‍යෙෂ්ඨ මහාචාර්ය සම්පත් අමරතුංග මහත්මා හට අපගේ විශේෂ ස්තූතිය හිමි වේ. එසේ ම මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨයේ පීඨාධිපති ඩී. පී. එස්. වන්දකුමාර මහත්මාටත් පුස්තකාලයාධිපතිනි නයනා දර්ශනී විජේසුන්දර මහත්මියටත් සැට වර්ෂ පූර්ණ සමස්ත කමිටු සාමාජිකයනටත් මෙම කාර්යය සාර්ථක ව සාධනය කරගැනීමෙහි ලා අප්‍රමාණ ලෙස වෙහෙසුණු භාෂා, සංස්කෘතික හා ප්‍රාසංගික කලා අධ්‍යයනාංශයේ තාවකාලික සභාය කථිකාචාර්ය සමීර

වින්තක කුමාරසිංහ මහතාටත් පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශයේ තාවකාලික සහාය කලීකාචාර්ය හසිත සාරංග නානායකකාර මහතාටත් එම අධ්‍යයනාංශයේ තාවකාලික සහාය කලීකාචාර්ය ඉසංකා දමයන්ති වික්‍රමසිංහ මෙණෙවියටත් වෙසෙසින් ස්තූතිවන්ත වෙමු. එසේ ම විවිධාකාරයෙන් අපට සහාය වූ ආදි විද්‍යාර්ථී සමීර ගයානාන් රුබසිංහ මහාත්මාටත් ඉන්ද්‍රසෝම හේවාචිකාරණ මහාත්මාටත් අපගේ විශේෂ ස්තූතිය හිමි වෙයි. සම්බන්ධීකරණ කටයුතු සිදු කළ තාක්ෂණ පීඨයේ ආචාර්ය වාමි නිලාශා පටබැඳිගේ මහත්මියන් ඉමහත් කෘතඥතාවූරුවක ව සිහිපත් කරමු. තව ද මේ ග්‍රන්ථයේ මුද්‍රණ කටයුතු මැනවින් සිදු කරදුන් තරංජි ප්‍රිත්විස් අධිපති පාලිත පෙරේරා මහාත්මාටත් කුමාර මහතාටත් මනෝරි මෙණෙවියටත් උත්තරා මහාත්මියටත් බන්දුල වල්පොල මහතාටත් විශ්වවිද්‍යාලය වෙනුවෙන් අපගේ කෘතඥතාව පිරිනැමෙයි.

මෙම ලේඛන සංග්‍රහය සම්පාදනයේදී යම්ගල ප්‍රඥානන්ද හිමියන් විසින් ප්‍රණීත ‘ශ්‍රී සුමංගල වරිතයන්’, හික්කඩුවේ රේචක හිමියන් සහ හික්කඩුවේ උදිත හිමියන් විසින් සම්පාදිත ‘ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍යයන්’, කඩිහිංගල සෝරත හිමියන් විසින් සංගෘහිත ‘ධර්ම ශාස්ත්‍රාන්තනි’ ග්‍රන්ථයන් කඩිහිංගල සෝරත හිමියන් සහ ප්‍රේමරත්න අබේසේකර මහතා විසින් සංස්කරණය කරන ලද ‘ශ්‍රී සුමංගල’ ග්‍රන්ථයන් උපයෝගී කොටගන්නා ලදී. ඥානාලෝකයෙන් ලෝකාලෝකය කළ ඒ ග්‍රන්ථකාරක යතීන්ද්‍ර පරම්පරාව ද පාදභිවන්දනයෙන් ස්මරණය කරමු. එසේ ම මෙම කාර්යය සාර්ථක කොටගැනීම සඳහා නන් අයුරින් සහාය දුන් සියලු සජීවනයන්ටත් ගෞරවපූර්වක ස්තූතිය පුද කිරීමට ද මෙය අවස්ථාව කොටගනිමු.

මේ ශ්‍රී සුමංගල - ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය අප කාගේත් ජීවිත තිබෙනවාටත් වඩා අර්ථවත් කරන සුන්දර කරන ආලෝක දොරටුවක් ම වේවායි ඉමහත් ආදරයෙන් ප්‍රාර්ථනා කරමු.

මැදගම්පිටියේ විජ්කධම්ම හිමි
සමන් වන්ද රණසිංහ

පටුන

I - කොටස

ශ්‍රී සුමංගල සාහිත්‍යය

1. බ්‍රාහ්ම ධර්මය හෙවත් අනුශාසනා සඞ්ග්‍රහය කෘතියෙන්	19 - 20
2. වර්ණවිතිය කෘතියෙන්	21
3. භාෂාත්‍රයෙන් කළ නිර්මාණ	22 - 28
3.1 සංස්කෘත භාෂාමය නිර්මාණ	
3.2 පාලි භාෂාමය නිර්මාණ	
3.3 සිංහල භාෂාමය නිර්මාණ	
4. නාහිමි දර්ශනය	29 - 40
4. 1. අ කොටස	
නාහිමියන්ගේ ප්‍රකාශ	
4. 2. ආ කොටස	
I. 1893 වර්ෂයේදී විකාශයට පත්වූ ලෝක ආගමික සමුළුවට යැවූ ඉංග්‍රීසියෙන් ලියන ලද ලිපිය	
II. 1893 වර්ෂයේදී විකාශයට පත්වූ ලෝක ආගමික සමුළුවට යැවූ ලිපියේ සිංහල අනුවාදය	

II - කොටස

ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍යය

1.	අධ්‍යාපනය	43 - 52
2.	විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ පරමාර්ථය	53 - 56
3.	විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි සමාරම්භක දේශනාව	57 - 69
4.	සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍යය	70 - 78
5.	සිංහල සාහිත්‍යයෙහි පෝෂණය බුද්ධධර්මයෙන් වූ සැටි	79 - 86
6.	සාහිත්‍යය හා ඉතිහාසය	87 - 89
7.	සිංහල සාහිත්‍ය සංගමය	90 - 91
8.	ආධ්‍යාත්මික අභිවෘද්ධිය	92 - 94
9.	පෙර පුරුද්ද	95
10.	නන් වැදෑරුම් ගුණධර්ම	96
11.	අතිදුෂ්කර ආත්ම දමනය	97
12.	ගරු බුහුමන් ලැබීමට සුදුසුකම්	98
13.	උද්‍යානය	99 - 101
14.	අතීතයෙහි ලක්දිව හික්ෂුන් වහන්සේගෙන් වූ අධ්‍යාපන සේවාව	102 - 106
15.	ලෝක සාමය	107 -108

1. බ්‍රාහ්ම ධර්මය හෙවත් අනුශාසනා සඩ්ග්‍රහය කාර්යයන්

1.	සුමුදු සිතින් ගරුකොට මවිපියන් සො	ද
	වැඩ යෙදුමෙන් ඉඳුරන් හමු සුරන් ලෙ	ද
	සියලු තැනින් ගිහිදන විසින හැම ස	ද
	සොයනු රිසින් සිරිතකි නිමල නිවර	ද

(මාතරං පිතරං වෛව - සාක්ෂාත් ප්‍රත්‍යක්ෂ දෙවතාං
මත්වා ගෘහී නිෂෙවෙත - සදා සර්වප්‍රයත්තතා)

2.	උනුනුන් දිවිහිමි නොකරම ඉක්මු	ම
	විසුමෙන් මිසසර වැලක පැවැත්ම	ම
	සැකෙවින් දතයුතු උතුමැයි මෙදහ	ම
	වෙසෙසින් අඹුසැමි දෙදෙනට වන පෙ	ම

(අන්‍යෝන්‍යසාධාරණිචාරො - භවෙදාමරණාන්තිකා
එෂ ධර්මා සමාසෙන - ඥායා සත්‍රිපුංසයො පරා)

3.	වැඩි සිටි දන නොවේ හිස පැසුණු පමණි	න
	වැඩි වන විදු සතර දක් නැණ යුතු සොබ	න
	පඬි තැන්පත් වේ ද යොවුනෙහි පිහිටි ද	න
	වැඩි දන යයි දනිති එ ද දෙවියෝ කල	න

(න තෙන වෘද්ධො භවති - යෙනාසා පලිතං ශිරා
යො වෛ යුවාපාධියාන - ස්තං දෙවා ස්ථවිරං විදු)

- 4. රුසිරි නැසේ මය සොවගින් තැවීමේ න
- සපිරි කය බල ද දුර යේ මය එයි න
- අසිරි නැණ ද වැනසේ සුරගුරු හර න
- අපිරිසිදුව පැමිණේ රොදුකට සෙදි න

(සන්තාපාදී භුශ්‍යතෙ රූපං - සන්තාපාදී භුශ්‍යතෙ බලං
සන්තාපාදී භුශ්‍යතෙ ඥානං - සන්තාපාදී ව්‍යාධිමෘච්ඡති)

- 5. පින් කරණා දන පිච්ඡුරු යස පැමි නේ
- පින් යුතු තැනකටම යේ මතු ද මරණි නේ
- පින් කම පණක් නොහෙලා සතතින් දර නේ
- පින් රැස දිවිදාන කරු වේ ය වෙසෙසි නේ

(පුණ්‍යං කුර්වන් පුණ්‍යකීර්තිං - පුණ්‍යස්ථානං ස ගච්ඡති
පුණ්‍යං ප්‍රාණාන් ධාරයති - පුණ්‍යං ප්‍රාණදමුච්ඡතෙ)

- 6. නුදුන් අනුන් වත් සොර සිතිනැර ගැණු ම
- පණන් වෙහෙස වනු හෝ උන් දිවි නැසු ම
- මෙවුන් දම් අනුන් අඹුවන් සහ සෙවු ම
- කයින් වන පාපය ද තුන් වැදෑරු ම

(අදත්තානාමුපාදානං - හිංසාංඤ්චෙවාවිධානනා
පරදාරොපසෙවා ච - ශාරීරං ත්‍රිවිධං ස්මෘතං)

2. වර්ණාර්ථය කාතියෙන්

1. “ශාස්තාරං මුක්තිදාතාරං - ප්‍රණීපත්‍ය ජගද්ගුරුම්
වර්ණාර්ථම් ප්‍රවක්ෂාමාමස - ශිශුනාං බුද්ධිවෘද්ධියේ”

ශ්‍රී ලඛිකාද්වීපවාසීන්ගේ බාලයන්ට අක්ෂර ශික්ෂා කරන්නා වූ ආචාර්යයන් විසින් ප්‍රථම කොට සංස්කෘත හෝඩිය උගන්වනු ලැබේ. එය කුමක් හෙයින් බාලයන්ට උගන්වන්නේද? යත්, ලඛිකාද්වීපවාසී වූ සිංහල ජනයන් විසින් ලියන කියන ස්වකීය භාෂාව සංස්කෘත-මාගධ යන ප්‍රධාන විචිත්‍ර මනෝහර භාෂා දෙකකින් මිශ්‍ර ව පවතින හෙයිනි. අමිශ්‍ර සිංහල භාෂාවෙන් ලියුම් හෝ කථාව හෝ ව්‍යවහාර කරන කෙනෙක් මේ කාලයෙහි නැත්තේ ය. සිංහල කාව්‍ය බන්ධනය පමණක් අමිශ්‍ර වූ සිංහල භාෂාවෙන් කරති. එබඳු කාව්‍යයන් තේරුම්ගැනීමට වැඩිදුර නූගත් ජනයෝ සමර්ථ නො වෙති.

යමක් අමිශ්‍ර සිංහල භාෂාවෙන් ලියන ලද්දේ නම් එය තේරුම්ගැනීම ඉතා දුෂ්කර නමුත් එය සංස්කෘත-පාලි වී නම් තේරුම්ගැනීම දුෂ්කර නො වේ. එබැවින් ලියන කියන වචන අතරතුර මිශ්‍ර වන පාලි-සංස්කෘත වචනයන් නිවරද ලෙස ලියනු කියනු පිණිස සංස්කෘත හෝඩිය ම පළමු කොට උගන්වති. පාලි-සිංහල භාෂා දෙකේ අක්ෂරයන් අකුරින් වැඩි අක්ෂර ගණනක් සංස්කෘත හෝඩියෙන් බැහැර නොයන හෙයින් සංස්කෘත හෝඩිය උගන්වා ඉන් පිටත් ව සිංහල භාෂාවට ඇත්තා වූ අකුරු කීපය පසුව උගන්වති...

මඳක් අකුරු උගත් කාලයෙහි නාමාෂ්ටශතකය පටන් සංස්කෘත ශ්ලෝක සහ මිශ්‍ර සිංහල සන්න යුත් පොත් ගුරුවරු ඔවුන්ට කියවති. එකල ඔවුන්ගේ කීම අසන්නා වූ පරදේශවාසී සංස්කෘත උගත්තෝ ඇත් නම් දැන් මේ බාලයෝ සංස්කෘත උගනිත් යයි සිතිය හැකි වෙති. එසේත් මේ බාලයෝ මේ පොත්වල සංස්කෘත පාඨයක් ඇත යන සංඥා ඇත්තෝ ද නො වෙති... බාලයන්ට ද සිංහල භාෂාව ශාස්ත්‍ර ක්‍රමාන්විත ව ඉගෙනගන්නට ආරම්භ කරන වැඩිවිය පැමිණියන්ට ද උපකාර වශයෙන් මේ ප්‍රකරණය කරන ලදී”

2. “සංස්කෘත භාෂාවෙහි එකිනෙකට මාරු වෙන්නට පුළුවන් අකුරු රල-ඩල-ජය-බව-ශස-මන. කාව්‍යාදියේ කිසි තැනක මේ එක පෙළට දෙක බැගින් යොදා තිබෙන අකුරු යුග්ම ආදේශ වශයෙන් මාරු වේ. එහෙයින් බලලාට නම් වූ විඩාල ශබ්දය කිසි තැනක බිඩාල යයි ද බිලාර යයි ද කිය හැකි වේ. බාල-වාල යයි ද වාලක-බාලක, දුර්බල-දුර්වල යයි ද කිය හැකි වේ. ශරණී-සරණී, ශරල-සරල යයි ද කිව හැකි වේ. එසේත් එයින් අර්ථහේද වන වෙනසක් ඇති තැන ද කීමට අමිහිරි තැන ද යෝග්‍ය නො වේ. ජම්බුද්වීපවාසීන්ගේ සංස්කෘත ලියකියමන්වල බහු වහු වාණ බාණ යනාදීන් වකාර බකාර දෙකේ හේදයක් නැති සේ ව්‍යවහාරය තිබෙන නමුත් ලඛිකාවාසීන් අතරේ එපමණ අහේද වශයෙන් පැවැත්මක් තිබුණු බව නො පෙනේ. ‘බහු’ යනු සිංහල පණ්ඩිතයෝ වහු නො කියති.

3. භාෂාත්‍රයෙන් කළ නිර්මාණ

3.1 සංස්කෘත භාෂාමය නිර්මාණ

1. අමරමුකුටමාලා ලාලිතාඛිසුයඛිජ යුග්මාදී
විහත කලුෂවාරා ද්විශ්වවිස්තීර්ණවෙදාත්
භාදය දශබලාත් ත්වං භිමදුඃඛාදිවජ්‍රාත්
සෂණමපි කෘතකෘත්‍යාත් ස්වාපකාලෙපි මා ගාඃ

යසා ඥානං සර්වධර්ම - විෂයං මාර්ගසම්භවම්
තසා පාදරජො නිත්‍යං - රාජතාං මම මස්තකෙ

විඥාත ශාස්ත්‍රවිසරෙරපි බුද්ධිමද්නිර්
බුධ්‍යා ස්වයානවිගතො විදිතොප්‍යතෙනා
යෙනෙහ යසා ච මතො මිලිතා ඉචාර්ථා
නිත්‍යං බුධෙධේව විබුධෙධේව මුනෙශ්ව සෙච්ඤාඃ

(බුද්ධි වන්දනය පිණිස ප්‍රබන්ධ කළ පද්‍ය)

2. සුගතමාදුලධර්මස්පර්ශලාභාත් ප්‍රසන්නං
ශශිරුචි නිභභාහිර්භාසයන්තං ජගන්ති
ප්‍රණතමිහ හි සද්හිර්මුක්තිදං දන්තධාතුං
ත්‍රිදශනිකරවන්ද්‍යං ශුද්ධභක්තයා නමාමඃ

දිවි විබුධශිරාංසාභ්‍යාරුරොභාග්‍රගතයා
රුචිරසුරහිමල්ලිකුඛිමලාභොගිරාමඃ
භූචි නාපමුකුටාග්‍රං රත්තවද්‍යො ජගාම
සුගතරදනධාතුං තං විමුක්තො නමාමඃ

යන ඉහ රුවිරා වෙව රශ්මිරාජ්‍යා දශාශා
විශදවිපුලශොහා මල්ලිකාදාමකුලායා
විමලරජනරාජ්ස්පර්ධයා සම්ප්‍රයාතායා
සුගතරදනධාතුං තං සමභාර්වයාමා:

(දන්තධාතු වන්දනය පිණිස ප්‍රබන්ධ කළ පද්‍ය)

- 3. ශාකෙ වෙදධරාගජන්ද්‍රවිමිතෙ මෙෂස්ථිතෙ භාස්කරෙ
යාතෙ නාගතිථොභි නිශී ශ්‍රවණහෙ වෛතුසා පකෂෙ පරෙ
ශ්‍රීමාන් ධර්මවිශුද්ධශාස්ත්‍රනිපුණො ලඛිකාමිඛරෙ භාස්කරස්
සද්වර්යා: සුරරක්ෂිතාභවය ඉතො දෛවිං සභාං භාග්‍යභාග්

(බටුවන්තුඩාවේ ශ්‍රී දේවරක්ෂිත පඩිතුමන් ගැන)

- 4. ශාකෙ නන්දගජාලිසාගරසුතෙ කුමිභං ප්‍රයාතෙ රවොභි
රාත්‍රොභි ගීෂ්පතිවාසරෙ රසතිථොභි මාසසා පකෂෙ පරෙ
ශ්‍රී ශොද්ධොදනිශාසනාමිඛරවිථි විද්‍යාසරික්සාගරස්
සිද්ධාර්ථාඛ්‍යා යතිශ්චරො ගුණධනා: ප්‍රාඪ්‍යා: සුරන්ද්‍රායලම්

යසාසචාද්‍යා කථාරසං සුවිශදං විශෛස්සුධා නෙප්සිතා
ලාවණොන හිරණගර්භ ඉච ය: ප්‍රීතායභුද්පන්මිනාමි
යො ගොෂ්ඨීෂු පුරස්කාතා: ශ්‍රැතිධරෙරස්සිද්ධාර්ථනාමා යති:
තසායු රසබාණකෙරිභ ගතං සංවත්සරෙරස්සන්මිතං

(චලානේ සිද්ධාර්ථ මහාස්චාමීන්ද්‍රයන් ගැන)

3.2 පාලි භාෂාමය නිර්මාණ

1. බොධිමඛරෙ සමුදිතස්ස හි යස්ස ධම්ම
රංසිහි වාදිමුඛකොමුදකානනානි
දුස්සන්ති සුස්සති කුදිට්ඨිසමුහපඞ්කො
තං ලොකනාථතපනං සිරසා නමාමි

(බුද්ධ වන්දනය පිණිස ප්‍රබන්ධ කළ ගාථාවකි)

2. පුණ්ණිත්දුහර නිරදාමල යසො සංසුද්ධ වණ්ණාකරො
තං හිත්වාන යසොධරං සිරිධරං පීණොරු ථඤ්ඤුද්ධරං
පුත්තඤ්ඤාපි විසිට්ඨි සුන්දරතරං යො නික්ඛමං නික්ඛමි
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

බ්‍රහ්මින්දාදි සුපුජ්ජනො ජයබලං සම්පත්තකො විස්සුනො
හත්ත්වා යො සකලෙ කිලෙස අරයො ඤෙයාං බිලං බොධියං
බුද්ධො යෙන මහාජනො ච අභයං මග්ගං සුභං පාපුණි
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

සම්බුද්ධො දිපභුත්තමො හතතමො ලොකුත්තමො සත්තමො
යො ලොකෙක දිවාකරො හිතකරො සද්ධම්ම දිපඞ්කරො
ලොකෙ වාහු පුරින්දාදිහි තදා සම්පුජ්ජනො පුජ්ජයො
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

බුද්ධො බොධියිතා ජනානමතදො පුඤ්ඤත්ථිතං කාමදො
මුත්තො මොවයිතා සුකොකිලරවො වාදිභකණ්ඨීරවො
යො වත්තෙසි සුධම්මවක්ක පවරං ලොකෙක සංඛාවිතො
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

යො සබ්බාසව වග්ග නීත විලයො නිස්සේස දුතාලයො
කම්මාද්‍යාබිල වට්ටදුක්ඛ පනුදො පජ්ජන්ත දජ්ජං නුදො
ගන්ත්වා තිහි පදෙහි වාසවපුරං දෙසෙසි ධම්මං පුරෙ
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

භාරිත්ථිවර සත්තිකාස නයනො පුණ්ණිත්ථු තුල්‍යානනො
කාරුඤ්ඤාමල වාරිධොත හදයො යො සබ්බලොකෙ දයො
යක්ඛං ආලවකං අබන්ති ලවකං සොරං දමෙසී දමො
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

ලොකාලඛිකරණො තිපඤ්ච වරණො ධඤ්ඤාතිධඤ්ඤො ජනො
ආගන්ත්වා සුමනෙන වෙත්ථ පවරං පාදඛිකිතං යාවිතො
දෙවින්දෙන සමන්තකුට සිබරෙ දස්සෙසි යො නායකො
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

වන්දාදිච්ච සහස්ස නින්දිත පහො ජබ්බණ්ණරංසාලයො
ඉන්දාදි මකුටඛිකිතඛිසි කමලො යො සාධු ධොතම්මලො
ලොකං වෙනයිකං විනෙසි සකලං දෙසෙත්ච ධම්මං කලං
නාථං හත්ථයුගං සදා සිරසි තං කත්වාන සාධුං නමෙ

(උපසම්පදාව ලැබීමේදී බුද්ධ වන්දනය පිණිස රචනා කළ පාලි ගාථා ප්‍රබන්ධය)

- 3. සම්බුද්ධ ධාතුරුච්චෙසතදුකුලවාස
සම්භාසුරාය කච්චනං ජනිකායිමාය
ලඛිකඛිගනාය තිලකෙ විය භාලමජ්ඣෙධ
සෙඛිබ්ණ්ඩසෙල නගරෙ නගරාධිරාජෙ

භූපාලමණ්ඩල සුමාපිතහාරිකම්මෙ
බුන්මාලයෙන සදිසෙ වරමන්දිරස්මිං
කන්තෙ පුරින්දදකිරිට නිහෙ කරණ්ඛෙ
යො සාතකුම්භමණිසඤ්චයනිට්ඨිකස්මිං.

දිස්වා තං දන්තධාතුං හිමරුචිරුචියා භාසමානං විසිට්ඨං
සම්මාසම්බුද්ධධම්මාමනනිවහවහා ධොතමච්චන්තපුතං
කීළන්තා සාධුකෙළිං සුකුසුමරතනාදීහි සම්පූජයන්තො
සද්ධාලාභාසම්ද්ධා භවවිභවසුඛං සාධවො පන්ථයන්ති

(දන්තධාතු වන්දනය පිණිස ප්‍රබන්ධ කළ පද්‍ය)

4. ජිතධනදපුරං සම්පත්ති සම්භාරභාරං
අමිතසිරිධරං ඉස්සෙර සන්දොහපුරං
ද්විපතුරගචරං යං ජන්තුසම්මොදකාරං
ලසති පුරවරං සෙඛ්ඛණ්ඛ සෙලච්චසාරං.

පඤ්චඛිග නාදවිතතාමිතභූරිසොසො
වෙපුල්ලසොධමයවාරුමහීධරොසො
උත්තුඛිගමඛිගලතුරඛිගතරඛිගභඛිගො
නිච්චං විහාති භවවෙපුරමම්බුධීසො

පඤ්ඤාලුපුඤ්ඤනිරතා තතකිත්තිසොසා
සම්බුද්ධපාදභජනෙ සුපසන්තචිත්තා
සොධාපයං දසදිසා ගුණභූසිතඛිගා
යස්මිං වසන්ති විවිධා නරනාරිසඛිසා

(මහනුවර ගැන ප්‍රබන්ධ කළ පද්‍ය)

3.3 සිංහල භාෂාමය නිර්මාණ

1853 වර්ෂයේදී සවිසන්දම් වාදයෙහි ප්‍රමුඛයන්ගෙන් කෙනකු වූ උබේසේකර මහතා හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල නාහිමියන්ගෙන් කළ ඉල්ලීම පහත දැක්වෙන කවි දෙකෙන් ඉදිරිපත් වේ. ඒ පිළිබඳ නාහිමිපාණන්ගේ පිළිතුර ඉන් පසු දැක්වේ.

ප්‍රශ්නය

සො ද ලෙ ද මගද සකු සද සතර සිංහ	ල
ස ද වෙ ද ගණිත තකු ලකැ දත් විපු	ල
ඔ ද බි ද හළ වෙරිඬු කැල කෙසර සිරිදු	ල
න ද සො ද ලොවැ දනට යතිදුනි සුමංග	ල
'ස ස ර සරණ සවි සන් දම්' යන තෙග	නේ
ප ත ර මුල මැදග තෙවණින් යුත් කෙමෙ	නේ
මෙත ර 'සරම්' නම නොයෙදෙයි යන බැවි	නේ
නි ත ර යදිම් වදනක් නිසි ලැබෙන මෙ	නේ

පිළිතුර

ප ත ර ලුහුගුරුවිටිතින් මන නද	න
නි ත ර සම වසම් ලැකිවණ ද පව ස	න
ස ත ර සතර ගෙණ මගසිහ වැජඹිදෙ	න
ස ත ර සද නැමද සත සද සද හර	න
ර ස දොස විතර හඟවන කරුණු සහස	ර
බ ස මුදු වියත් යෙදු පඬි ඇසිරු මනහ	ර
දෙ ස දෙස පතළ කවි සන් දහම සිහික	ර
තො ස කර ඔබ ද පිළිතුරු දෙන්නෙම් මිතු	ර

සත් සිත් රන්පය සත් පසන් කෙසර තෙල්
නිත් කල් දැරුවත් කිවිත්
සිත් සත් තොස් කළ ඒ තොමිස් කිව්තුමා කී
කවිහි යුත් වූ කෙමෙන්
'ස වී සත් දම්' යන මේ ගෙණේ අග වණැයි
කී ඒ බසින් සත් ලෙසින්
සත් දත් සවි කිවි අල් මයන්න ම ගණිත් මැයි
මම කියමි ඒ මෙසේ

4. නාහිමි දර්ශනය

4. 1. අ කොටස

නාහිමියන්ගේ ප්‍රකාශ

1. තව ද, මේ ලෝකේ සාදා තිබෙන බොහෝ ශාස්ත්‍ර කර්මවිපාක පිළිබඳ යි. ජ්‍යොතිශ්ශාස්ත්‍රය - “කර්මාර්ථනං පූර්ව භවෙ සදාදි” යනාදියෙන් කර්ම විපාක ප්‍රකාශ කරන ශාස්ත්‍රයක් බව කියන ලදී - සූර්යයාට කර්මසාක්ෂි කියන නම ලැබුණේ ඒ නිසා යි. සූර්යාදි ග්‍රහ නක්ෂත්‍රයන්ගේ ක්‍රමය බලා කියන උත්පාද ඵල කර්ම පිළිබඳ යි. ඒ ලෙසින් මට මේ කාලේ කායචිත්ත පීඩා වීමට යුතු අඵලයක් තිබෙනවා - ඒ අඵලය ලැබෙන්නට මෙහෙම ඵකකට නොබැඳුණා නම් නුපුඵවනි - මම මෙයින් ශාසනයට අභිවාද්ධියක් සිදු කරන්නෙමි යන සිතින් බැඳුණ නුමුත් මට දුක් ලැබෙන්නට යුතු කාලය තිබුණ නිසා දුක් ලැබෙනවා. සංසාරේ දුක් මෙහෙම තමයි. බාහිර පණ්ඩිත වාක්‍යවලින් “කර්තුමිෂ්ටමනිෂ්ටං වා කෘ ප්‍රභූර්විධිනා විනා” යනාදිය සැලකුවා ම පූර්ව කර්මවිපාකය ම ඔප්පු වෙනවා. මේ ආදී කරුණු සලකාගෙනයි මම මෙතෙකින් නිදහස් වෙන්නට වැයම් කරන්නේ. ඒත් දුක් බහුල කාලය ගෙවෙන තුරු එයින් නිදහස් වීම දුෂ්කර යි.
2. හිතේසී වූ අර්ථදායකයන්ගේ මරණයෙන් දොම්නස් ඉපදීම අප සියල්ලන්ට ස්වභාවෙන් පවත්නා දුකකි. එසේත් එයින් මහත් වූ ව්‍යසනයට ද දුකට ද දොම්නසට ද පැමිණීම පෘථග්ජන භාවයෙන් අයිති වූ අවිද්‍යාදී ක්ලේශයන්ගේ බහුලත්වයෙන් ම වේ. එසේ හෙයින් ලෝකයාගේ ස්වභාව සලකා ඒ ශෝකාලම්බනාදියෙන් වූ දුක් සන්සිදුවා ගැනීම පණ්ඩිතත්වයට අයිති වේ. අපේ මේ වාසභූමිය අනේකෝපද්‍රව නමැති කණු කටු ගල් හෙබි ආදියෙන් ගැවසුණු භයානක වනයකට ද මකරාදී වණ්ඩ ප්‍රචණ්ඩ මත්ස්‍යයන් හා ප්‍රචණ්ඩ වායුවේගාදියෙන් ආකුල සාගරයකට ද සමාන යි. එබඳු භයානක වන සමුද්‍රාදියට පැමිණියන් විසින් නිබඳ ම ලැබෙන උපද්‍රව ඉසිලිය යුතු යි. එසේ ම උපද්‍රව විපත්තරාකුල වූ මේ ලෝකයෙහි වාසයට ආමු නම් මෙහි තිබෙන ඒ උපද්‍රව විපත්තීන් ද අප විසින් ඉවසිය යුතු යි. තව ද, මේ ලෝකයෙහි උපන්නවුන් මරණයට ඒකාන්ත නියම නුමුත් ආයුගණනක් වැලඳීමට නියම නොවන බව සර්වප්‍රකාරයෙන් ම සත්‍ය යි. ඒ එසේ කල්හි මනුෂ්‍ය වූ යමකුගේ ටික කලක් වත් ජීවත් වීම

පුද්‍රමයක් වන නුමුත් මරණය පුද්‍රමයක් නො වේ. ඒ ක්ෂණ ක්ෂණයෙහි සම්මුඛ ම යි. මරුවා නම් මේ බාලයා ය, මේ තරුණයා ය, මේ මහල්ලා ය, මේ ධනවතා ය, මේ ගුණවතා ය, මේ පණ්ඩිතයා ය යනාදි කිසි විශේෂයක් විභාග නොකොට සියල්ලන් කෙරෙහි නිෂ්කාරුණික ව පැමිණෙන්නෙකි. ඔහු පැමිණි කල ආරක්ෂා කරන්ට දරුවෝ හෝ මව්පියෝ හෝ නෑයෝ හෝ පොහොසත් නො වෙති. එසේ හෙයින් ඒ උතුම් මෑණියන් මෙබඳු ලෝකයෙහි මෙපමණ කල් ජීවත් වූ බැව් පුද්‍රම ය, ආශ්චර්ය යයි සිතිය යුතු යි. අප සියල්ලන් විසින් ම යා යුතු ගමන ඔපමණ තමන් හිතේසිත්ගේ මධ්‍යයේදී අවසර රැගෙන යන්ට ලැබුණු උත්තමී කොපමණ පින් ඇත්තී ද? අප අතුරේ කී දෙනකුට ඔයාකාර නියම ගමන යන්ට අවකාස ලැබේ ද? ඉන් නිසා මතු-මත්තෙහි ශෝකයක් කොහෙත් ම නොකට යුතු යි. මේ අප සියල්ලන්ට ම නියම වූ ගමන දැන් දැන් පිටත් වෙන්ට පුළුවනැයි අපි නිතර සිතමු නම් ඔයාකාර දුක් නූපදී. අප වටෙන් අප කරා ක්ෂණ ක්ෂණයෙහි එන්නා වූ ව්‍යසන විපත්තිවලින් අප මුදාගන්නට කවරෙක් සිටිය කොට පොහොසත් වේ ද?- කවරෙකුත් පොහොසත් නො වේ - ඉන් නිසා අසවලාගෙන් වෙන් වීමෙන් මට පැමිණියේ බලවත් විපතක සිතා තැවීමත් පණ්ඩිතගෝචර නො වේ. ඉන් නිසා ලෝකධර්මය ගැන නොතැවී නුවණින් යෙදී දැන් කටයුතු බලාගන්නා ලෙස ඉල්ලමි.

කොළඹ මාලිගාකන්දේදී.
1873.11.06

3. සත්‍යය යටපත් කර ජයගන්නට කරන වාදයකින් නම් ප්‍රයෝජනයක් නැත්තේ ය. දැන් වාද කරන්නට ඉදිරිපත් වන අය අතර වැඩි දෙනා තමන් ගත් වැරදි ලබ්ධි නිරවද්‍ය කරගන්ට වත් ගත් ලබ්ධිය හරි නම් එහි තමනුත් අනුනුත් සැක හැර ස්ථිර ව පිහිටා, පිහිටුවා ශාසනෝපකාරී වීමේ උතුම් අදහසින් වත් වාද කරන්නෝ නො වෙති. තමන්ගේ උගත්කම් ව්‍යක්තකම් බලපුළුවන්කම් පළ කරගන්ටත් අත්තුක්කංසන පරවම්භනයෙන් ජය ගන්ටත් සිතා මුරණ්ඩුවන් එකතු කරගන කරන කෝලාහලයකි. ඉන් නිසා වැඩිදුරටත් සොයා බලා අපටත් ඉදිරිපත් වන්නට පුළුවන් හැටියට ඇත්ත යුක්ත පහදාගන්නා යහපත් අදහසින් කෙරෙන වාදයක් හැටියට හැඟේ නම් එහෙම යොදාගන්නට හැකි නම් වහා ම දන්වා එවනවා හොඳා. "විවාදං භයතො දිස්වා අවිවාදඤ්ච බෙමතො" යි වදාළ හෙයින් විවාදය භය වශයෙනුත් අවිවාදය නිර්භය වශයෙනුත් බලාගන කාරණ නිශ්චය කරන හොඳ අදහසින් විවාදයක් නොව ධර්මසාකච්ඡාවක් නම් ශාස්ත්‍රීය සාකච්ඡාවක් වුණි නම් හොඳයි. කොයි හැටියකින් වත් අපට ඕනෑ කරන්නේ වරද වරද වශයෙනුත් හරි විධිය නිවරද වශයෙනුත් නිශ්චය

කරගෙන ජීවිත සඵල කරගැනීම යි. එසේ ම අපට ඕනෑ කරන්නේ ශාසනාර්බුද නො උපදවා ශුද්ධ ලෙස ශාසනය ආරක්ෂා කොට දෙවියන් සහිත ලොවට යහපත සැලසීම යි.

කොළඹ කොටහේනේදී.

1870.06.02

4. මේ ලෝකයෙහි කරුණු දත් වීර පුරුෂයන්ගේ වාරිත්‍රය නම් පැමිණි සැපය ද රත්තක් මෙන් පැමිණි දුක ද බේදයට නොපැමිණ ධාරණය කිරීම යි. ඒ බව “සුබමාපතිතං සෙවෙත් - දුක්බමාපතිතං වහෙත්” යන පෞරාණික බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිත වාක්‍යයෙන් සිහිපත් කට යුතු යි. විපත් පැමිණි කල්හි සිත් වෙහෙසීම ඊට අතිශයින් ම ප්‍රතිකාරයක් නොවන බව “බෙදො විපත්තිසු පටික්‍රියා න - තස්මා න දීනප්පකතිං හජෙය්‍ය” යන පෞරාණික බෞද්ධ පණ්ඩිත වාක්‍යයෙන් දැන යුතු යි. ඒ සියල්ලට ම වඩා අප පණ්ඩිතයන්ගේ සෙවීම තමන් ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ස්වභාව ඇති ව වෙසෙමින් ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ස්වභාවයෙන් යුක්තයන් ම සොයන බව යි. එසේ සොයා ලබාගැනීමෙන් මතු මත්තෙහි පෘථග්ජනයෝ තමන්ගේ දොස් වැඩි කරගනිති ය යන බුද්ධ දේශනාව සිහි කරන විට තමන් කළ පමණ ම මෝඩකම ය.

දුක් වැඩි වන කල්හි එය මෝඩකම් බව සලකන නුවණ උපදවා එය මැඬ පවත්වාගැනුම සුදුසු වේ. එය:- අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මඤ්ඤෙව පරියෙසති - කිඤ්ච භික්ඛවෙ මරණධම්මං? පුත්තභරියං මරණධම්මං” යන අනාර්ය පර්යේෂණය කළ වරද යයි සිතිය යුතු යි. තව ද, ලෝකයේ උපදනා සියල්ලත් ම මරු මුවට භාර ව උපදනා හෙයින් නස්නා ස්වභාව ඇත්තෙන් නො නසීව යි සිතන්නා වූ අදහසක් මේ ලෝකයෙහි කොයින් ලැබිය යුතු ද? යන බුද්ධ වචනය මෙනෙහි කට යුතු යි. තව ද, රෝගාකුරයන් හෝ ජරාකුරයන් කෙරෙහි හෝ ක්‍රීඩාවෙහි ඇලුණා වූ සිව්මැලි ළදරුවන් කෙරෙහි හෝ උගත් පණ්ඩියන් කෙරෙහි හෝ වික්‍රමාන්විතයන් කෙරෙහි හෝ මරුවාගේ කරුණාවක් නොමැත්තේ ය. තණ අග පිතිබිඳක් සේ අස්ථිර වූ ජීවිතය ලත් මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි ස්ථිර ජීවිතයක් කෙසේ වේ දැයි මෙනෙහි කොට ශෝක සංසිදුවා මේ අස්ථිර වූ ජීවිතයෙන් කට යුතු වැඩ මේ මේ යයි නුවණින් සැලකිය යුතු යි.

පැල්මඩුල්ලේදී.

1874.04.23

5. උඹ විසින් එවූ ලියුම ලැබුණා. උඹ සිංහල ව්‍යාකරණ කාට නමුත් උගන්වනවා නම් එය ඉතා ආදරයෙන් උත්සාහ ඇති ව කරන්නට ඕනෑ - උඹට විස්තර කරන්නට අපහසු වූ තැනක් පැමිණි විට කරුණු විවාරා එවාපත් - ඒ ඇර හැම දා ම හැම තැන ම සම්පත් නමැති ගෙයි දොර අරින යතුර ආචාර සම්පත්තිය බව සිතාපත් - විරියවන්ත වීම සැප ගෙනදෙන බව යයි සිතාපත් - ඉන් නිසා ආචාර සම්පත්තියත් විරියයත් අඩු නොකොට ක්‍රියා කරන්නට ඕනෑ- එසේ කරන බව දැනගත් විට මගෙන් වැඩිපුර උපකාර ලැබෙන්නට පුළුවනි. නිතර පඤ්චසීලය රැකගන්නට වැයම් කරපන්.

1877.10.17

4. 1. ආ කොටස

I. 1893 වර්ෂයේදී විකාශ්වි පැවැත්වූ ලෝක ආගමික සමුළුවට යැවූ ඉංග්‍රීසියෙන් ලියන ලද ලිපිය

HINAYANA OR SOUTHERN BUDDHISM

(Sent to the Parliament of Religions at Chicago, United States, in 1893)

The Sinhalese followers of Arya Dharma, miscalled Buddhism by Western scholars, through their chosen delegate, Mr. Dharmapala, greet the delegates representing all the world's religions in open Parliament assembled at Chicago, in the year 2436 of the Buddha's Nirvana—A.D. 1893-To the Advisory Council of the exposition, and to all and several delegates, the salutations of peace, tolerance and human and divine brotherhood.

Be it known to you, brethren, that ours is the oldest of missionary religions, the principle of propaganda having been adopted by its Promulgator at the very beginning and enforced by Him in the dispatch of His immediate followers, the Brethren of the Yellow Robe shortly after His attainment of the state of perfect spiritual illuminations 2481 years ago, under the Bodhi Tree at Buddhagaya in middle India.

Traces of these ancient missions have been discovered of late years, and the influence of their teachings recognised by Western scholars in various directions.

The spread of these ideas has invariably been affected by their intrinsic excellence and never, as we rejoice to know, by force, or appeal to the superstitious weakness of the uneducated masses. No blood stains our temples and no profitable harvest have wereaped from human oppression. The Tathagata, the Buddha, has enjoined His followers to promote education, foster scientific inquiry, respect the religious views of others, frequent the company of the wise, and avoid unproductive controversy.

He has taught them to believe nothing upon mere authority, however seemingly influential. He has taught them to discuss religious opinions in a spirit of love and forbearance, without fear and without prejudice, confident that truth protects the righteous seeker after truth.

It is evident then, brethren, that the scheme of your Parliament of Religions recommends itself to the followers of Sakya Muni, and that we, one and all, are bound to wish it the most complete success. We should have been glad to accede to the wishes of your Council in sending one or more of our ordained monks; but being ignorant of Western languages, their presence as active members of the Parliament would be useless. For centuries, circumstances have put a stop to our organised foreign propaganda, and the life of our monks has been one of quiet study, meditation and good work in and near their monasteries, it is therefore, a joy to us that, through the liberality of your Council our young lay missionary, Mr. H. Dharmapala, has been enabled to undertake the honourable duty of presenting this address of greeting and taking part in your parliamentary deliberations. We commend him to you' as worthy of confidence, and hope that good may result from his mission.

Education in Ceylon on Western principles has been backward because until quite recently our children could not procure it save at the risk of the destruction of their religious belief under the interested tuition of anti-Buddhist instruction. This is now being remedied by the opening of secular schools by our people under the leadership of the Theosophical Society.

To Colonel Alcott we owe the very catechism out of which our children are being taught the first principles of religion, and our present brotherly relations with our co-religionists of Japan and other Buddhistic countries. The religious future of Ceylon brethren, is full of promise and with the growth of our enlightenment, we shall be more fit to carry abroad the teachings of the Great Master, whose mission was to emancipate the human mind from the bonds of selfishness, superstition and materialism.

The labours of Orientalists especially of Pali scholars, have of late resulted in spreading very widely throughout the world, some knowledge of the Buddha's teachings. Sir Edwin Arnold's epic "The Light of Asia" has created a popular love for the stainless and compassionate character of Gautama Buddha. Justice is being done to Him, now and His personality is seen to shine with exceptional brilliance among the figures of human history. We think that our Arya Dharma effects the spiritual sunlight of His own pure nobility and the luminousness of His own wisdom. We invite you all to examine and test it for yourselves.

Our Founder taught that the cause of all miseries is ignorance; its antithesis, happiness, is the product of knowledge. He taught religious tolerance, the kinship of human families with each other and the universe, and the existence of a common law of being and of evolution for us all. He taught the necessity for the conquest of the passions, the avoidance of cruelty, lying, lustfulness and all sensual indulgences, the avoidance clinging to superstitious beliefs whether traditional or modern, and the avoidance of the belief in the alleged infallibility of men or books.

He inculcated the practice of all virtue, a high altruism in word and deed, the following of blameless modes of living and the keening of an open mind for the discovery of truth. He taught the existence of a natural causation called Karma, which operates throughout the universe, and which, in the sphere of ethics, becomes the principle of equilibrium between the opposing forces of ignorance and wisdom and the agent of both retribution and recompense. He taught that existence in physical life is attended by fleeting pleasures and passing pains. Therefore the enlightened mind should recognise that fact and conquer the lust for life in the plane of physical being. Every effect being related to an anterior, formative cause, the joys and sorrows of Life are the fruits of our individual actions hence man is the creator of his own destiny and is his only possible liberator.

Liberation is enfranchisement from the trammels of ignorance which not only begets the sorrows that scourge us, but also, by keeping active the thirst for bodily life, compels us to be incarnated again and again indefinitely until wisdom dries up the salt spring at which we try to quench our maddening thirst for life and life's illusive

activities, and we break out of the whirling wheel of re-birth and escape into the calm and full wisdom of Nirvana.

The literature of Southern Buddhism is copious, yet its fundamental ideas may be easily synthesized. Our scriptures are grouped into three divisions, called 'pitakas' of which the first (Sutta) comprises sermons or lectures on morality; the second (Vinaya) specifies the constitution and rules of the Order and of our laity; and the third (Abhidhamma) propounds the psychology of our system.

Of course, it would be useless to lay before a transient body like yours a collection of these religious books, written in an unfamiliar language. We must trust our delegate to the inspiration of your presence to give you a summary of what Southern Buddhists believe it necessary for the world to know, in the interest of human progress and human happiness.

II. 1893 වර්ෂයේදී විකාගෝහි පැවැත්වූ ලෝක ආගමික සමුළුවට යැවූ ලිපියේ
සිංහල අනුවාදය

තථාගතයන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණයට අවුරුදු 2486 කට පසු හෙවත් ක්‍රි. ව. 1893 දී විකාගෝ නුවර පවත්වන ලද සමස්ත ලෝක දෘෂ්ටි සම්මේලනයට පැමිණි නියෝජිතයන්ට ආර්ය ධර්මය අදහන සිංහලයන් විසින් විශේෂයෙන් තෝරාගත් ධර්මපාල මහතා මඟින් ආචාර කරමු. සියල්ල හදාරා තේරුම් කර දෙන්නාවූ අනුශාසක මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට ද සියලු නියෝජිතයන්ට ද (සමාදානයෙන්) ආචාර කිරීමෙන් හා සහයෝගිත්වයෙන් මනුෂ්‍යත්වයෙන් හෝ ඊටත් උසස් තත්ත්වයෙන් යුත් සහෝදර ප්‍රේමයෙන් ශුභප්‍රාර්ථනා කරමු.

සොහොවුරෙනි!

අපේ ආගම ඉතාමත් ම පැරණි ප්‍රචාරිත ආගම බව ඔබතුමන්ලා දන්නා කරුණෙකි. එය පතල කිරීමේ මූලික ධර්මය මූල පටන් ම එහි ආදිකර්තෘවරයන් වහන්සේ විසින් ද උන් වහන්සේගේ කහසිවුර දැරූ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ විසින් ද පවත්වන ලදී. මෙය පටන්ගන්නා ලද්දේ අවුරුදු 2481 ට පෙර මධ්‍යම ඉන්දියාවේ බුද්ධගයා නම් ස්ථානයේ ශ්‍රී මහාබෝධීන් වහන්සේට පිට දී සම්පූර්ණ සර්වඥතාඥානය ලැබූ අවස්ථාවේ පටන් ය. පෞරාණික ආගම් පැතිරීමේ ලාඤ්ඡන මැත කාලයේදී සොයා දැනගත තිබේ. ඒ ඉගැන්වීම්වල ආදර්ශය බටහිර පණ්ඩිතයන් විසින් නොයෙක් අන්දමින් පිළිගන්නා ලදී.

මේ මත පැතිරීම නිත්‍යයෙන් ම ඒවායේ සත්‍යතාව නිසා ම විනා බලාත්කාරයකින් වත් එසේ නැති නම් නූගත් මනුෂ්‍යයන්ගේ බාහිර මිථ්‍යාදෘෂ්ටික ප්‍රාර්ථනාවලට අනුකූල ව වත් නොවන බව පවසනට ලැබීම අපට මහත් සතුටකි. අප පූජනීය ස්ථාන ලේ පැල්ලම්වලින් කිලිටි වී නැත. මනුෂ්‍යයන්ට හිංසා පීඩා කිරීමෙන් අර්ථසාධක පලදාවක් ලබා නැත. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ අනුව යන්නන්ට ඉගෙනීම වැඩිදියුණු කිරීමට ද ශාස්ත්‍රීය සමීක්ෂණය පුරුදු කිරීමට ද අන්‍යයන්ගේ ආගමික කල්පනාවලට ගරු කිරීමට ද ප්‍රඥාවතුන් ආශ්‍රය කිරීමට සහ අසාරවත් විවාදයන්ගෙන් වෙන් වීමට ද අවවාද කළ සේක.

ඉදිරියෙහි කොපමණ බල පැවැත්තුවත් එසේ ම යමක් නොවීමසා විශ්වාස නොකළ යුතු බව ද ආගමික අදහස් හා මත ඉවසීමෙන් හා මෙමතියෙන් කිසි ම හයක් හෝ පූර්ව නිශ්චයක් නැතුව සත්‍යය සොයන්නා වූ ධර්මයේ තැනැත්තා සත්‍යයෙන් ම ආරක්ෂා වන බව ද වදාළ සේක.

එම නිසා සහෝදරවරුනි, යුෂ්මතුන්ගේ ආගම් මන්ත්‍රී මණ්ඩලය ශාක්‍යමුනින්ද්‍රයන් අනුව යන්තනට ඒකාන්තයෙන් ම ගැලපෙන බව නිසැක ය. එහෙයින් අපි ලොකු කුඩා සියලු දෙනා ම එහි සම්පූර්ණ අර්ථසිද්ධිය මුදුන්පත් වීම සඳහා ප්‍රාර්ථනා කිරීමට බැඳී සිටින්නෙමු. ඔබ මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ ආරාධනාව අනුව හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් එවන්ට පුළුවන් වුණා නම් අපට එය කොපමණ සතුටක් ද? නමුත් බටහිර භාෂාවන්හි මනා දැනීමක් නැති බැවින් මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ සම්පූර්ණ සාමාජිකයන් මෙන් ඔවුන්ගේ පැමිණීම නිෂ්ප්‍රයෝජන ය. අවුරුදු සියගණන් කාලය තුළ යම් යම් කරුණු නිසා විදේශීය රටවල ධර්මය පැතිරීම නතර විය. අප හික්ෂුන් වහන්සේ තම තමන්ගේ ආශ්‍රමයන්හි ඉගෙනීමෙන් ද භාවනාවෙන් ද වෙන හොඳ වැඩ කිරීමෙන් ද තම කාලය ගත කළෝ ය. ඔබතුමන්ගේ මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ මාහාත්මය නිසා අප ගිහි ප්‍රචාරකයකු වන “එච්. ධර්මපාල” මහතා විසින් අප අනුශාසනාව පිළිගැන්වීම සම්බන්ධ ගරුතර කෘතිය කිරීම හා සාකච්ඡාවලට සහභාගි වීමත් අපට මහත් සතුටකි. යුෂ්මතුන්ට ඔහු සතුටින් හඳුන්වාදෙමින් ඔහුගේ ව්‍යාපාරයෙන් (තානාපතිකමෙන්) උතුම් මෙහෙයක් වේවා යි ද අපි බලාපොරොත්තු වන්නෙමු.

ලඬිකාවේ බටහිර මූලික ධර්මයන් අනුව ඉගැන්වීම අපහසු වී තිබේ. ඊට හේතුව නම් මෑත කාලය වන තුරු අපේ ළමයින්ට ඉගෙනීම ලබාගන්නට හැකි වූයේ ඔවුන්ගේ ආගමික මත නටබුන් වන්නට ඉඩ හැරීමෙන් හා ඉගැන්වීම බොහෝ සෙයින් බුද්ධාගමට විරුද්ධ අය මඟින් සිදු වීමත් ය. මේ පුරප්පාඩුව පිරිමැසීමට පරම විශ්‍රාන්තාර්ථ සමාගමේ ප්‍රධානත්වයෙන් ආගමික ශාස්ත්‍ර උගන්වන පාඨශාලා මඟින් උත්සාහ දරන්.

ආගමික මූලික ධර්ම ඉගැන්වීමට උපකාර වන “ප්‍රශ්නෝත්තර” පාඨය නිසි ආකාර සකස් කිරීම ගැන අපි කප්පල් ඕල්කෝට් මහතාට කෘතඥ වෙමු. දැනට ජපානය ආදී බෞද්ධ රටවල් සමඟ පවතින අපේ සහෝදර සම්බන්ධතාව ගැන ද අපි උන්නැහේට ස්තූති කරමු. සහෝදරවරුනි, බුද්ධාගම සම්බන්ධයෙන් ලඬිකාවේ අනාගතය බලාපොරොත්තු සහිත ය. ආගමික ශ්‍රද්ධාව වැඩි වීමත් සමඟ ම ස්වාර්ථ පරායණතාව ද මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය ද ආත්මදෘෂ්ටිය ද නැති කිරීමට මාර්ගය පෙන්වාදුන් අප උතුමාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය අන්‍ය දේශවලට ද ගෙන යා හැකි වේ.

ප්‍රාචීන ශාස්ත්‍රඥයන්ගේ - විශේෂයෙන් පාලි පණ්ඩිතයන්ගේ උනන්දුව සහ උත්සාහය නිසා සෑම රටවල ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය මෑතදී පතුරුවා හැරීම පහසු විය. සර් එඩ්වින් ආර්නෝල්ඩ්තුමාගේ ඓතිහාසික කාව්‍යය වූ *The Light of Asia* (ආසියාලෝකය) නමැති ග්‍රන්ථයෙන් මහා කාරුණික ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නිර්මල චරිතය

කෙරෙහි මනුෂ්‍යයන්ගේ විශේෂ සැලකිල්ලක් ඇති විය. ජීවන කථාව කාව්‍යයේ හරි ආකාර පෙන්වාදීමෙන් උන් වහන්සේගේ විශේෂ පුද්ගල භාවය සාමාන්‍ය නොවන දීප්තියකින් මනුෂ්‍ය ඉතිහාසයේ උත්තමයන් අතර බබළයි. අප විශ්වාස කරන්නේ අපේ මේ ආර්ය ධර්මයෙන් අප තථාගතයන් වහන්සේගේ විශුද්ධ ආලෝකය නමැති ශ්‍රේෂ්ඨතම තත්ත්වය ද ප්‍රඥාව නමැති දීප්තිය ද ප්‍රකට වන බව යි. මේ සත්‍යතාව සොයා බලා පරීක්ෂා කර බැලීම පිණිස අපි යුෂ්මතුන්ට ම ආරාධනා කරමු.

අපේ ආදිකර්තෘන් වහන්සේ දේශනා කළේ සියලු දුක්ඛයන්ට හේතුව අවිද්‍යාව බවත් ඊට විපක්ෂ වූ සැපය උපදින්නේ විද්‍යාවෙන් බවත් ය. එසේ ම ආගමික ඉවසිල්ලක් සකල ලෝකවාසීන් එකිනෙකා කෙරෙහි මෙෙක්‍රියෙන් විසීමත් කර්මයත් රාගවිරාගයෙහි වැදගත්කමත් අවිභිංසාවත් බොරු කීමත් කාමුකතාවත් (සියලු ම) ඉන්ද්‍රියයන්ට ගෝචර වී ක්‍රියා කිරීමත් මිථ්‍යාදෘෂ්ටික මතයන්හි ඇලීගැලී විසීමත් (පරම්පරානුගත හෝ වර්තමානික) මනුෂ්‍යයන් හා පොත් වරදින්ට බැරිය යන විශ්වාසයන් යන මේවා ද තථාගතයන් වහන්සේ විස්තර කළ සේක.

සුවර්තය ක්‍රියාවෙන් සහ වචනයෙන් පුරුදු කිරීම සිතට කාවදින සේ පෙන්වාදුන් සේක. නිර්දෝෂ ජීවිතයක් ගත කිරීමේ වැදගත්කමත් සත්‍යය සොයාගැනීම හා චිත්තය එකඟ කරගැනීමත් වදාළ සේක. සංසාරයෙහි සැරිසරන සත්ත්වයාගේ ඇති විම නැති විම කර්මයෙන් බව පෙන්වාදුන් සේක. මෙය ධර්මශික්ෂා නමැති මණ්ඩලයෙහි එකිනෙකට විරුද්ධ වූ විද්‍යාවෙහි සහ අවිද්‍යාවෙහි බලය ඇති නිසා පවතින මූලික ධර්මය වේ. එල විපාක දීමේ සහ ප්‍රතිඵල ගෙනදීමේ කර්තෘ නම් කර්මය ය. මනුෂ්‍ය ජීවිතය වේගයෙන් පලා යන සැපයෙන් හා පවතින දුකෙන් ද යුක්ත ය. එබැවින් ප්‍රබුද්ධ සිතින් ඒ සත්‍යතාව සිහි කරමින් මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ දී ම සසර ඉපදීමේ ආසාව මැඬපැවැත්විය යුතු යි. සිදු වෙන සියල්ල ඊට සම්බන්ධ හේතුවකින් සිදු වන බව දේශිත ය. දුක් සැප මනුෂ්‍යයාගේ පෞද්ගලික ක්‍රියාවන්ගේ ප්‍රතිඵල ය. එම නිසා මනුෂ්‍යයා තමන් විසින් ම තමාගේ ස්වභාව තනාගනී. ගැලවුම්කාරයාත් (මුදුන්නාත්) තෙමේ ම ය.

විමුක්තිය නම් අප වනසන දුක් උපදවන්නා වූ අවිද්‍යා නමැති බාධාවෙන් වෙන් වීම යි. අවිද්‍යාව සත්ත්වයා වනසන දුක් උපදවනු පමණක් නොව ජීවිතයේ ආසාවක් ඇති කරයි. අපේ ජීවිතයේ ද ජීවිතයේ ඇති මායාවල ද ඉවසිලි නැති පිපාසය සන්සිදුවන ලුණු උල්පත වියළන විද්‍යාව එන තුරු නැවත නැවත ඉපදීමක් ඇති කරගැනීමට අවිද්‍යාව බල කරයි. විද්‍යාව පහළ වූ විට වේගයෙන් කරකැවෙන රථ වක්‍රයක් වැනි පුනරුත්පත්තියෙන් තොර වූ ශාන්ත වූ සම්පූර්ණ සාරය වූ නිර්වාණයට පැමිණෙන්නෙමු.

හීනයාන බුද්ධාගමේ පොත්පත් ලියකියවිලි බොහෝ ය. නමුත් මූලික අවශ්‍ය ධර්ම පහසුවෙන් වටහාගත නොහැකි ය. අපේ ධර්මය කොටස් තුනකට බෙදා තිබේ. එයින් පළමුවැනි කොටස වූ “සුත්‍රපිටකය” සදාචාරය සුශීලතාව ගැන දේශනා කරන ලද කථා සහ අනුශාසනාවලින් යුක්ත ය. දෙවෙනි කොටස වූ “විනයපිටක”යෙහි ගිහි පැවිදි දෙපක්ෂය විසින් පිළිපැදිය යුතු ඊති අඩංගු වේ. තුන්වැනි කොටස වූ “අභිධර්ම පිටකය” අපේ ධර්මයේ මානසික ශාස්ත්‍ර කොටස වේ.

නුපුරුදු භාෂාවකින් ලියා තිබෙන ධර්මශාස්ත්‍රීය පොත් රාශියක් යුෂ්මතුන්ගේ සමමේලනය වැනි අවිරන්තන සමූහයකට ඉදිරිපත් කිරීම නිෂ්ප්‍රයෝජන වේ. “තම තමන්ගේ සැපය හා අභිවාද්ධිය පිණිස” සියලු දෙනා විසින් ම දැනගත යුතු වූ හීනයාන බුද්ධාගමේ සංක්ෂිප්ත සාරාංශයක් දීමට අපේ නියෝජනයාට භාර කරමු.

|| කොටස

ශ්‍රී සෝරත සාහිත්‍යය

ශ්‍රී පුංචිපාල මහති

ගත් මහතිට වඩාත් කියුණු
 කළ විකල්පයේ වැනියේ
 ගත්මත් පහද දැක්වන්නේ.
 ඒ මහතිගත් මහතිටත් කියුණු
 ප්‍රතිපාදන වඩාත් වියු කෝ
 පුදුගු කෝ පහල්ල ම කෝ
 පුදුගුගේ ගැන ලදුගා වනිප
 ගෝ පුදුගා, ඒ කෝ පහස
 ගුණිමත් කැපය මද වී ම වී
 ගාම ම.

ඒ ශ්‍රේණි පහස වැනියේ ගත්
 කියුණු ගුණිමත් මහති
 පහසදුගා කළ මවී කියුණු
 කැපය ද ශ්‍රේණි කෝ ගත්
 වී ම කියුණු ග.

ශ්‍රී. පුංචිපාල මහති
 1962.4.26

ශ්‍රී සෝරත හානිමියන්ගේ අත්අකුරු

1 අධ්‍යාපනය

අධ්‍යාපනය යනු මිනිසා දියුණු කිරීම සඳහා මිනිසා විසින් ම සොයාගත් උපක්‍රමයෙකි. අංග සම්පූර්ණ පුද්ගලයකු හෝ පුරවැසියකු තැනීම අධ්‍යාපනයේ පරමාර්ථයන්ගෙන් එකකි. මිනිසා සහ වන්නටත් ප්‍රථමයෙන් ඔහුගේ ජීවනෝපාය සඳහා එක්තරා ක්‍රමයක අධ්‍යාපනයක් විය. එහෙත් අඛණ්ඩ සම්පූර්ණ අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් බිහි වූයේ මිනිසා ශිෂ්ට වී සාමාජික ජීවිතයක් ගත කරන්නට වූ දා සිට ය.

මිනිසා සහ වන්නට වන්නට ඔහුට විවේකයක් ද ලැබිණ. සහායවයෙන් ලැබුණ දායාදයකි, විවේක කාලය. ශ්‍රම ශක්තිය අනුව සමාජය කොටස්වලට බෙදීම නිසා අධ්‍යාපනය දෙන පිරිසකුත් අධ්‍යාපන ආයතනත් දියුණු මිනිස් සමාජවල ඇති වූහ. පෙරදිග රටවල හින්දු බෞද්ධ පූජකවරු ඇත අතීතයේ සිට ම ගුරුවරුන් ලෙස ද ක්‍රියා කළහ. මධ්‍යකාලීන යුරෝපයේත් ක්‍රිස්තු නිකායට අයත් පූජකවරුන් අධ්‍යාපන කටයුතුවල නිරත ව ක්‍රියා කළහ. මේ නිසා පුරාණ අධ්‍යාපන ක්‍රම ආගමික සම්ප්‍රදාය මත සකස් කරන ලදී. එහෙත් කල් යාමේදී විවිධ හේදත් නිසා ලෝකික අධ්‍යාපනය ද දියුණු විය. කෙසේ නමුත් ආගමික ශාස්ත්‍රාන්තයන්ගෙන් ද දාර්ශනිකයන්ගෙන් ද අධ්‍යාපනයට සැලසුණු සේවය අමතක කළ නොහැකි ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද ගුරු කෙනෙකි. උන් වහන්සේ කළේ නොමග ගිය අයට මාර්ගය පෙන්වාදීම යි.

දැනීම ලබාගැනීමේ මාර්ගය ලෝකයාට ප්‍රකාශ කළා වූ උතුමන් අතුරින් සර්වඥයන් වහන්සේට සම කළ හැකි අධ්‍යාපන විශාරදයෙක් ලෝකයේ මේ තාක් පහළ නො වී ය. බුද්ධිය දියුණු කරගැනීමත් වර්ත සංවර්ධනයත් පිළිබඳ තථාගතයන් වහන්සේගේ දේශනා අසමසම ය.

බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළ මනෝවිද්‍යාත්මක කරුණුවල වැදගත්කම ලෝකයාට දැනගන්නට ලැබුණේ බටහිර මනෝවිද්‍යාඥයන්ගේ නූතන පරීක්ෂණවල ප්‍රතිඵල ප්‍රසිද්ධ වූ පසුව යි. දහම් දෙසුම ද ඉගැන්වීමකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ශ්‍රාවකයන් පිරිසට නියම කළේ රට පුරා සැරිසරා මිනිසුන්ට සත්‍ය ධර්මය ඉගැන්වීමට යි. ඒ නියමය අනුව තමන් වහන්සේ ද ක්‍රියා කළහ.

අන්‍යයන්ට යම් කිසි කාරණයක් ඉගැන්වීමේදී ඔවුන්ගේ සිත් හසර දැනගැනීමත් ඒ කාරණයට නොගැලපෙන සේ සිත් සකස් කරගැනීමත් දේශකයාට හෝ උගන්වන්නාට අයත් ඉතා බැරෑරුම් කටයුත්තකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දහම් දෙසන විට බණ පිරිසෙහි සිත් සොළොස් අයුරකින් පිරික්සා බැලූ බව අපි දනිමු. එසේ ම උන් වහන්සේ ගැඹුරු දහමක් හැම විට ම හැම දෙනාට ම නොදෙසූ සේක. එබඳු ධර්මයක් දෙසන්නට මත්තෙන් ම එය අසන්නාගේ සිත සුදුසු වන සේ සකස් කළහ. උන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ ද ශක්ති පමණින් ඒ ක්‍රමය අනුගමනය කළහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේට හා ශ්‍රාවකයන්ට තුබූ ඒ පරසින් දැනීමේ ශක්තිය සෙස්සන්ට ද නැත්තේ ය. එහෙත් උගන්නන්නා තුළ එම ශක්තිය එක්තරා ප්‍රමාණයකින් වත් තිබීම අවශ්‍ය ය යනු සෙසු බුද්ධිමත්හු ද අවබෝධ කරගත්හ. ඔවුහු ඒ පරමාර්ථය ඉටු කරලීම සඳහා අධ්‍යාපන මනෝවිද්‍යාව නිපදවූහ.

අධ්‍යාත්මික චිත්ත ශක්තියට වඩා බාහිර විද්‍යා ශක්තිය බල පවත්වන අවධියක ය, දැන් අප ජීවත් වන්නේ. එහෙයින් මේ කාලයෙහි ස්වශක්තියෙන් පරචිත්ත විජානනය සමර්ථ ධ්‍යානලාභීහු, ඤාණලාභීහු දුර්ලභයහ. දැන් පරසින් දත හැක්කේ අනුමාන ඥානයෙන් යන්නමිනි. අනුමාන ඥානයට ඉවහල් වන්නේ තර්කන්‍යායාදී බාහිර විද්‍යා ය. අධ්‍යාපන විද්‍යාව ද ඒ ගණයට ඇතුළත් වෙයි.

අන්‍යයන්ට - විශේෂයෙන් කුඩා දරුවන්ට ඉගැන්වීමට සැරසෙන හැම දෙනා විසින් ම අධ්‍යාපන විද්‍යාව උගත යුතු ය. එයින් ශිෂ්‍ය-ශිෂ්‍යක උභය පක්ෂයට ම ලැබිය හැකි ඵල ප්‍රයෝජන බොහෝ ය. අපේ විශ්වවිද්‍යාලයෙහි අධ්‍යාපන විද්‍යාර්ථීන්ගේ සංගමය මගින් ආරම්භ කළ ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය ද අධ්‍යාපන විද්‍යාර්ථීන්ට මහත් සේවයක් කරනු නිසැක ය. අප එම සංග්‍රහයේ අනිවාර්ය පතන්නේ එයින් අපේ රටටත් අධ්‍යාපනයටත් හානිවටත් විය හැකි විප්‍රලාථයන් සැලකීමෙනි.

අපේ ලංකාවෙහි අධ්‍යාපන ක්‍රමය

ලංකාව නිදහස් රාජ්‍යයක් ලෙස ලෝකයේ නිදහස් ජාතීන් හා සමතැන් ගත්තේ 1948 දී ය. ඊට පෙර අවුරුදු 133 ක් ම බ්‍රිතාන්‍ය විජිත රාජ්‍යයක් ව පැවතුණු බැවින් ද ඊටත් පෙර තවත් අවුරුදු 400 ක් පෘතුගීසීන් හා ලන්දේසීන්ගේ බලයට යටත් ව සිටි බැවින් ද ලංකාවෙහි ජාතික ආයතන හැඩගැසුණේ මෑත යුගයක සිට ය. එහෙත් අවුරුදු තුන්සියයකට නොවැඩි කාලයක් තුළ අඛණ්ඩ ඉතිහාසයක් ඇති බැවින් ද එම ඉතිහාසයෙහි සෑම යුගයකදී ම සෞභාග්‍යයෙන් හා සමෘද්ධියෙන් පරිපූර්ණ ව සිටි බැවින් ද ජාතික සම්ප්‍රදායයන් නොකැඩී පැවතිණ.

ලංකාවෙහි අධ්‍යාපනය සම්බන්ධයෙන් පැවති එම සම්ප්‍රදාය වූකලී බෞද්ධ භික්ෂුව හා සම්බන්ධ වූවකි. ගිහි ජීවිතය සම්පූර්ණයෙන් හැරදමා ඇදුමෙන්, හැසිරීමෙන් හා ජීවිතයෙහි සෑම අංගයකින් ම ගිහියනට වෙනස් ව හැඩගැසුණ අප වැනි බෞද්ධ භික්ෂුහු ක්‍රි. පූ. තුන්වන ශතවර්ෂයේ සිට ම ලංකාවෙහි සංස්කෘතික නායකයෝ වූහ. අධ්‍යාපනය, සාහිත්‍යය, කලාව සහමුලින් වාගේ ආරක්ෂා කෙරුණේ ද දියුණු කෙරුණේ ද මේ බෞද්ධ භික්ෂුන් වහන්සේගේ සහභාගිත්වය හා අනුශාසනය ද අනුව ය. එබැවින් පුරාණ ලංකාවේ ගුරුවරයා වූයේ බෞද්ධ භික්ෂුව යි; විද්‍යාස්ථානය වූයේ පන්සල යි. ගිහියෝ පන්සලට පැමිණ භික්ෂුන් වහන්සේගේ ගුරුහරුකම් අනුව ලිවීම, කියවීම, ගණිතය, සාහිත්‍යය, ආගම, වෛද්‍ය විද්‍යාව යනාදිය උගත්හ. සමහර තන්හිදී පෞද්ගලික වශයෙන් දෙනුන් දෙනාට දෙන ලද මෙම අධ්‍යාපනය තවත් තැන්වලදී විශාල ආයතන මගින් සංවිධානාත්මක ව දෙනු ලැබී ය. මෙසේ සංවිධානාත්මක ව ආයතනයක් ලෙස සකස් වූ විට අපි එම ආයතනය පිරිවෙණ නමින් හැඳින්වීමු. පිරිවෙණ උසස් පෙළේ විද්‍යාස්ථානයකි. මීට ශතවර්ෂ පහකට පෙර ලංකාවේ පැවති පිරිවෙන් දෙකක් පිළිබඳ විස්තර එයින් ලියැවුණු පොත් දෙකකින් දැනගත හැකි ව තිබේ. ඒ අනුව මෙම පිරිවෙන් භාෂා, ශාස්ත්‍ර, සමය, දර්ශන රැසක් ම ඉගැන්වීමට පිළියෙල කොට තිබෙන, ජාත්‍යන්තර කීර්තියකින් යුතු ගුරුවරුන් සිටි විදේශීය ශිෂ්‍යයන්ගෙන් ද සමන්විත වූ ආයතන බව පෙනේ. මෙම ආයතන දෙක ම ප්‍රමාණයෙන් හා තත්ත්වයෙන් විශ්වවිද්‍යාලයනට නොවෙනස් ව පවතින බව නිසැක ය.

බෞද්ධ භික්ෂුන් වහන්සේගේ පාලනය යටතෙහි වූ අධ්‍යාපනය ධර්මයට බර ව පවත්නා බව විශේෂයෙන් කිය යුත්තක් නො වේ. මිනිසාගේ ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය හුදු ශ්‍රේණි සංවර්ධනයට වඩා වැදගත් බව බෞද්ධ භික්ෂුහු කල්පනා කරති. ගුණධර්මයන්ගෙන් යුක්ත නොවූ තැනැත්තා ලබන්නා වූ අධ්‍යාපනය ඔහු භයානක මිනිසකු බවට පත් කරනියි පැරැණි විද්‍යාඥයෝ පිළිගත්හ. එසේ උසස් අධ්‍යාපනය ලත් ගුණධර්මයෙන් තොර අය වටිනා මැණික් සහිත වුවද භය ගෙන දෙන සර්පයන් මෙන් නැගී හඳුන්වාදෙන ලදහ. බෞද්ධ භික්ෂුවගේ පරිපාලනයේ පැවති අධ්‍යාපනය ජාතික අවශ්‍යතාව අගය කිරීමට උගන්නා වූත් ජාතික සංස්කෘතිය අවබෝධ කරගැනීමට ආධාරකාරී වන්නා වූත් දේශීය උගැන්වීමට අනුව නිර්මාණ ශක්තිය උපයෝගී කරගැනීමට ආධාරකාරී වන්නා වූත් අධ්‍යාපනයක් විය. මේ නයින් කල්පනා කරන විට පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ක්‍රමය - බෞද්ධ භික්ෂුන් විසින් දෙන ලද අධ්‍යාපනය ලංකාවේ නියම ජාතික අධ්‍යාපනය විය. මෙය ජාතියේ නිවහල් බව ආරක්ෂා කිරීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වන්නක් බව මෙරට සිටි අධිරාජ්‍යවාදී පාලකයෝ දුටුවෝ ය. 1818 දී මෙරට ජනතාව කරන ලද කැරැල්ලකින් පසු භික්ෂුවන් ගිහියාන් අතර තිබූ සම්බන්ධය නැති කරලීමට බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව දැඩි වෙහෙසක් ගත්තේ මේ නිසා ය.

විදේශීය බලපෑම් නිසා පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ක්‍රමය සම්පූර්ණයෙන් ම අඩපණ වුව ද අධ්‍යාපනය හා භික්ෂුව අතර තිබූ සම්බන්ධය නැති කරන්නට ඉඩක් නො ලැබිණි. අනෙකුත් භික්ෂුන් වහන්සේලාට මෙන් ම පන්සලට පැමිණ භාෂාන්තර හා සමය ද වෛද්‍ය විද්‍යාව ද ඉගෙනීමට ඉදිරිපත් වූ ටික දෙනාටත් පැරැණි ක්‍රමයට අධ්‍යාපනයක් දෙමින් පුරාතන

සාහිත්‍යය, සම්ප්‍රදාය නොනැසී පවත්නා ලෙස ආරක්ෂා කරගැනිණ. එසේ කොට නැවත වරක් ආයතන වශයෙන් සංවිධානය වී පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය දීමට බෞද්ධ භික්ෂූහු ඉදිරිපත් වූහ. මා අධිපති ධුරය දරන විද්‍යාස්ථානයෙහි ආදී කර්තෘවරයාණන් වූ අතිගරු භික්ෂුවේ ශ්‍රී සුමංගල නායක ස්වාමීන් වහන්සේ මෙසේ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයට පුනර්ජීවයක් ලබාදීමට ඉදිරිපත් වූ භික්ෂූන් වහන්සේලා අතුරින් ප්‍රධාන තැන දරන සේක. 1873 දී කොළඹ විද්‍යාදාය පිරිවෙණ නමින් විද්‍යාස්ථානයක් පිහිටුවාලූ උන් වහන්සේ ස්වදේශීය ශිෂ්‍යයන්ට පමණක් නොව විදේශීය ශිෂ්‍යයන්ට ද ප්‍රාචීන භාෂා ශාස්ත්‍ර පිළිබඳ අධ්‍යාපනයක් ලබාදුන්හ. උන් වහන්සේගේ ප්‍රධාන ශිෂ්‍යයන් යුරෝපීය දේශයන්හි උසස් කීර්තියක් ලබා ඇති බැවින් සඳහන් කරනු වටනේ ය. උන් වහන්සේගෙන් පාලි හා බුද්ධධර්මය ඉගෙන පසුව ලන්ඩන් විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලි සහ බෞද්ධ සංස්කෘතිය පිළිබඳ ප්‍රමුඛාචාර්ය ධුරය දරන්නා වූ ආචාර්ය රිස් ඩේවිඩ්ස් මහතා මොවුන් අතුරින් ප්‍රධාන ය. විද්‍යාදාය පිරිවෙණ පිහිටුවා තවත් අවුරුදු දෙකකට පසුව විද්‍යාලංකාර පිරිවෙණ ද ආරම්භ කෙරිණ. මෙම පිරිවෙණ ද ස්වදේශීය මෙන් ම විදේශීය රටවල ශිෂ්‍යයන්ට ද සේවය කිරීමෙහි යෙදිණ. මොස්කව් විශ්වවිද්‍යාලයෙහි ප්‍රමුඛාචාර්ය ධුරයක් දැරූ ඉන්දීය ජාතික රාහුල සංස්කෘතියාන මහතා විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලයේ ශ්‍රේෂ්ඨ විදේශීය ශිෂ්‍යයන් අතුරින් සඳහන් කළ යුත්තෙකි. මෙසේ දුරදර්ශී එඩ්වර්ඩ් බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා දෙනමකගේ මැදිහත් වීමෙන් පුනර්ජීවයක් ලත් පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ක්‍රමය කෙතෙක් දුරට සාර්ථක වී ද යත්, අද ලංකාවෙහි ශිෂ්‍යයන් දසදහසකට වැඩි සංඛ්‍යාවක් ඉගෙනීම ලබන්නේ දෙසියයකට අධික වූ පිරිවෙන් මගිනි. එසේ ම වර්තමාන ස්වාධීන රජය පළමුවෙන් පිහිටුවන ලද විද්‍යාදාය හා විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් දෙකට විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය නීතියෙන් ලබාදී සම්පූර්ණ විශ්වවිද්‍යාලය ලෙස හැඩගැසීමට අවශ්‍ය පහසුකම් සලසාදන ලදී. මෙම විශ්වවිද්‍යාලය දෙක නිසා ලංකාවෙහි උසස් අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ව මහා විපර්යාසයක් ඇති විය. මෑතක් වන තුරු විශ්වවිද්‍යාලය අධ්‍යාපනය ලැබීමට පුළුවන්කම තිබුණේ ධනවත් වූත් නාගරික සමාජයට හැඩගැසුණා වූත් සුළු පිරිසකට පමණි. තව ද, උසස් අධ්‍යාපනය ලබාගැනීම සඳහා විදේශීය භාෂාවක් වූ ඉංග්‍රීසිය උගත යුතු විය. මෙම විශ්වවිද්‍යාලය දෙක පිහිටුවීමෙන් පසුව දුප්පත් ජනතාවට විශ්වවිද්‍යාලය අධ්‍යාපනයේ දොර ඇරුණි. එසේ ම සිංහල භාෂාවෙන් උසස් ම උපාධිය දක්වා අධ්‍යාපනය ලැබීමේ අවස්ථාව ප්‍රථම වරට සැලසිණි. ධනය, නිලය හා පදිංචි ස්ථානය අනුව සුළු පිරිසකට තිබුණු වරප්‍රසාද සම්පූර්ණයෙන් ඉවත් කොට දක්ෂතාව හා හැකියාව ම නිසා අධ්‍යාපනය ලබාගැනීමට ඉඩ සැලසුණෙන් ජාතියෙහි නායකත්වය දරන්නවුන් පිළිබඳ ව ඉමහත් විපර්යාසයක් තව අවුරුදු කිහිපයකදී වනු නියත ය. අධ්‍යාපනය සම්බන්ධයෙන් සියලු වරප්‍රසාද පොදු වශයෙන් ජාතියෙහි සෑම දෙනාට ම ලබාදීමේ කාර්යය ඉටු කරන ලද්දේ පිරිවෙන් මගින් පමණක් නොවේ. විදේශීය පාලන කාලය තුළ මෙරට සකස් වූ අධ්‍යාපන ක්‍රම පිළිබඳ විශාල වෙනසක් මෑතදී සිදු විය. බ්‍රිතාන්‍යයන් පැමිණි දා සිට මෙරට අධ්‍යාපනය සකස් වූණේ දෙවිධියකිනි. අධිරාජ්‍යයෙහි පාලන කටයුතුවලට අවශ්‍ය ලිපිකරුවන් හා සුළු නිලධාරීන් පුහුණු කරවාගැනීමට ඉංග්‍රීසි පාඨශාලා පිහිටුවන ලදී. ගම්බඳ ජනතාවට කරන සමාජ සේවාවක් මෙන් එතරම් දියුණු නොවූ ද පහසුකම්වලින් යුක්ත නොවූ ද ස්වභාෂා පාඨශාලා ආරම්භ කෙරිණ.

මෙම ගම්බද ස්වභාෂා පාඨශාලාවකට ගිය ළමයකුගේ උසස් ම පරමාර්ථය වූයේ එවැනි ම පාසලක ගුරුවරයකු වීම ය. ඊට වඩා තැනක් ලබාගැනීමට කිසි දිනක ඉඩක් නො තිබිණි. ගම්බද දරුවනට උසස් අධ්‍යාපනයේ දොරටුව විවෘත කරන ලද්දේ 1945 දී ය. මේ වර්ෂයේදී ලංකාව නිදහස් අධ්‍යාපනය ක්‍රියාත්මක කළේ ය. බාලාංශයේ සිට විශ්වවිද්‍යාලය දක්වා සියලු ම පංතිවල අධ්‍යාපනය ගාස්තුවක් නොමැති ව දීමට විධි-විධාන සැලසුණ අතර ම විශාල මධ්‍ය පාඨශාලා ගම්බද පෙදෙස්වල ආරම්භ කෙරිණ. මෙතෙක් අධ්‍යාපනයේ වරප්‍රසාද නොලැබූ ගොවි ජනතාවටත් කම්කරු ජනතාවටත් විශ්වවිද්‍යාලයන්හි දොරටු විවෘත කරවාගැනීමට මග සැලසිණි.

මීටත් වඩා ලංකාවෙහි අධ්‍යාපනය පිළිබද විශාල විපර්යාසය සිදු වූයේ මීට අවුරුදු 2 1/2 කට පෙර ය. ආගමික වශයෙන් රෝමානු කතෝලික පල්ලියෙහි පාලනයට යටත් ව තිබුණු පාඨශාලාවන් ඇතුළු සියලු ම පාඨශාලා 2800 ක් රජයට ගැනීමෙන් මෙතෙක් මෙරට පැවති අධ්‍යාපන ද්විත්ව පාලනය අවසාන කෙරිණ. ලංකාවෙහි අධ්‍යාපනය හා පාඨශාලාවන්හි පාලනය මෙසේ සම්පූර්ණයෙන් ම ජනසතු කෙරිණ. ජාතික අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් පිහිටුවාලීමේ කටයුතු දැන් යුහුසුලු ව කරනු ලැබේ. අධ්‍යාපනය සම්බන්ධ ව රටකට මුහුණපාන්නට ඇති ආධ්‍යාපනික ප්‍රශ්න සියල්ල ම වාගේ ලංකාවට ද විසඳන්නට ඇත. එහෙත් ආසියාවේ අනෙකුත් රටවල් රැසකට වඩා දියුණු තත්ත්වයකට ලංකාව පැමිණ සිටී. ලංකාවෙහි 70% වැඩි ගණනකට පොතපත කියවිය හැකි ය. අකුරු නොදන්නවුන්ගේ සංඛ්‍යාව දිනෙන් දින ම අඩු වේගෙන යයි. තමන්ගේ දු-දරුවනට හොද අධ්‍යාපනයක් ලබාදීමට ඉතාමත් දුප්පත් දෙමාපියන්ගේ ද උනන්දුව ක්‍රමයෙන් වැඩි වේගෙන යයි. පොතපතට පමණක් බර වූ අධ්‍යාපනය රටෙහි කෘෂිකර්මය හා කර්මාන්ත දියුණු කිරීම සඳහා යොදවාගැනීමට හැඩගස්වාගනු වස් නවීන විද්‍යාවට හා ප්‍රායෝගික විෂයයනට අවධානය යොමු කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. ලංකාවේ සංවර්ධනයට අවශ්‍ය නොයෙක් තරාතිරමේ විද්‍යාඥයන් හා කාර්මිකයන් පුහුණු කරන අතර ම ජාතියෙහි සංස්කෘතිය ආරක්ෂා කිරීමටත් සංවර්ධනය කිරීමටත් අප රට අධ්‍යාපනඥයන්ගේ සැලකිල්ල දැන් යොමු වී තිබේ. මෙවැනි විශාල පරිශ්‍රමයක් ගන්නා වූ අවධියෙහිදී ලෝකයේ සෑම රටකින් ම උපදෙස් ලබාගැනීමට අපි සූදානම් ව සිටිමු. අප නියෝජිත පිරිසගේ ගමනින් බලාපොරොත්තු වන්නේ ද අප රටෙහි අධ්‍යාපන සංවර්ධනයට උපයෝගී කොටගත හැකි කරුණු ඔබතුමන්ගේ රටවලින් දැන උගෙනගැනීම යි.

සඟ සරසවි උපත

තදානීන්තන සිංහල බෞද්ධ ජනතාවගේ ආගමික වූ ද සාමාජික වූ ද ශාස්ත්‍රීය වූ ද අභ්‍යුදයක් ඇති කළ කෝට්ටේ යුගයෙන් පසු මහා ධර්මශාස්ත්‍රීය අභ්‍යුදයක් ඇති කරවීමට මුල් වූ විද්‍යාදය පිරිවෙණට රජයේ නීතියෙන් ම විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය ලැබෙන්නට ආසන්න වීම ලංකාවාසී බෞද්ධ අබෞද්ධ කාගේත් අතිශය සන්තෝෂයට හේතු වනු නිසැක ය.

ආරම්භය

“විජ්ජා උප්පතකං සෙට්ඨා” යන්නත් සමග ම විද්‍යාදය උදා වූයේ ය. බෝධිසත්ත්ව ගුණෝපේත හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මාහිමියන් වහන්සේ විසින් වර්ෂ 1873 දී ආරම්භ කළ විද්‍යාදය පිරිවෙණ වචනයේ පරිසමාප්තාර්ථයෙන් ම විද්‍යාදයක් ම විය. එදා විදේශීයයන්ගේ ආක්‍රමණයෙන් ද ස්වදේශීයයන්ගේ සංඝට්ටනවලින් ද වෙනත් පරසතුරන්ගේ කුට උපායවලින් ද මිරිකුණු සිංහලයෝ ජාතිවාත්සලයෙන් ද සමයානුරාගයෙන් හා දේශානුරාගයෙන් ද අන්තයට ම පිරිහී මුලු ගැන්වී සිටියහ. ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න සිංහල බෞද්ධයෝ බෙහෙවින් ම අඩු වූහ. උගත් හික්ෂුන් වහන්සේලා ද අඩු වූහ. එකල කොළඹ නගරයේ විසූ සන්ගුණවත් දොන් අන්දිරිස් පෙරේරා, ධර්ම ගුණවර්ධන මුහන්දිරම්තුමා, ඇපා අප්පුහාමි, දොන් කරෝලිස් හේවාචිතාරණ මුදලිතුමා ආදි කීප දෙනකුත් විසින් සමාරාධික වූ හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමඬිගල හිමිපාණෝ දැන් විද්‍යාදය පිරිවෙණ තිබෙන භූමියෙහි සාදවා තිබුණු කුඩා ආවාස ගෘහයෙහි වස් සමාදන් වූහ. ටික දිනකට පසු උන් වහන්සේ එහි “විද්‍යාදය” නමින් පිරිවෙණක් ද ඇරඹූහ. අද විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වයට පැමිණෙන්නට යන්නේ එදා ශිෂ්‍යයන් හත්දෙනකුගෙන් ඇරඹූ විද්‍යාදය පිරිවෙණ බව මා කියන්නේ ඉමහත් ප්‍රීතියකිනි.

විද්‍යාදය පිරිවෙණේ ආදි කර්තෘවරයාණන් වූ ශ්‍රී සුමංගල නාහිමිපාණෝ වර්තමාන ධර්මශාස්ත්‍රාලෝකයේ ද ආදි කර්තෘවරයාණෝ ම වූහ. දහනවවන සියවසෙහි ඇති වූ ආගමික විප්ලවයෙහි හා බුද්ධි විප්ලවයෙහි පුරෝගාමී පතාක යෝධයකු වූ හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමඬිගල හිමිපාණෝ තත්කාලීන මහා පඬිවරුන් ගිණිමෙහිදී මුලට ම පැමිණෙන මහා පඬිවරයාණ කෙනෙකි. අර්ථකථාවාර්ය අනුබුද්ධ බුද්ධිසෝම මාහිමියන්ගෙන් පසුව පහළ වූ පාලි භාෂා විශාරදයා වශයෙන් ද තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල සංඝරාජ මාහිමියන්ගෙන් පසුව පහළ වූ සිංහල භාෂා විශාරදයා වශයෙන් ද ශ්‍රී ශාරිපුත්‍ර සංඝරාජයාගෙන් පසුව ලක්දිව පහළ වූ සංස්කෘත භාෂා විශාරදයා වශයෙන් ද ආභ්‍යන්තරික සංස්කාරකයන්ගෙන් නිෂ්කලංක වූ සුපේශල ශික්ෂාකාමී යතිවරයා වශයෙන් ද දේශදේශාන්තර විචාරකයන් විසින් සම්මානිත වූ මේ නාහිමිපාණන් විසින් ආරබ්ධ විද්‍යාදය පිරිවෙණ නිසා බොහෝ දෙනෙක් ස්වකීය ජීවිත මී රස බවට පමුණුවාගත්හ; ලෞකිකත්වය බෙහෙවින් ලෝකෝත්තර සුවයේ රස උරාගන්නා හැටි දැනගත්හ. නායක හිමිපාණන් නිසා විද්‍යාදය පිරිවෙණ ද විද්‍යාදය පිරිවෙණ නිසා නායක හිමිපාණන් ද විද්‍යාදයත් නායක මාහිමියනුත් නිසා සමස්ත ලංකාව ද බබළන්නට වූ බව කියති; ලියති.

විද්‍යාදය උන්නතිය

ශිෂ්‍ය සංඛ්‍යාවෙන් හා අධ්‍යාපන තත්ත්වයෙන් ද ඉතා ටික කලකදී ම විශිෂ්ට උන්නතියකට පත් වූ විද්‍යාදය පිරිවෙණේ කීර්ති රාවය ලක්දිව පමණක් නොව, එංගලන්ත, අමෙරිකා, චීන, ජපන්, සියම්, බුරුම, කාම්බෝජාදී දේශාන්තරයන්හි පවා පැතිරී ගියේ ය. පාලි-සිංහල ආදී පෙරදිග භාෂාවන් හා ස්වච්චවාද බෞද්ධ දර්ශනය ද හොඳින් උගන්වන සමස්ත ආසියාවේ ම තිබෙන ශ්‍රේෂ්ඨ විද්‍යායතනය විද්‍යාදය පිරිවෙණ යයි නිදහස් මත දරන හැම කෙනෙක් ම කියන්නට වූහ. ටෙරවාද බුද්ධාගම හා පිරිසුදු පාලි භාෂාව ද ඉගෙනගැනීමට සියම්, කාම්බෝජාදී විදේශීය රටවලින් නානා තරාතිරමේ ශිෂ්‍යයෝ විද්‍යාදය පිරිවෙණට පැමිණියහ. කලක් ගත වන විට විද්‍යාදය පිරිවෙණට සහාය සමාජයේ උසස් ම තැනක් අයත් විය.

උදාර සේවය

ප්‍රාක්තන යුගයේ සිට නූතන යුගය තෙක් ලෝකයේ පැවති කවර හෝ විද්‍යායතනයකින්, කවර හෝ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයකින් සිදු නොවූ තරමේ විද්‍යා සංවර්ධනයකුත් සංස්කෘතික දියුණුවකුත් විද්‍යාදයෙන් සිදු වූ බව කියතොත් එය අනතිශයෝක්තියකි. මානව ශිෂ්ටාචාරයට මෙසපොටේමියාවෙන් හෝ මිසරයේ නයිල් නදී නිම්නයෙන් යුප්‍රටීස්, ටයිග්‍රිස් ගංගාධාරයන්ගෙන් හෝ නොලද විරූ ආභාසයක් විද්‍යාදය පිරිවෙණෙන් ලැබුණු බව කියන හොත් එය අන්තග්‍රාහී පාක්ෂික කියුමක් යයි කිසිවකු නොසිතනු ඇත.

සිංහල භාෂාවට, සිංහලයාට, බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේට, සිංහල සිරිත් විරිත්වලට, සිංහල වෙදකමට අද තිබෙන සම්භාවනීය තත්ත්වය ලැබුණේ විද්‍යාදය පිරිවෙණ නිසා යයි කිව යුතු ය. ස්වදේශීයයන්ගෙන් හා විදේශීයයන්ගෙන් ද පැමිණි නොයෙක් උපද්‍රව කරණ කොටගෙන පිරිහුණු ධර්මශාස්ත්‍රාලෝකය යළිත් ඇති වූයේ විද්‍යාදය පිරිවෙණ ආරම්භ කිරීමෙනි. ධර්මධර විනයධර භාෂා ශාස්ත්‍රවේදී ගිහි පැවිදි පඬිවරු දහස් ගණනක් විද්‍යාදයෙන් බිහි වූහ. ධර්ම කපීකයෝ ද කිවියෝ ද වෛද්‍යාචාර්යවරයෝ ද එයින් රට පුරා පැතිර ගියහ. එයින් ලක්දිව නොයෙක් දිශාවන්හි ආරම්භ කරන ලද විද්‍යාදයේ ශාඛා-ප්‍රශාඛා පිරිවෙන් ම සිය ගණනකි. ලෝකයේ බෞද්ධාගම පැතිරවීමට සිංහල ජාතික දියුණු කරලීමට ස්වකීය ජීවිතයක් ධනයක් කැප කළ අනගාරික ධර්මපාලතුමා වැනි වීරවරයෝ ද පිරිවෙණේ ආශ්‍රයෙන් ම බිහි වූහ. ස්වදේශීය වූ ද විදේශීය වූ ද නා නා තරාතිරම්වල ශිෂ්‍යයෝ විද්‍යාදයෙන් උගෙන උසස් වූහ.

සතිශ්වන්ද විද්‍යාභූෂණ (M.A., Ph.D.) මහතා, කෝසම්බිය පඬිතුමා, වූකුටි අමරාහිරක්ඛිත පඬිතුමා, පණ්ඩිත වෛරදාස් ව්‍යාකරණන්‍යායකීර්ති මහතා, ඇත්. කේ.

හගවත් (ඇම්.ඒ.) මහතා යනාදිහු විද්‍යාදයේ ශාස්ත්‍රීය සේවය ලබා ස්වකීය ජීවිත උසස් කරගත් විදේශීය ශිෂ්‍යයන්ගෙන් කිහිප දෙනෙකි. සංස්කෘතයේ ජන්මභූමිය වූ භාරතවර්ෂ පඬිවරු කිහිප දෙනෙක් විද්‍යාදය පිරිවෙණට පැමිණ පාලි භාෂාව හා බුද්ධධර්මයන් ඉගෙනගත්හ. එයින් එක් පඬිවරයෙක් නම් සතිශ්වන්ද විද්‍යාභූෂණ පඬිතුමා ය. එතුමා විසින් ස්වකීය ගුරුදේව නාහිමිපාණන්ට ප්‍රශස්ති වශයෙන් විරචිත ශ්ලෝකයක් පාඨකයන්ගේ දැනගැනීම පිණිස මෙහි සඳහන් කරමු.

“කිං වා සමර්ප්‍ය ගුරුදෙව ගෘහං වුජාමි.
 ස්පර්ශන්වයා පරිගාතො වසුරත්තකානාමි
 තස්මාත් ප්‍රශස්තිරිති යා තව සන්තිකර්ෂෙ
 හක්තාර්පිතා නනු මයා ගුරු දක්ෂිණාස්තු”

විද්‍යාදයෙන් සිදු වූ ශාස්ත්‍රීය සේවයේ තවත් වැදගත් අංගයක් නම් ග්‍රන්ථ නිෂ්පාදනය හා ග්‍රන්ථ ශෝධනයන් ය. ආගමික ශ්‍රද්ධාවක් ප්‍රඥාවක් ක්‍රමික විකාශයට පත් කරවමින් මිනිසා දියුණුවේ ඒකායන මාර්ග ඔස්සේ ගමන් කරවා ඔහුට ලොවී-ලොවිතුරා සැපත සදාදීම විද්‍යාදය පිරිවෙණ ආරම්භ කළ වීරවරයන්ගේ අදහස වූයේ නම් ඒ අදහස සාකලයයෙන් ම ඉටු වී තිබෙන බව අපට දැන් පෙනේ. සංඛ්‍යා වශයෙන් ඉතා ම විශාල ශිෂ්‍ය සංඛ්‍යාවක් දිනපතා ඉගෙනීම ලබන පිරිවෙණ විද්‍යාදය යි. පිරිවෙණක අධ්‍යාපන පරිපාටියේ උසස් ම තැන ධර්ම-විනය දෙකට දිය යුතු හෙයින් ම ධර්ම-විනය ප්‍රධාන කොට තවත් දෛනික ජීවිත සකස් කරගැනීමට අවශ්‍ය විෂයය ද දැනට පිරිවෙණේ උගන්වනු ලැබේ. ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමිතියේ විභාගයන් සඳහා ම පන්ති පිහිටුවා ඉගැන්වීමක් මෙහි නැතත් ඒ ඒ විභාගයන්ට නියමිත ග්‍රන්ථයන් හා විෂයයන් පිළිබඳ ඉගැන්වීම කරති.

විද්‍යාදයේ කාල සටහන් අනුව දැනට උගන්වන විෂය මාලාව මෙසේ යි. i. පාලි භාෂාව හා ව්‍යාකරණය ii. පාලි සාහිත්‍යය iii. ධර්ම විනය iv. පාලි ඡන්දෝලඛිකාර v. පාලි භාෂා ඉතිහාසය vi. ප්‍රාකෘත ව්‍යාකරණය vii. ප්‍රාකෘත සාහිත්‍යය viii. පාලි සාහිත්‍ය රචනා ix. සිංහල සාහිත්‍යය x. සිංහල භාෂාව හා ව්‍යාකරණය xi. සිංහල භාෂා ඉතිහාසය xii. ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා ශිලාලේඛන xiii. සිංහල ඡන්දෝලඛිකාර xvi. සංස්කෘත සාහිත්‍යය xv. සංස්කෘත භාෂාව හා ව්‍යාකරණ xvi. සංස්කෘත භාෂාව හා ඉතිහාසය xvii. සංස්කෘත පද්‍ය රචනා xviii. තර්කනාය xix. ගණිතය xx. ඉංග්‍රීසි xxi. ආයුර්වේදය. සෞතසුරාදා, ඉරිදා, පොහෝ දිනයන් ද හැර සතියේ අනෙක් දිනයන්හි උදේ සවස දෙක්හි ම ඉගැන්වීම කරනු ලැබේ. මෙහි ශිෂ්‍යයෝ පර්යාප්ති වර්ධනයට පමණක් නොව ප්‍රතිපත්ති වර්ධනයටත් උනන්දුව දක්වති. ගුරුවරු එයට අනුබල දෙති.

පිරිවෙණේ ඉගෙනගන්නා ශිෂ්‍යයන්ට අනුබල දීමක් වශයෙන් විශිෂ්ට සමත්කම් දක්වන ශිෂ්‍යයන්ට පරිත්‍යාග කිරීමට ශාස්ත්‍රාගමානිවෘද්ධිකාමී පින්වතුන් විසින් පිහිටුවන ලද ත්‍යාග හා ශිෂ්‍යත්ව ද රාශියකි. සියම් රජතුමා විසින් පිහිටුවන ලද ශ්‍යාමරාජ ත්‍යාගය එයින් ප්‍රධාන යි. දැනට වර්ෂයක් පාසා බොහෝ ගණනක් උගත්තු විද්‍යාදයෙන් උදා වෙත්.

පාලනය

විද්‍යාදය පිරිවෙණේ බාහිර පාලනය සම්පූර්ණයෙන් ම සිදු වන්නේ විද්‍යාධාර සභාවෙනි. ආභ්‍යන්තරික පාලනය හා ගුරුවරුන් පත් කිරීම ආදී ආධ්‍යාපනික කටයුතු පරිවේණාධිපතීන් වහන්සේ විසින් කරනු ලැබේ. විද්‍යාදය පිරිවෙන් භූමිය සඟසතු භූමියකි. එහෙත් පිරිවෙණේ අධිපති ධුරය අනෙක් සඟසතු අරම්වල මෙන් ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට අයත් නො වෙයි. එයට බලය තිබෙන්නේ විද්‍යාධාර සභාවට යි.

ආගම් හේද, කුල හේද, නිකාය හේද පරම්පරා හේද නැති සර්වසාධාරණ ජාතික විද්‍යායතනයකි, විද්‍යාදය පිරිවෙණ. සකල බෞද්ධ ජනතාවට අයත් පොදු භූමියක් වන විද්‍යාදය පිරිවෙණට ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න හැම දෙනාගෙන් ම සහයෝගය ලැබේ. විද්‍යාදය පිරිවෙණ ආරම්භ කළ නායක මානිමියන් වහන්සේගේ ද මූලික දායක පින්වතුන්ගේ ද පරම පවිත්‍ර අදහස වූයේ විද්‍යාදය පිරිවෙණ පොදු සාධාරණ විද්‍යායතනයක් වශයෙන් පවත්වාගෙන යාම බව දෙන ලද ඔප්පුවෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වී පෙනෙන සත්‍යයකි.

රාජරාජ මහාමාත්‍යාදීන්ගේ ද මහා වියතුන්ගේ ද සම්මානයට පාත්‍ර ව සමස්ත ආසියාවේ ම නැතහොත් සමස්ත ලෝකයේ ම ඇති ප්‍රධාන පාලි විද්‍යායතනය වන මේ විද්‍යාදය පිරිවෙණට ශ්‍රී ලඛිකා විද්‍යාදය-විද්‍යාලඛිකාර විශ්වවිද්‍යාලය පනතින් විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය ලැබේ. වර්තමාන මහජන රජයේ අධ්‍යාපන අමාත්‍ය ධුරය දරන දුරදර්ශී නුවණක් ඇති විජයානන්ද දහනායක මහතා විසින් විද්‍යාදය-විද්‍යාලඛිකාර මහ පිරිවෙන් දෙක විශ්වවිද්‍යාලයන් කිරීමට යෝජනා කරන ලදී. ඒ අනුව සම්පාදනය කරන ලද විශ්වවිද්‍යාලය පනත පාර්ලිමේන්තුව විසින් අවිවාදයෙන් ම සම්මත කරන ලදී.

පෙර නාලන්දා වික්‍රමශීලා ආදී විශ්වවිද්‍යාලයන් කිහිපයක් තිබුණු බැව් අපි ඉතිහාසයෙන් දනිමු. එහෙත් ඒ විශ්වවිද්‍යාලයන්හි පැවති ක්‍රමයන් කෙබඳු දැයි දැනගන්නට ක්‍රමයක් නැත. අපේ විශ්වවිද්‍යාලය රටට, සමාජයට, කාලයට ගැළපෙන පරිදි පිහිටුවාගත යුතු හෙයින් දැනට පවත්නා විශ්වවිද්‍යාලයන් පිළිබඳ පනත් අනුගමනය කළ යුතු ය. දැනට පිළියෙල වී තිබෙන පනත තවත් සකස් කරගන්නට ද බැරිකමක් නැත. එදත් අදත් කවදත් විද්‍යාදය පිරිවෙණ විශ්වවිද්‍යාලයකි. විද්‍යාදයේ උගන්වන ගුරුවරයාට ද ඉගෙනගන්නා ශිෂ්‍යයාට ද සමාජයෙන් ලැබුණේ, ලැබෙන්නේ මහත් හරසරයකි.

අපි දැනට විද්‍යාදය පිරිවෙණට නීතියෙන් ලබන විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වයට සරිලන මූලික කටයුතු කරමින් සංවිධානය කරමින් සිටිමු. විශ්වවිද්‍යාලය ප්‍රවේශ පරීක්ෂණ පැවැත්වීමට ද විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙන් ප්‍රදානය කිරීමට බලාපොරොත්තු වන B.A., M.A., Ph.D උපාධි සඳහා ද අවශ්‍ය නිර්දේශ පත්‍ර ද ප්‍රසිද්ධ කෙළෙමු. විද්‍යාදය පිරිවෙණට විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය ලැබීමෙන් සහසතු බවට හෝ බෞද්ධ මහජනයාගේ අයිතියට හෝ කිසි ම හානියක් වන්නේ නැත. විශ්වවිද්‍යාලයක් බවට පැමිණීමෙන් පසු ද අධිපති ධුරයට පත් වන්නේ භික්ෂූන් වහන්සේ නමකි. එය ස්ථිර නීතියකි. විද්‍යාදය පිරිවෙණ විශ්වවිද්‍යාලයක් වීමෙන් සහසතු බලයට හෝ බෞද්ධයන්ට යම් කිසි හානියක් වන්නේ යයි භීතියක් ඇති වී තිබේ නම් එය අහේතුක අස්ථාන අසිද්ධාන්ත භීතියක් බව මම ඉඳුරා කියමි. විරාභිවාදනයෙන් සම්මානිත වූ ඓතිහාසික වමන්කාර ජනක පසුබිමක් කවදත් විද්‍යාදයට තිබේ. විශ්වවිද්‍යාලයක් වීමෙන් පසුව ඒ තත්ත්වය දසදහස් ගුණයෙන් අධික වනු ඒකාන්ත සිද්ධියකි. එහෙයින් විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ දියුණුවට හැම දෙනාගේ ම සහයෝගය දිය යුතු බව මම මතක් කරමි. විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය ලෝකයේ ම උසස් විශ්වවිද්‍යාලයක් වේවා!

2. විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ පරමාර්ථය

විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය

විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය ගැන අන් හැම කෙනෙකුන්ට ම වඩා විශ්වවිද්‍යාලයාධිපතිවරයා තුළ හැඟීමක්, දැනීමක් හා අවබෝධයක් තිබිය යුතු ය. විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ පරමාර්ථය පිළිබඳ ඒ හැඟීම, දැනීම හා අවබෝධය ඇත්ත වශයෙන් ම මා තුළ පවතී. අපේ විශ්වවිද්‍යාලයේ දියුණුව මා මනින්තේ එහි ඉගෙනගන්නා ශිෂ්‍යයන්ගේ ඔළු ගෙඩි ගණනින් වත් ගොඩනැගිලිවල ඇති විශාලත්වයෙන් වත් වර්ෂයක් පාසා ඉන් බිහි වන උපාධිධාරීන්ගේ ගණනින් වත් දක්ෂ ආචාර්යවරයන්ගේ ගණනින් වත් නො වේ. ඉහත සඳහන් කරුණු විශ්වවිද්‍යාලයක දියුණුව පිළිබඳ ලක්ෂණ කිහිපයක් විය හැකි ය. එහෙත් විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය ඒවා නො වෙයි.

විශ්වවිද්‍යාලයක් මහා සමුද්‍රයට සමාන කළ හැකි ය. එයට නොයෙක් දිගින් ගංගාවෝ ගලා බසිත්. ඒවා සමුද්‍රයට වත් විට වෙන් වෙන් ව තිබුණු නම් අතුරුදහන් වී එක ම සමුද්‍ර නාමයෙන් හඳුන්වනු ලැබෙයි. එසේ ම නොයෙක් අධ්‍යාපන ආයතනවල නොයෙක් ආචාර්යවරුන්ගෙන් උගත්, නා නා විධි අදහස්වලින් යුත්, නා නා විධි පරිසරයන්හි වැඩුණු ශිෂ්‍ය පිරිසක් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළු ව එක ම විශ්වවිද්‍යාලයක ශිෂ්‍ය භාවයට පත් වෙති. සමුද්‍රය පුළුල් ය; පැතිරී ගොස් ය. විශ්වවිද්‍යාලයේ ශිෂ්‍යයන්ගේ බුද්ධිය හා අදහස් ද පුළුල් විය යුතු ය. සමුද්‍රය ගැඹුරු ය. එසේ ම විශ්වවිද්‍යාලයේ ශිෂ්‍යයන්ගේ බුද්ධිය හා අදහස් ද ගැඹුරු විය යුතු ය. සමුද්‍රයේ ඇත්තේ එක ම රසයකි. එනම් ලුණු රසය යි. එසේ ම විශ්වවිද්‍යාලයීය ශිෂ්‍යයන්ගේ පරමාර්ථය ද එකක් විය යුතු ය. එනම් රටට යෝග්‍ය, රටට ගැළපෙන, රටට ප්‍රයෝජනවත් පුරවැසියන් වීම යි. සමුද්‍රය හැම කුණු-කසළක් ම ගොඩට ගසයි; නොපිළිගෙන ඇත් කරයි; ඉවතලයි. එසේ ම විශ්වවිද්‍යාලය ශිෂ්‍යයන් ද නිතර ම සත්‍යය ම පිළිගත යුතු ය; අසත්‍යය, වැරදි දෙය ඇත් කළ යුතු ය. සමුද්‍රය කිසි කලක වෙරළ නො ඉක්මවයි. එසේ ම විශ්වවිද්‍යාලය ශිෂ්‍යයන් ද ස්වකීය විශ්වවිද්‍යාලය සම්ප්‍රදායට ඇති ළැදියාව අත් නොහළ යුතු ය.

මෙම විශ්වවිද්‍යාලයෙන් පොතේගුරු පිරිසක් බිහි වෙත්වායි බලාපොරොත්තු නො වෙමු; කියන දේ එසේ ම පිළිගන්නා විවේචනයට අකැමැති පිරිසක් බලාපොරොත්තු නො වෙමු; ඇති අගුණ වසාගෙන නැති ගුණ-රුව පෙන්වන කුහකයන් පිරිසක් බලාපොරොත්තු නො වෙමු. නැවෙත් ගොඩ බෑ හැටියේ විදේශීය භාණ්ඩ වැනි, මෙරටට අමුතු වූ, මෙහි

සභ්‍යත්වය නොදන්නා කෘත්‍රීම රුකඩයන් පිරිසක් බලාපොරොත්තු නො වෙමු. විනෝද නොවන, බර කල්පනාවෙන් පසු වන තාපස පිරිසක් බලාපොරොත්තු නො වෙමු.

විශ්වවිද්‍යාලයේ ශිෂ්‍යයන් විනෝද විය යුතු ය; විවේචනශීලී විය යුතු ය; ගවේෂී විය යුතු ය. එහෙත් ඒ හැම තැන ම සත්‍යගරුක විය යුතු ය; යුක්තිගරුක විය යුතු ය; බුද්ධිමත් විය යුතු ය; ශිෂ්ට විය යුතු ය; සභ්‍ය විය යුතු ය; සීමාන්තික නොවිය යුතු ය.

මම ඉන්දියාවේ කල්කටා, බරණැස, බොම්බාය, මදුරාසි ආදී විශ්වවිද්‍යාලය රාශියක් දැකගත්තෙමි; ඒවායේ අධ්‍යාපන කටයුතු සොයා ඇත්තෙමි; ශිෂ්‍යයන්ගේ ආචාර-සමාචාර ක්‍රම දන්නෙමි. ඉන්දියානු විශ්වවිද්‍යාලය ශිෂ්‍යයන් කෙරෙහි ඇති කැපී පෙනෙන ප්‍රධාන ලක්ෂණය නම් ඔවුන් තුළ පවත්නා 'ඉන්දියන් ගතිය යි'. 'ඉන්දියන් ගතිය' නම් වාමී බව, නිහතමානී බව හා ඉන්දියානු සභ්‍යත්වගරුක බවත් ය. ඔවුන්ගේ ඇදුමෙහිත් කතාබස්හිත් අදහස් උදහස්වල හා සිරිත්වලත් මේ ඉන්දියන් ගතිය ප්‍රකට ව පෙනේ. ඔවුහු ස්වකීය ඉන්දියන් ගතිය ගැන ආඩම්බර වෙති. කුමන විදියේ විදේශීය සභ්‍යත්ව බලවේගයකට වත් ඔවුහු ඒ ඉන්දියන් ගතිය යටපත් නො කරති.

අපේ විශ්වවිද්‍යාලයෙහි බෞද්ධ සංස්කෘතිය අනිවාර්ය විෂයයකි. එබැවින් විශ්වවිද්‍යාලයෙන් පිට වන්නන් බෞද්ධ සංස්කෘතිය අනුව හැදුණු, හැඩගැසුණු පිරිසක් විය යුතු ය. බෞද්ධ සංස්කෘතිය අදින, සරල, සුඛනමා සංස්කෘතියකි. අපේ විශ්වවිද්‍යාලයීය ශිෂ්‍යයන් තුළ 'මම ය', 'මගේ ය' යන්නට වඩා 'අපි ය', 'අපේ ය' යන පොදු බව තිබිය යුතු ය. මේ රටේ සභ්‍යත්වය අදුනන, එයට ගරු කරන, එයින් තැනුණ, ප්‍රයෝජනවත් පුරවැසියන් පිරිසක් බිහි කිරීම මේ රටේ විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය විය යුතු ය. විමංසන බුද්ධිය ඇති, නිර්මාණ ශක්තිය ඇති, රටේ සභ්‍යත්වය අනුව හැදිවිචකම ඇති, ලජ්ජා-බිය ඇති, රටට ආදරය ඇති, පරාර්ථ සේවය ගැන හැඟීම් ඇති, සීමාන්තික නොවූ, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙහි පිහිටි පුරවැසියන් පිරිසක් ඇති කරලීම විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය විය යුතු යි.

විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ පරමාර්ථය

ලාභ-අලාභ, යස-අයස, නින්දා-ප්‍රශංසා, සුඛ-දුක්ඛ යන අෂ්ට ලෝක ධර්මයන් ගැන නොදන්නා කෙනෙක් නැත. වෛදිකයෝ ද 'සුඛසාන්තරං දුඃඛං - දුඃඛසාන්තරං සුඛම්' යනුවෙන් සුඛයට අනතුරුව දුඃඛයත් දුඃඛයත් දුඃඛයට අනතුරුව සුඛයත් වන බව කීහ. ඒ අනුව සලකන විට කරදරවලට අනතුරුව පහසුකම් ද පැමිණෙන බව ඉදුරා කිය හැකි ය.

මේ කරුණෙහිදී පිරිවෙණෙහි අතීතය ගැන සැලකිය යුතු ය. 1920 පටන් පිරිවෙණ ඇතුළත සතිපතා ම වාගේ නොයෙක් සුළු කරදර ඇති වූ බව හොඳින් මතක ය. ඒ කරදර තරමක් උග්‍ර වන්නට පටන්ගත්තේ 1934 දී ය. 1936 දී එය දියුණු වූ නමුත් උතුරා යන්නට වූයේ 1942 වන අවුරුද්දේ සිට ය. එදා පටන් මේ වන තෙක් ම පවත්නා නොයෙක් කරදර

මැද විද්‍යාදය පිරිවෙණට විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය ලැබීම විද්‍යාදය පිරිවෙණේ ආදි කර්තෘ වූ ශ්‍රී සුමංගල නායක මාහිමියන් වහන්සේගේ පුණ්‍ය තේජස නිසා ම වූවක් සේ පිළිගත හැකි ය. ඒ පුණ්‍ය මහිමය නිසා ම විද්‍යාදය-විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය ආඥාව පනවනට අධ්‍යාපනාමාත්‍ය දහනායක මහතා සිතු දා සිට එය උත්තර මන්ත්‍රණ සභාවෙන් සම්මත වන තෙක් පැන නැගුණු කුඩා මහත් බාධා සියල්ල ම මැඩ පැවැත්වීමට ශක්තිය විද්‍යාදය පිරිවෙණට ලැබිණ.

විද්‍යාදය-විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් දෙක විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වයට පැමිණවීමට විරුද්ධ වූවන් ඉදිරිපත් කළ කර්කයක් නම් මේ නිසා උපාධි තත්ත්වය පහතට වැටෙයි යන්න ය. උපාධි තත්ත්වය පහත වැටුණොත් විද්‍යාලය තත්ත්වය ද කඩදා හෝ පහත වැටෙනු ඒකාන්ත ය. උගතුන් මිස උපාධිධාරීන් බෝ කිරීමට අපේ අදහසක් කිසි විටෙක නැත්තේ ය. මේ විද්‍යාලයය උපාධි විකුණන හෝ තනන සාප්පුවක් නොහොත් කම්මලක් කරන්නට අප සැරසෙතොත් අප කරන්නේ විද්‍යාලයයට පමණක් නොව රටට ද කිය නොහැකි තරම් මහත් අනර්ථයකි. අපේ උපාධිධාරීන් උපාධියට ගැළපෙන උගත්කමින් තොර වූ බව එළි වූවොත් අපේ විද්‍යාලය උපාධි විකුණන සාප්පුවක් සේ රටවැසියා සලකනු නියත ය. එහෙයින් උපාධි තත්ත්වය හා පරීක්ෂණ තත්ත්වය ද පහත හෙළා විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය අගෞරවයට භාජන කිරීමට අපි නම් කිසි විටක නො සැරසෙමු.

ඉංගිරිසි භාෂාවෙන් ලියවී තිබෙන පොත් තේරුම්ගැනීමට ශක්තියක් නැති ව මෙකලට ගැළපෙන උගතකු විය නොහැකි බව තත්ත්වඥ වූ හැම දෙන ම දනිති. අපේ විශ්වවිද්‍යාලයෙහි උගන්නා වූ ද බැහැර සිටගෙන පරීක්ෂණයන්ට පෙනී සිටීමට සැරසෙන්නා වූ ද කා තුළත් ඉංගිරිසි පොත් තේරුම්ගැනීමට ශක්තියක් ඇති කරලන්නට උපක්‍රම අපි යෙදීමු. ප්‍රංශ-ජර්මන් ආදී වර්තමාන ශාස්ත්‍රීය භාෂාවන් පරීක්ෂණය සඳහා ගැනීමට ඉඩ සලස්සන්නට ද බලාපොරොත්තු වෙමු.

නා නා විෂයන් පිළිබඳ විවිධ පුස්තකයන් හෝ පිරුණු මහා පුස්තකාලයයක් නැති ව විශ්වවිද්‍යාලයයක අධ්‍යාපනය සාර්ථක ලෙස කළ නොහැකි ය. එහෙයින් මෙහි පොත්ගල ද පොහොසත් කරලීම අපේ අධිෂ්ඨානය යි. පිරිවෙණට අයත් පොත්ගලෙහි තිබුණු ඉතා අගනා පොත් සිය ගණනක් යම් යම් අයගේ හිතුවක්කාරකම් නිසා වැනසී ගිය නමුත් හැකි තාක් දුරට ඒ පාඩුව පිරිමසන්නට අපි උත්සාහ කරමු.

විද්‍යාදය පිරිවෙන් භූමිය විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයට අයත් වන සේ කටයුතු නොකරවූයේ එසේ කළ විට පිරිවෙණට භූමියක් නැති වීම හා පිරිවෙණ නැති වූවොත් අවුරුදු 87 ක් මුළුලෙහි පැවති විද්‍යාධාර සභාව නැති වී යා හැකි වීම ද යන කරුණු නිසා ය. පසුව ඇති වූ තත්ත්වය නිසා පිරිවෙන් භූමිය විශ්වවිද්‍යාලයට අයත් කොට පසුව විශ්වවිද්‍යාලයයට අයත් තැනක් ලැබුණු විට නැවත පිරිවෙණට පවරාදීමට දැන් කටයුතු කරගෙන යනු ලැබේ.

අපට ජීවත් වීමට තිබෙන්නේ ජීවත් වූ කාලයට වඩා ඉතාමත් අඩු කාලයකි. අපේ ඉගෙනීමට උපකාර කළ දිළිඳු විහාරස්ථානවලට හෝ අප උපන් රටට හෝ දැන් ණයගැති නො වෙමු. අපේ ඇවෑමෙන් අපේ නම අවුරුදු දෙකුත් සියයක් වත් නොනැසී පැවතීමට හේතු වන කෘතියක් දෙකක් අපට ඇත්තේ ය. විද්‍යාදය පිරිවෙණට ද අපි අවුරුදු සතිසකට වැඩි කාලයක් සේවය කෙළෙමු.

දැන් අප විසින් කටයුතු එක ම කාර්යය ලෙස සැලකිය යුත්තේ විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය අභිවර්ධනයට පමුණුවාලීම ය. එහෙයින් අපේ කාලය විශ්වවිද්‍යාලය උදෙසා ම යොදන්නට අධිෂ්ඨාන කරගෙන සිටිමු. සිංහල භාෂා සාහිත්‍යයත් දියුණු කරලීම හා සිංහල උගතුන්ගේ දැනීම පළල් කිරීමත් සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතිය ආරක්ෂා කිරීමත් මේ විශ්වවිද්‍යාලයෙහි පරමාර්ථයන්ගෙන් කිහිපයකි. ඒ සඳහා විශ්වවිද්‍යාලයෙහි ශක්තිය හැම විට ම යොදනු ලැබේ. නූගතුන්ට උපාධි දී රටවැසියන් රවටන්නට අපේ බලාපොරොත්තුවක් නොමැති යි.

3. විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි සමාරම්භක දේශනාව

විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි අනුශාසක ධුරන්ධර අතිගරු මහානායක මාහිමියන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ ගරුතර සභීස සභාවෙන් අවසර යි.

අතිගරු වියත් ගණනායකතුමනි, අගමැතිතුමනි, මැති ඇමැතිවරුනි, පින්වත් හවතුනි,

මෙරට ශ්‍රේෂ්ඨ ගිහි පැවිදි උතුමන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් ඊයේ සිට අද මේ වන තෙක් උත්කර්ෂවත් මඩිගලඹියෙන් පවත්වන්නට යෙදුණු මෙම උත්සවය අපේ වත්මන් රජයේ අධ්‍යාපනාමාත්‍ය ධුරය දරන විජයානන්ද දහනායක මැතිතුමාගේ දුරදර්ශී බුද්ධියෙන් සැපයුණු අධ්‍යාපන ප්‍රතිපත්තියෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ප්‍රතිඵලයකැයි කීමට විරුද්ධ ව වචනයක් කිය හැකි කිසිවෙක් ඇතැයි මට නම් හැඟෙන්නේ නැතැ. දහස් ගණන් කම්කටොලු විදිමින් මෙරටට ආවේණික වූ ජාතික අධ්‍යාපන ක්‍රමය සුරක්ෂිත ව පවත්වාගෙන යාමට බෞද්ධ හික්ෂුන් විසින් ගත් උත්සාහය උසස් කොට සැලකූ අප අධ්‍යාපනාමාත්‍යතුමා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය කලට ගැලපෙන සේ උසස් තත්ත්වයට පැමිණවීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් කළ යෝජනාව ක්‍රියාත්මක වීම එතුමාට පමණක් නොව, සකල ලඛිකාවාසී සියලු දෙනාට ප්‍රීතියට කාරණයක්. මෙතෙක් අපේ රටේ බහුතර පක්ෂයක් නොලැබූ භාග්‍යයක් වන විශ්වවිද්‍යාලය අධ්‍යාපනය දුප්පත් පොහොසත් කාටත් එක ලෙස පහසුවෙන් ලබාගත හැකි වන සේ විධි-විධාන යෙදීමෙන් එතුමා විසින් කළ උදාරතර සමාජ සේවය ලඛිකා ඉතිහාසයෙහි රන් අකුරින් ලියවෙනු ඒකාන්ත යි. අධ්‍යාපන අමාත්‍යතුමාගේ සම්පූර්ණ සහයෝගය දීමෙන් පමණක් නොව, මූල පටන් ම අවශ්‍ය සෑම රුකුල් ම ඉතා ආදරයෙන් අප හට දීමෙන් ද අපේ ගරු අගමැතිතුමාත් එතුමාගේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය ප්‍රමුඛ රජයත් මෙම විශ්වවිද්‍යාලය පිහිටුවාලීමෙහි අතිශයෝපස්තම්භක වූ බව කියන්නේ අතිශය ප්‍රීතියෙන්. ඒ සියලු දෙනාට ම අපේ විශ්වවිද්‍යාලය වෙනුවෙන් හෘදයභීගම කෘතඥතාව පිරිනමන අතර ම ප්‍රඥා දානයෙන් ජනිත පුණ්‍යසම්භාරය හේතු කොටගෙන දිව්‍ය මනුෂ්‍ය සම්පත් කෙළවර අජරාමර මෝක්ෂ සම්පත්තිය ලැබේවායි ද ප්‍රාර්ථනා කරමු.

අතිගරු වියත් ගණනායකතුමනි, මෙම විශ්වවිද්‍යාලය පිහිටවූ දින සිට ම එහි සෑම කටයුතුවලදී ම ඔබතුමන්ගේ සහායත්වය හා අවධානයත් අපට නිසි පරිදි ලැබුණු බව ප්‍රකාශ කරන්නේ කෘතඥතාපූර්වක ව යි. අපි ඒ ගැන ඔබතුමන්ට මුළු හෘදයෙන් ම ස්තූතිය පුද කරමු. තව ද, මේ විශ්වවිද්‍යාලය ජාතික ආයතනයක් ලෙස හැඩගැසීමට අවශ්‍ය වූ අභිගෝපාභිග සම්පූර්ණ කරගැනීමෙහි ලා මතුවට ද අප විශ්වවිද්‍යාලයෙහි පළමුවන

වියත් ගණනයකතූමා වන ඔබතුමාගේ කාරුණික අනුග්‍රහය අපට නියත ලෙස ම ලැබෙන බව අපේ ඒකාන්ත විශ්වාසය යි.

ගරු අගමැතිතුමනි, ඔබතුමන්ගෙන් ද අපට හැම විට ම ලැබුණේ නොමසුරු ආධාරෝපකාර යි. අද සමාරම්භ කථාව පැවැත්වීමට කළ ආරාධනාව පිළිගැනීමෙන් ද මේ උත්සව සභාව පැවැත්වීමට අපේ ජාතික නිදහසේ ප්‍රභවස්ථානය වූ ද රජයේ කටයුතුවලට මිස අනෙක් කටයුත්තකට මේ තාක් නොදෙන ලද්දා වූ ද මේ නිදහස් මන්දිරය දීමෙන් ද අප වෙත දැක්වූ ගෞරවය කිසි විටක අපට මතක නැති වන්නේ නැහැ. සිංහල ජනතාවගේ මාහැඟි ජාතික වස්තුවක් වන මේ විශ්වවිද්‍යාලයයෙහි අනාගතය රඳා පවත්නේ ඔබතුමාගේ කරුණාපූර්වක අනුග්‍රහය මත වෙයි. මේ විද්‍යාලය නිදහස් ආයතනයක් ලෙස පෙරමුණට යාමට අවකාශ සලසාදන හොත් එය ඔබතුමා කරන විශාල ජාතික සේවයක් වනු ඒකාන්ත යි. මේ සම්බන්ධයෙන් අප ඔබතුමන්ට මීට ටික කලකට පෙර යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කළ බව මතක ඇතැයි සිතමු. එනම් මේ නිදහස් වතුරුග්‍රයට නුදුරින් පිහිටි, රජයට අයත්, භූමිභාගයක් අප විශ්වවිද්‍යාලයයෙහි අධ්‍යාපනයට අවශ්‍ය ගොඩනැගිලි තැනවීම සඳහා රජයෙන් පරිත්‍යාග කිරීම ය. අපගේ මේ ඉල්ලීම ඉක්මනින් ඉටු කිරීමට ඔබතුමන් සහාය වුව හොත් ජාතික අධ්‍යාපනයට විශාල සේවයක් කළා වනු ඒකාන්ත යි.

පින්වත්නි, විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය වෙනුවෙන් පමණක් නොව, ලක්ෂ්‍යවාසී සකල සිංහල බෞද්ධ ජනතාව වෙනුවෙනුත් අප වර්තමාන රජයට ස්තුති කරන්නේ මේ රජය අපේ ජාතික අධ්‍යාපනය නගා සිටුවීමට මහත් සේවයක් කළ බවත් කරන බවත් අපගේ ස්ථිර පිළිගැනීම වන නිස යි. අප පිරිවෙන විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වයට උසස් කරලීමෙන් රජය විසින් අප කෙරෙහි තැබූ විශ්වාසය නිසා අපට නව ජීවනයක් ලැබී තිබෙන බව කියන්නේ අතිශය ප්‍රීතියෙන්. එම විශ්වාසයට අප හැම අතින් ම සුදුස්සන් බව ඔබතුමන්ට යථාකාලයෙහිදී දක්නට ලැබෙනු නිසැක යි.

අතිගරු වියත් ගණනයකතූමනි, විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය ආරක්ෂා කිරීමේ වැදගත්කම ඔබතුමා විසින් අපට පහදාදුන් බව මතක යි. ඔබතුමන්ගේ අනුශාසනාව ආදරයෙන් පිළිගෙන ගලේ කෙටුවක් මෙන් අප සිත් තුළ තබාගන්නා බව කියන්ට කැමැති යි. එසේ වුව ද ඒ සම්බන්ධයෙන් කරුණක් පැහැදිලි කටයුතු යයි මගේ හැඟීම යි. මේ විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය වනාහි බෞද්ධ ආයතනයක්. අපේ ශාස්තෘ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ලෝකවාසීන්ගේ උභයලෝක ශුභසිද්ධිය සඳහා දේශනා කොට වදාළ තෛර්යාණික සද්ධර්මය මේ විශ්වවිද්‍යාලයයෙහි පාලක ධර්ම යි. තර්කානුකූල සත්‍ය ගවේෂණය අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ඉතා උසස් ලෙස පසස්නා ලද්දක් බව මෙහිදී මතක් කරන්ට කැමැති යි. උන් වහන්සේ විසින් කාලාම සූත්‍රයෙහි වදාරා තිබෙන්නේ මෙසේ යි.

“එථ තුම්හෙ කාලාමා, මා අනුස්සවෙන, මා පරම්පරාය, මා ඉති කිරාය, මා පිටකසම්පදානෙන, මා තක්කහෙනු, මා නයහෙනු, මා ආකාරපරිච්ඡක්කෙන, මා දිට්ඨිනිජ්ඣානබන්තියා, මා භබ්බරුපතාය, මා සමණො නො ගරුති”

මෙයින් අදහස් කරන්නේ යම් කිසිවක් ආරංචියෙන් ඇසූ පමණින් වත් පරම්පරාවෙන් පැවැත එන නිසා වත් බණ පොත හා ගැලපෙන නිසා වත් කල්පනා කිරීමෙන් වත් යම් යම් ක්‍රම නිසා වත් මේ කාරණය යහපතැයි සැලකීම නිසා වත් අප විසින් පිළිගත් මතය හා ගැලපෙනැයි කියා වත් කියන්නාගේ සුදුසුකම් සැලකීමෙන් වත් ගුරුවරයාගේ ඉගැන්වීම යයි කියා වත් නොපිළිගත යුතු බව යි. තමා විසින් ම හිතා-මතා යුක්තියට ගැලපෙන සාධක සහිත ව කරුණු පිළිගැනීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපදෙස් දී වදාළා.

පැරැණි නිසා වත් ගුරුවරුන් කියන නිසා වත් සමාජයෙහි වැඩි දෙනා පිළිගත් නිසා වත් යම් කිසි කරුණක් අවිචාර ව පිළිගැනීම බෞද්ධ අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායට හාත්පසින් ම විරුද්ධ බව මෙයින් පැහැදිලි වන්නකි. අටුවා ටීකා ඇදුරන්ගේ පොත්වලින් ද තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල, හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමඬිගල යනාදී මහා ප්‍රාඥයන්ගේ පොත්වලින් ද ඔප්පු වන්නේ බෞද්ධාචාර්යවරයන් විමර්ශනයට ප්‍රමුඛස්ථානය දුන් බව යි. විශ්වවිද්‍යාලයක උසස් අධ්‍යාපන තත්ත්වය රැකගැනීමට ඉතාමත් අවශ්‍ය වූ එක ම ගුණාඛිගය ලෙස අපට පෙනෙන විචාර පූර්වක සත්‍ය ගවේෂණය බෞද්ධාචාර්යවරයන්ට මුල පටන් ම පුරුදු පුහුණු වූවකි. බෞද්ධ අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායය පවත්වාගෙන යාමට සැරසෙන අපට විශ්වවිද්‍යාලය උපාධි තත්ත්වය පහත හෙළීමට හෝ පර්යේෂණ ක්‍රම නොසලකා හැරීමට හෝ කිසිදු වුවමනාවක් ඇත්තේ නැහැ. විශ්වවිද්‍යාලයක් තිබිය යුත්තේ සමාජයට නියම මග පෙන්වීමට යි. සමාජයේ බහුතර පක්ෂය හෝ බහුභාණි පක්ෂය හෝ කියන කියන අන්දමට හැරෙන්නට විශ්වවිද්‍යාලය සැරසෙනොත් එයින් ශාස්ත්‍රයට වත් රටට වත් ස්වල්පමාත්‍ර වූ ද වැඩක් සිදු නොවන බව අපේ පිළිගැනීම යි. බුද්ධි වර්ධනය හා සැබෑ උගතුන් බෝ කිරීම ද අපගේ පරමාර්ථ වන නිසා අප නිර්භය ව ඒ සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කරගෙන යන බව ප්‍රීතියෙන් ප්‍රකාශ කළ හැකි යි. මැනවින් කරුණු නොදත් අයගේ තාවකාලික ප්‍රශංසාවන් හෝ කසිවාරුවලට වඩා ජාතියෙහි අනාගතාභිවෘද්ධිය හා ලෝකයාගේ බුද්ධි වර්ධනයත් අප හැම අන්දමින් ම වැදගත් කොට සලකන බව කියන්නේ ස්ථීර අධිෂ්ඨානයක සිටගෙන යි.

අපගේ අධ්‍යාපන ප්‍රතිපත්තිය සකස් කිරීමෙහිදී අතීතයෙන් අපට ලැබෙන්නේ ඉමහත් රුකුලකි; ටෙටරියයකි. අපේ විද්‍යාදය පිරිවෙණ අසුහන් අවුරුදු ඉතිහාසයක් ඇත්තකි. වර්තමාන යුගයෙහි වූ පිරිවෙන් සියල්ලට ම වඩා පැරැණි වූ ද අධිකතර ශිෂ්‍ය සම්බන්ධතාවකින් යුක්ත වූ ද මේ පිරිවෙණ බෝධිසත්ත්ව ගුණෝපේත හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමඬිගල නායක මාහිමියන් වහන්සේ විසින් 1873 දී පිහිටුවන ලද්දේ බෞද්ධාබෞද්ධ ස්වදේශීය විදේශීය භවතුන්ට ධර්ම ශාස්ත්‍ර ඉගැන්වීම සඳහා ය. ඒ බව විද්‍යාදය පිරිවෙන් භූමිය පූජා කළ ඔප්පුවෙහි පෙනෙන “සෑම දේශවල සෑම භක්තිවල කා හටත් ඔවුන් යහපත් සේ කල් යවන තාක් කිසි වෙනසක් නැති ව බුද්ධාගම ඇතුළු ධර්මශාස්ත්‍ර ඉගැන්වීම සඳහා විද්‍යාදය පිරිවෙණ නම් ශාස්ත්‍ර ශාලාවක් තබා” යනාදි පාඨයෙන් පැහැදිලි යි.

ඒ මාහිමියන් වහන්සේගේ ජීවන කාලය තුළදී ම ඒ උතුම් අදහස් ක්‍රියාවන්ට නැගූ බවත් එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් උන් වහන්සේත් විද්‍යාදය පිරිවෙණත් ජගත් කීර්තිය

දිනාගත් බවත් කවුරුනුත් දන්නා කාරණයක්. මෙහි ධර්මශාස්ත්‍රෝද්ග්‍රහණය සඳහා ලෝකයේ නොයෙක් රටවලින් ශිෂ්‍යයන් පැමිණ සිටියා. ලන්ඩන් විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලි සාහිත්‍යය හා බෞද්ධ සංස්කෘතිය ද පිළිබඳ ප්‍රමුඛාවාර්ය ධුරය දැරූ ශ්‍රේෂ්ඨ ප්‍රාචීන පඬිවරයකු ලෙස ලෝකප්‍රකට වූ ආචාර්ය ඊස් ඩේවිඩ්ස් මහතා ලඛිකා සිවිල් සේවයේ සිටියදී ප්‍රාචීන භාෂා ශාස්ත්‍ර උගත්තේ හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමනිගල මාහිමියන් වහන්සේගෙනි. කල්කටාවේ සංස්කෘත මහා විද්‍යාලයාධිපති පදවිය දැරූ ශ්‍රේෂ්ඨ තර්කභාෂා ශාස්ත්‍රධාර්යකු ද ලොකවිග්‍රහ ග්‍රන්ථ කර්තෘවරයකු ද වූ සතිශ්වන්ද්‍ර විද්‍යාභූෂණ පඬිවරයා, දඹදිව හා අමෙරිකාවේත් විශ්වවිද්‍යාලය කීපයෙක ම පාලි ප්‍රමුඛාවාර්ය ධුරය දැරූ කෝසම්බේ ධර්මානන්ද මහා පඬිවරයා, ජපන් රටේ ටෝකියෝ විශ්වවිද්‍යාලයේ බුද්ධධර්මය පිළිබඳ ප්‍රමුඛාවාර්ය ධුරන්ධර වූ තව්බානා පඬිතුමා යනාදි විදේශීය ශ්‍රේෂ්ඨ ශිෂ්‍යයන් බොහෝ ගණනක හිමිකම මේ පිරිවෙණට ඇති බව ප්‍රකට කාරණයක්. මෙවැනි ශ්‍රේෂ්ඨ උගතුන් ලෝකයට දීමට වරක් සමර්ථ වූ අප ආයතනයට මතු වටත් එලෙස ම කිරීමට සෑම පහසුකම් ලැබෙනු නිසැක ය.

මෙපමණක් නොව විශ්වවිද්‍යාලයකින් ඉටු විය යුතු සෑම ජාතික යුතුකම් ද අපගේ විශේෂ සැලකිල්ලට භාජන වූ බව කිය හැකි යි. මෙතෙක් උසස් අධ්‍යාපනය ලබා වැදගත් උපාධි ලැබීමේ භාග්‍යයෙන් තොර ව අදුරු ජීවිතයකට හිමිකම් කී තරුණ සිංහල උගතුන්ට දීප්තිමත් අනාගතයක් ළඟා කරදීමට කටයුතු සම්පාදනය කිරීම අපගේ පළමුවන පරිශ්‍රමය යි. එසේ කිරීමේදී ඔවුන් මේ රටේ ශුභසිද්ධියට අදාළ පුද්ගලයන් ලෙස හැඩ ගස්වාලීම විශ්වවිද්‍යාලයට අයත් වැදගත් යුතුකමක්. මේ රටේ ආර්ථික, සාමාජික, සාමයික, සංස්කෘතික අභිවෘද්ධිය සලසාලීමට අද වුවමනා වී ඇත්තේ රටට ඇල්ම ඇති, ජාතියට ආලය කරන, ආගමට ගරු කරන, ස්වකීය සංස්කෘතිය උසස් ලෙස සලකන, ලෝකයේ සෙසු උගතුන්ගේ අදහස් දන්නා, කුපමණ්ඩුක ගතියෙන් තොර වූ තරුණ සේවක පිරිසකි. අප රටෙහි අවශ්‍යතාවන්ට අනුකූල වන සේ ඔවුන් පුහුණු කළ හැක්කේ මේ විශ්වවිද්‍යාලය වැනි නිදහස් ජාතික ආයතනයන් මගින් පමණකි. විදේශීය දෙය පමණක් අගය කරන, ජාතික උරුම ගැන නොසලකන ආයතනවලින් බිහි වන්නේ රටෙහි දියුණුවට හිතකර නොවන නොහොත් බාධා කරන සංකර පිරිසකි. ඔවුන්ගෙන් මේ රටෙහි අනාගතය මුදාගැනීම අප විශ්වවිද්‍යාලයෙහි සැලකිල්ලට භාජන වූ ප්‍රශ්නයක් බව කියන්නට කැමැති ය. එසේ ම දැන් ලෝකයෙහි ක්‍රමයෙන් හීන වීගෙන යන ජාත්‍යන්තර සමගිය දියුණු කරගැනීම උගත් නූගත් සෑම පක්ෂවල ම අවධානය යොමු වී ඇති කරුණක්. ජාති භේදාදිය නිසා මනුෂ්‍යත්වයෙහි අගය අමතක කොට ඔවුනොවුන් හා කුළුල් කාගන්නා වූ මනුෂ්‍ය සංහතියට සාමයේ මාර්ගය පෙන්වාලීම අධ්‍යාපනයෙහි උසස් පරමාර්ථයක්. එහෙයින් අප විශ්වවිද්‍යාලය මගින් පළමු කොට අප රට කුළ ද ඊළඟට අන් රටවල ද වසන්නවුන් හා සහෝදර ප්‍රේමයෙන්, මෙමතියෙන් ජීවත් වීමට අවශ්‍ය පුළුල් දැනුම හා පුහුණුවත් අප ශිෂ්‍යයන්ට ලබාදීමට විධි-විධාන යොදනු ලබන බව ද කියන්නට සතුටු යි.

මේ අන්දමින් වර්තමාන ලෝකයෙහි විශ්වවිද්‍යාලයකින් බලාපොරොත්තු වන සෑම සේවයන් ම මැනවින් ඉටු කිරීමට අපි ඉදිරිපත් වී සිටිමු. අපට අවශ්‍ය ව ඇත්තේ

මහජන සහයෝගය යි. පුරා අසුහන් අවුරුද්දක් මුළුල්ලෙහි අප ආයතනයෙහි ශුභසිද්ධිය සඳහා ආත්ම පරිත්‍යාගයෙන් කටයුතු කෙළේ විද්‍යාධාර සභාව යි. ඒ සභාවේ මහතන්ට මෙරටවැසි හැම දෙනාගේ ම කෘතඥතාව අයත් විය යුතු ය. විශ්වවිද්‍යාලය පිහිටුවීමෙන් පසු විද්‍යාධාර සභාවට අධිකාර වගකීම් පැවරෙන බව නිසැක ය. මෙරට සැදැහැවතුන්ගේ ආධාරෝපකාර ප්‍රමාණවත් ලෙස නොලැබෙතොත් අපේ කාර්යය ඉතාමත් දුෂ්කර එකක් වනු නිසැක යි. එසේ හෙයින් ජාතිමාමක සෑම දෙනාගෙන් ම අප ඉල්ලා සිටින්නේ නොමසුරු ආධාරෝපකාර මෙන් ම කාරුණික සහයෝගයත් ය. මෙම විශ්වවිද්‍යාලය සිංහලද්වීපවාසී කා හටත් අයිති වස්තුවක් බව සලකනු මැනවි. අපිත් මෙහි සිටින ආචාර්ය මණ්ඩලය ඇතුළු නිලධාරී පිරිසත් ජාතියෙහි අභිවෘද්ධිය සඳහා වෙහෙසෙන සේවකයෝ යි.

මෙහි දියුණුවට දැනටමත් කිහිප දෙනකුන්ගෙන් ආධාරෝපකාර ලැබී තිබෙන බව ප්‍රකාශ කරන්නට ලැබීම ප්‍රීතියක්. මේ පිරිවෙණේ ආදි ශිෂ්‍ය ස්වර්ගස්ථ වෛද්‍යාචාර්ය ඩී. ජේ. පතිනායක වෙද මහතා වෙනුවෙන් ද රුසියාවේ ලඛිකා තානාපති ධුරය දරන මලලසේකර මහතාගෙන් ද අපේ පුස්තකාලයෙහි දියුණුව සඳහා විශේෂ උපකාර ලැබී තිබෙන බව ප්‍රකාශ කරන්නට කැමැති ය. අපේ අගමැතිතුමාගේ නැන්දණියන් වන රත්වත්තේ ලොකු කුමාරිහාමි විසින් සිය පියාණන් වූ මහවලතැන්නේ දිසාපතිතුමාට අයත් වූ විශාල පුස්තකාලය විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයට පරිත්‍යාග කිරීම අපේ ශිෂ්‍යයන්ට භාග්‍යයක්. ඒ පුස්තකාලයෙහි ඉතා දුර්ලභ වූ පැරැණි පොත් රාශියක් ම තිබෙන බව කිය හැකි යි. විද්‍යාදය පිරිවෙණේ දියුණුවට මුල පටන් ම සබරගමුවේ රදලවරුන්ගෙන් ලැබුණු ආධාරෝපකාර ඉතා උසස් ය. මේ විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භ කරන විට ම සබරගමුවේ උසස් රදල වලව්වකට අයත් උසස් ම ධනය ලැබීම ශුභ නිමිත්තක් හැටියට සැලකිය හැකි ය.

විද්‍යාදය පරිවේණස්ථානයෙහි විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භ කිරීමට උපකාරී වූ තවත් දෙදෙනකුත් මේ අවස්ථාවේ සිහි නොකොළොත් මා වැරැදිකරුවකු විය හැකි යි. විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භ කිරීමට විද්‍යාදය පිරිවෙණේ ශිෂ්‍ය පංති අනෙක් තැනකට ගෙන යෑම අවශ්‍ය කාරණයක්. ඒ නිසා ඒ පංති පැවැත්වීමට අමුතු තැනක් සොයාගැනීමට උත්සාහ කළා. අන්තිමේදී අපට උපකාර දීමට පරම විඥානාර්ථ සමාගමේ පාඨශාලා සාමාන්‍යාධිකාරී ඩී. එච්. පණ්ඩිත ගුණවර්ධන මහතා හා නාලන්දා විද්‍යාලයාධිපති කරුණානන්ද මහතාත් ඉදිරිපත් වූ බව ප්‍රකාශ කරන්නේ කෘතඥතාපූර්වක ව යි. ඒ පින්වතුන් දෙදෙනාගේ කරුණාපූර්වක අනුග්‍රහය නිසා නාලන්දා විද්‍යාලයේ පංති කාමර දහයක් ම සවස දෙකෙන් පසු අපේ ඉගැන්වීම් කටයුතු සඳහා ඉඩ ලැබුණා. විශ්වවිද්‍යාලයට අවශ්‍ය ගොඩනැගිලි යම්තමින් වත් සම්පූර්ණ කරගත් වහා ම පිරිවෙණේ පංති විද්‍යාදය පරිවේණස්ථානයේ ම පැවැත්වෙනවා ඇත. අපට උපකාරී වූ ඒ මහතන් දෙපලට අපගේ හෘදයඬිගම ස්තූතිය පිරිනමන්නේ අතිශය කෘතඥතාපූර්වක ව යි.

පින්වත්නි, මේ උත්සවයට සහභාගී වී මෙතෙක් වේලා අපේ කථාවන් ශ්‍රවණය කළ ඔබ හැම දෙනට අපි කෘතඥ වෙමු. ඔබගේ සහයෝගය අපට මහත් ධොර්යයකි. මේ සත්

කෘත්‍යයට සහභාගී වීමෙන් ඔබ හැම දෙනා රැස් කරගත් පුණ්‍ය සම්භාරයේ බලයෙන් දෙවි මිනිස් සැප කෙළවර අමා මහ නිවන් සැප ඔබ හැම දෙනාට ලැබේවායි පතමින් මගේ කථාව අවසන් කරමි.

අපේ බලාපොරොත්තුව

තව දවසකින් නව විශ්වවිද්‍යාලය භූමියට පිවිස සිංහල සම්ප්‍රදායන්ට අනුකූල නවීන ක්‍රම අනුව ප්‍රබල ආයතනයක් ලෙස සංවිධානය වීමට සැරසෙන මේ අවධියේදී විශ්වවිද්‍යාලයෙහි අනාගතය පිළිබඳව අපගේ අවධානය නිරන්තරයෙන් යොමු කළ යුතු වෙයි. විද්‍යාදය පිරිවෙනට විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වය දීමට පරලෝ සැපත් බණ්ඩාරනායක අගමැතිතුමාගේ රාජ්‍යයෙන් විධි-විධාන ඇරඹූ විට පිරිවෙනෙහි පැරැණි තත්ත්වය ම ආරක්ෂා කරගනිමින් එහි උගන්වන ලද විෂය පථයක් උසස් ලෙස ඉගැන්වීමට අදහස් කෙළෙමු. එහෙත් සිංහල මාධ්‍යයෙන් පාඨශාලා අධ්‍යාපනය නිම කළ අයට එම මාධ්‍යයෙන් උසස් අධ්‍යාපනයක් ලබාගැනීමට ඉඩ නොමැති බව රජයෙන් දන්වා එම පාඨව පිරිමසාලීමට ඉදිරිපත් වන්නට ඉල්ලා සිටි විට අපි ඊට එකඟ වීමු. එසේ කොට ජාතික විශ්වවිද්‍යාලයක් ලෙසට හැඩගැස්වීමට උත්සාහ දැරුවෙමු.

මෙම විශ්වවිද්‍යාලය කුමන සම්ප්‍රදායක් අනුව හැඩගැස්විය යුතු ද යන්න අප විසින් වරක් තීරණය කරනු ලැබී ය. සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියෙහි සංවර්ධනයට ආධාර උපකාර වන පරිදි මෙම විශ්වවිද්‍යාලය සංවිධානය කිරීමටත් අප රටෙහි ජාතික අවශ්‍යතාවන් සම්පූර්ණ කරලීමටත් අපි අදහස් කරමු. විචාර බුද්ධියෙන් තොර වූවන් හා වැඩි වෙහෙසක් නැති ව උපාධි ගැනීමට සැරසෙන්නන් විකාර කථා කරනත් ඉංග්‍රීසි භාෂාව දැනීමෙන් තොර ව වර්තමාන කාලයට ගැළපෙන උසස් අධ්‍යාපනයන් ලැබිය නොහැකි බව කරුණු දන්නා හැම දෙනාගේ ම නිවැරදි පිළිගැනීම යි. එහෙයින් මෙහි ඉගෙනීමෙහි යෙදී සිටින හැම දෙනාට ම ඉංග්‍රීසි භාෂාව ඉගැන්වීමට මුල සිට ම කටයුතු සම්පාදනය කෙළෙමු. ලෝකයෙහි අනෙක් විශ්වවිද්‍යාලයන්හි නැති ක්‍රම මෙහි ඇති කිරීමට අපට තහනමක් නැත. එසේ ම එතන්හි තිබෙන ක්‍රම සියල්ල ම පිළිගැනීමට අපි බැඳී නො සිටිමු. අනෙක් විශ්වවිද්‍යාලයකට ගොස් පහසුවෙන් උපාධි ලැබීමට බලාපොරොත්තු වන කිසිවකු එයින් වළක්වන්නට හෝ මෙම විශ්වවිද්‍යාලයට ම බැඳෙන්නට යයි ශිෂ්‍යයන් පොලොඹවන්ට හෝ අපි කිසි විටක නො සැරසෙමු. මේ විශ්වවිද්‍යාලයෙහි නීති-රීතිවලට යමෙක් අකැමැති නම් මේ කාර්යය ඉෂ්ට කරගැනීමට ඔහුට අවකාශ තිබෙන බව මේ ශ්‍රේෂ්ඨ සභාවේ හැම දෙනා ම පිළිගන්නවා නිසැක යි. මෙම අදහස ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජයේ හා මහජනතාවගේත් සහයෝගය අත්‍යවශ්‍ය ය. මෙම සහයෝගය යථා පරිදි නොලැබුණ හොත් ජාතික විශ්වවිද්‍යාලයක් බිහි කිරීමේ කාර්යය අතිශයින් ම අපහසු වනු නිසැක ය. ඊර්ෂ්‍යා-ක්‍රෝධාදි දුර්ගුණයන් නිසා මේ විශ්වවිද්‍යාලයට හානි කිරීමට සැරසී සිටින පුද්ගලයන්ට අනුකම්පා කරමු. මෙහි අභිවෘද්ධියට නොයෙක් ලෙසින් උපකාරී වූ හැම පින්වතුන්ට ම දෙවි-මිනිස් සැප කෙළවර පරම ශාන්ත නිවන් සුව ලැබේවායි පතමු.

ශිෂ්‍ය විනය

ශිෂ්‍ය විනය පිළිබඳ ව මෙතෙක් ඇති නොවූ විරූ තත්ත්වයක් මේ වර්ෂය තුළදී ඇති විය. එම නොසන්සුන්කම් පිළිබඳ ව විස්තර හා හේතු සෑහෙන පමණ ප්‍රසිද්ධියට පත් ව ඇති බැවින් ඒ පිළිබඳ ව දීර්ඝ විස්තරයක් මෙහි ඇතුළත් නො කරමි. ශිෂ්‍යයන්ගේ වර්ජන ව්‍යාපාරය ආරම්භ කරන ලද්දේ විද්‍යාදය පිරිවෙණේ විශ්වවිද්‍යාලය පවතිද්දී කළ වරදක් නිසා බාහිර ශිෂ්‍යත්වයට පැමිණවීම් අවලංගු කරවාගැනීමට යයි කියාපාමින් කලකට පසු මෙහිදී උපවාසයක් ආරම්භ කළ ශිෂ්‍යයකුගේ ජීවිතය බේරාදෙන්ට යයි ඉල්ලමිනි. පසුව තවත් කරුණු රාශියක් ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම්වලට එකතු කරන ලදී. ශිෂ්‍යයන් සුළු පිරිසක් විසින් පංති පැවැත්වීමට නොහැකි වන පරිදි කරගෙන ගිය බලහත්කාර ක්‍රියා නිසා පංකති පැවැත්විය නොහැකි තත්ත්වයක් උද්ගත විය. පංකති පවත්වනු ලැබූ සමහර කාමරවලට බලහත්කාරයෙන් කඩා වැදී ඉගැන්වීමේ කටයුතුවලට අවහිර කරන්නට වූහ. එයින් ශිෂ්‍යයන්ගේ ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කොට එය ලබාගැනීමේ බලාපොරොත්තුවකට වඩා කෙසේ හෝ විශ්වවිද්‍යාලයේ කටයුතු කඩකප්පල් කරදැමීමේ ව්‍යාපාරයක ස්වරූපයක් කැපී පෙනෙන්නට විය. මේ නිසා විශ්වවිද්‍යාලයේ පංකති පැවැත්වීම දෙවරක් ම නවතාලන්නට සිදු විය.

ශිෂ්‍යයන්ගේ සාධාරණ දුක්ගැනවිලි ඇතැයි සිතූණු බැවින් ඒ පිළිබඳ ව යුක්තියක් ඉෂ්ට කිරීමට සෑම උත්සාහයක් ම දරන ලදී. ආචාර්ය මණ්ඩලයේ පිරිසක් ද මේ පිළිබඳ ව සමථයක් ඇති කිරීමට උත්සාහ දැරූහ. එහෙත් සමහර ශිෂ්‍ය ඉල්ලීම්වලට ඉඩ ලබාදීමට ක්‍රියා කිරීමෙන් පසුවත් ශිෂ්‍යයන්ගේ වර්ජන ව්‍යාපාර හා අවිනීත ක්‍රියා ද අවසන් නොවූයේ බාහිර කඩකප්පල්කාරී බලවේගයන්ගේ බලපෑම නිසා ය යන්න හැර වෙන කළ හැකි නිගමනයක් නො වී ය. අවසානයේදී විශ්වවිද්‍යාලයේ පංකති නැවත ආරම්භ කිරීමට හැකි වූයේ නියෝජ්‍ය වියත් ගණනයක ගරු අධ්‍යාපන අමාත්‍යතුමා මැදිහත් වීමෙන් පසුව ය. එසේ නොවූයේ නම් මාස කීපයක් විශ්වවිද්‍යාලය වසා තබන්නට සිදු වනු ඒකාන්ත ය. ශිෂ්‍යයන්ගේ ටික දෙනෙකුන්ගේ ඒ කලබලකාරී ව්‍යාපාරයන් නිසා විශාල ශිෂ්‍ය පිරිසකට සිදු වූ පාඩුව ගැන කතනාටු වෙමු. එසේ ම විශ්වවිද්‍යාලයේ ශුභසිද්ධිය අපේක්ෂාවෙන් ඒ නොසන්සුන් තත්ත්වය කෙළවර කිරීමට උපකාර වූ ගරු නියෝජ්‍ය වියත් ගණනයකතුමාටත් නොයෙක් අයුරින් වෙහෙසී ක්‍රියා කළ ආචාර්ය මණ්ඩලයේ හවතුන්ටත් මගේ කෘතඥතාව මෙහිදී පළ කරමි.

සිංහල බෞද්ධ සම්ප්‍රදායයට අනුව මෙම විශ්වවිද්‍යාලය සකස් විය යුතු යයි ද එයින් ඉගෙන පිට වන උපාධිධරයන් අලුතෙන් ගොඩනැගිය යුතු නිවහල් සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියට අනුරූප වූ නව සමාජයේ ආදර්ශවත් නායකයන් විය යුතු යයි ද බලාපොරොත්තු වූ අයට ඒ ගිහි-පැවිදි ශිෂ්‍ය පිරිස හැසුරුණු අන්දම බලවත් සංවේගයට හේතු වූ බව නිසැක ය. බටහිර විශ්වවිද්‍යාලයයක පිටපතක් ලෙස මෙම විශ්වවිද්‍යාලය ගොඩනැගීම අපගේ පරමාර්ථය නොවූ බව අපි කලින් ද සඳහන් කෙළෙමු. සියලු ම

ශිෂ්‍යයන්ට සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතිය ඉගැන්වීම, සියලු ම පැවිදි ශිෂ්‍යයන්ට බුද්ධධර්මය අනිවාර්ය විෂයයක් කිරීම ආදී වෙනත් විශ්වවිද්‍යාලයවල නොමැති ලක්ෂණ මෙහි ඇත්තේ එබැවිනි. ස්වාධීනත්වය ලැබීම නිසා නැගී එන ජාතික, ආගමික, සංස්කෘතික අවශ්‍යතාවන් මුදුන් පමුණුවාලීමත් ඒ සඳහා අවශ්‍ය නායකත්වය ලබාදිය හැකි තරුණ පරපුරක් බිහි කිරීමත් ජාතික විශ්වවිද්‍යාලයක පරමාර්ථය ලෙස සලකමු.

ලංකාවේ සංස්කෘතිය

ලංකාව ඉතාමත් කුඩා රටක් වූ නමුදු ලෝකයේ ප්‍රබලතම සංස්කෘති එහි දක්නට ලැබේ. ආගමික සංස්කෘතීන් වශයෙන් කල්පනා කරන විට බෞද්ධ, හින්දු, රෝමානු කතෝලික, ප්‍රොටෙස්ටන් හා මුස්ලිම් යන ප්‍රධාන ආගම් පහක් සම්බන්ධ වූ සංස්කෘතීන් ද දේශීය වශයෙන් කල්පනා කරන විට ඉන්දීය සංස්කෘතිය ඇතුළු ආසියාතික සංස්කෘතීන් ද ඉංග්‍රීසි සංස්කෘතියෙහි ආභාසය ලබාගත් බටහිර සංස්කෘතිය ද අප දිවයිනෙහි පිළිබිඹු වී තිබේ. මෙසේ සාර්වභෞම සංස්කෘතික සම්මිශ්‍රණයකට අප ජාතිය ලක් වී ඇතත් අප රටෙහි කැපී පෙනෙනුයේ වැඩි ජනතාව වූ බෞද්ධයන්ගේ සංස්කෘතිය යි.

බෞද්ධ සංස්කෘතිය වූකලී මීට අවුරුදු 2500 කට පෙර උතුරු ඉන්දියාවේ අලුත් සමය දේශනා කරමින් දාර්ශනික විප්ලවයක් ඇති කළ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන ආරම්භ වූවකි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ලක්දිවට එවන ලද්දේ ක්‍රි. පූ. තුන්වන ශතවර්ෂයෙහි ඉන්දියාවේ රාජ්‍යය කළ අශෝක අධිරාජ්‍යා විසිනි. එවක පටන් අද දක්වා ම සිංහල ජාතියේ වැඩිම බුද්ධධර්මය හා සම්බන්ධ ව පවතී. බුද්ධධර්මය සමග ලංකාවට සංඝයා වහන්සේගේ සේවය ලැබිණ. භික්ෂු සංඝයා වූකලී ගිහි ජීවිතයෙහි වගකීම් අත් හැර ආගමික, සංස්කෘතික, ජාතික දියුණුව උදෙසා සම්පූර්ණ ජීවිතය කැප කළ උසස් ගුණධර්ම අනුගමනය කරන පිරිසකි. සිංහල ජාතියට අවුරුදු 2500 ක් මුළුල්ලේ ම භික්ෂුන් වහන්සේගේ සංස්කෘතික නායකත්වය ලැබිණ.

භික්ෂුන් වහන්සේගේ පරිශ්‍රමය නිසා සිංහල භාෂාවට අක්ෂර ක්‍රමයක් ලැබිණ. ඒ අක්ෂර ක්‍රමය උපයෝගී කොටගෙන ලියැවුණු ගල් සන්නස් නිසා සිංහලයාගේ භාෂාව හා සාහිත්‍යය ශතවර්ෂයෙන් ශතවර්ෂයට හැඩගැසුණු හැටි අද පවා වටහාගත යුතු තත්ත්වයක පවතී. මෙසේ අවුරුදු 2000 ක ක්‍රම විකාශය පැහැදිලි ව පෙන්වීමට පුළුවන් භාෂා අතුරින් අදත් ව්‍යවහාරයෙහි යෙදෙන භාෂාවකට ඇත්තේ සිංහල භාෂාව පමණකිසි කිය හැකි ය.

සිංහල සාහිත්‍යය බුදුසමය පැවති කාලයෙහිදී ම හැඩගැසිණ. එය මුලදී සම්පූර්ණයෙන් ම බෞද්ධ සාහිත්‍යයක් විය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය අඩංගු ත්‍රිපිටකය අවබෝධ කරගැනීමට අවශ්‍ය අටුවා සිංහලට නගා තිබෙන බැවින් ආදි යුගයන්හිදී ඉන්දියාවේ බෞද්ධ ආචාර්යවරු ද මේවා ඉගෙනීම සඳහා ලංකාවට පැමිණියහ. ක්‍රි. ව. පස්වන ශතවර්ෂයෙහිදී ඉන්දියාවෙන් පැමිණි බුද්ධභෝෂ භිමියන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් පාලි භාෂාවට පරිවර්තනය

කොට අද බෞද්ධ ලෝකයෙහි ප්‍රචලිත ව පවත්නා අට්ඨකථා සාහිත්‍යය මූලදී සිංහලෙන් පමණක් පැවතුණකි. සිංහලයාගේ කවිත්වය පිළිබිඹු කරන කවි 8 වැනි ශතවර්ෂයේ සිට ම දක්නට ලැබේ. සීගිරිය නම් පුරාණ බලකොටුවේ කැටපතක් මෙන් ඔපමට්ටම් කරන ලද පවුරක ලියා ඇති කවි 700 ක් පමණ මැතදී සොයාගත හැකි වූයෙන් පැරැණි සිංහල කවියා ස්වභාව ධර්මය අගය කිරීමටත් මානුෂික සිතෙහි පහළ වූ හැඟීම් රසවත් ලෙස ප්‍රකාශ කිරීමටත් හැකි ව සිටි බවත් උසස් ජීවන දර්ශනයක් අනුව කල්පනා කළ බවත් දැනගත හැකි ව තිබේ.

සිංහලයා කවියට කොතරම් සැලකිල්ලක් දැක්වී ද යත්, දැනට විද්‍යාමාන පැරැණි සිංහල පොත වනාහි දසවන ශතවර්ෂයේදී කාව්‍ය ශාස්ත්‍රය පිළිබඳ ව ලියන ලද පොතකි. ආගමික කතා මෙන් ම මනුෂ්‍ය ජීවිතය අලලා ලියැවුණු කතා ද සිංහලයාගේ සාහිත්‍යයෙන් ජනප්‍රිය කෙරිණ. මෙම සම්ප්‍රදායන් අනුව නොකඩවා හැඩගැසුණු සාහිත්‍යය අද ද ලේඛකයන් සිය ගණනකගේ උපකාරයෙන් ක්‍රමයෙන් වැඩේ. වර්තමාන සිංහල සාහිත්‍යය යුරෝපීය හා ඉන්දීය ආභාසයන් අනුව දියුණු වේගෙන යේ. වෙකොෆ්, ටෝල්ස්ටෝයි, ගෝකි, පුෂ්කින්, ටර්ජනප් යනාදීන්ගේ කෘති පවා අද සිංහලෙන් කියවීමට තිබේ. නවකතාව, කෙටිකතාව හා දෘශ්‍ය කාව්‍ය ද අප ලේඛකයන් අතර ඉතාමත් ජනප්‍රිය සාහිත්‍ය අංශ යි. නව අදහස්වලින් පරිපූර්ණ වූ ද මිනිස් ජීවිතයෙහි ගුප්ත ලක්ෂණ ප්‍රකාශයට පමුණුවන්නා වූ ද නව සාහිත්‍යයක් හැඩගැසී ඇත.

සිංහලයන්ගේ කලා ශිල්ප පළමුවෙන් හැඩගැසුණේ බුදුදහමේ සම්බන්ධය ඇති ව ය. අප රටෙහි දක්නට ලැබෙන විශාල ම ගොඩනැගිලි බුදුසමය හා සම්බන්ධ වූ ඒවා ය. ක්‍රි. පූ. තුන්වන ශතවර්ෂයේ සිට සිංහල රජවරුන්ගේ පරිශ්‍රමය නිසා සාදන ලද දාගැබ් විශාලත්වයෙන් වර්තමාන ජනතාව විස්මයට පමුණුවයි. එසේ ම කලාත්මක ගොඩනැගිලි කැටයම් හා චිත්‍ර ද බුදුසමය ඇසුරින් කළ හැකි විණි. ලෞකික අරමුණුවලින් නිපදවුණු කලාකෘති ද දක්නට නොලැබෙන්නේ නො වේ. ක්‍රි. ව. 5 වන සියවසට අයත් සීගිරි චිත්‍ර ලෝකප්‍රසිද්ධ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය පිළිබඳ කතා ද ජාතක කතා ද අලලා කෙරුණු චිත්‍ර සෑම විහාරස්ථානයක ම දක්නට ලැබේ. මෙකී සම්ප්‍රදාය දැනුදු ප්‍රබල ලෙස පවතී. බටහිර සංස්කෘතීන්ගේ චිත්‍ර කලාව ද නව මුහුණුවරක් ගෙන ඇත. නූතන කලාවෙහි විවිධ අංග අප රට කලාකරුවන්ගේ ද සැලකිල්ලට භාජනය වී ඇත. ලාංකික කලාකරුවන්ගේ කලාකෘති ලෝකයෙහි ප්‍රදර්ශනවල බොහෝ විට දක්නට ලැබේ.

අපගේ නාට්‍ය කලාව ද ආදි ම යුගයේ සිට හැඩගැසී ආවකි. උඩරට නැටුම ලෝකයේ කලා රසිකයන් අතර සුප්‍රසිද්ධ ය. වෙස්මුහුණු බැඳගෙන කරන නැටුම් වර්ග හා ආගමික පිළිවෙත් වශයෙන් ද විනෝද ක්‍රියා වශයෙන් ද කැරෙන නැටුම් වර්ග කීපයක් අප රට දක්නට ලැබේ. පැරැණි සම්ප්‍රදාය අනුව නූතන ලෝකයට ගැළපෙන මුද්‍රා නාට්‍ය ආදිය ද නොමඳ ව පිළියෙල වී ඇත. අපගේ සංගීතය පුරාණ සම්ප්‍රදාය හා ඉන්දීය සංගීත ශාස්ත්‍රයෙන් පරිපෝෂිත වූවකි. සිංහල ගැමියා දුකෙහිදීත් සැපෙහිදීත් විවේක කාලයෙහිදීත්

ගායනාවෙහි යෙදීමට ආශා කරයි. ඔහුගේ ජන කවි මධුර ය; සරල මානුෂික හැඟීම්වලින් බහුල ය. මේ නයින් සලකන විට සිංහලයාගේ සංස්කෘතිය විවිධත්වයෙන් මෙන් ම සාරවත් බවෙන් යුක්ත වූවකි. සංස්කෘතික සංවර්ධනය සඳහා වර්තමාන රජය දැඩි උනන්දුවක් දක්වයි. එහෙයින් අප රට ජනතාව තමන්ගේ සංස්කෘතිය දියුණු කරගන්නා අතර ම ලෝකයේ අනෙකුත් සංස්කෘතීන් අගය කිරීමට සූදානම්ව සිටිති.

සෑම ජාතියක ම සංස්කෘතිය මුළු මනුෂ්‍ය සංහතියට ම අයත් පොදු කාරණයක් ය යන්න අප රට ජනතාව පිළිගෙන ඇති ප්‍රතිපත්තියකි. එහෙයින් ජාතීන් අතර සුහදතාව ඇති කරගැනීමටත් එමගින් සාහිත්‍යය, කලාව, නාට්‍යය, සංගීතය ආදී විවිධ විෂයයන්ට අයත් මානුෂික ප්‍රයෝජන ගැනීමටත් අප රට ජනතාව සූදානම් ව සිටිති. ලෝකයේ සාමය ඇති කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වූ ජාත්‍යන්තර සංවර්ධනය පහසුවෙන් ම ඇති කළ හැක්කේ සංස්කෘතීන් අවබෝධ කිරීමෙන් ය යන්න අපගේ විශ්වාසය යි.

අපේ භාෂාව

දිනක් රාත්‍රි කාලයෙහි ශිලාලේඛන ග්‍රන්ථයක් පරීක්ෂාවෙන් අවලෝකනය කොට ගයනප්‍රාප්ත වූ මා තුළ නන් වැදෑරුම් අදහස් පහළ වන්නට විය. පෙර පැවති අපේ භාෂාවේ තත්ත්වයන් දැන් පවත්නා භාෂාවේ පිළිවෙළක් මාගධ-සංස්කෘත භාෂාවන්හි විද්‍යාමාන විධිත් අපරදිග භාෂාවන්ගේ දියුණුවත් මාතෘභාෂාවන්හි අන්‍යෝන්‍ය සාමාන්‍ය හා හේදත් පෙර-අපරදිග භාෂාවන්ගෙන් අප භාෂාවට තව තවත් එකතු කළ යුතු දේක් යන ආදිය පිළිබඳ ව නොයෙක් අදහස් එකක් නැති වන විට තවෙකක් යන වශයෙන් අතුරු සිදුරු නැති ව හටගත්ව වූයෙන් නිද්‍රාවට ද බාධා ඇති විය. ඒ එක්ක ම අපේ පැරැණි පඬුවරයන්ගේ පොත්පතුවන් නවීන ග්‍රන්ථ රත්නක් ඇස් හමුවේ විදහා තබන ලද්දවුන් මෙන් සිත් නමැති කැඩපතෙහි පෙනෙන්නට විය. එපමණකුදු නොව ප්‍රතිසංස්කරණ ප්‍රශ්නයක් අර අදහස් අතර ම දෘශ්‍යමාන වී ය. සිරිත්-විරිත්, ඇඳුම්-පැලඳුම්, කැමි-බිම්, ගමන්-බිමන්, වැඩපල, රජදහම් යන මොවුන් පිළිබඳ පිළිසකර මතුවෙහි භාෂා ප්‍රතිසංස්කරණ ප්‍රශ්නය ම එකෙණෙහි උසස් වශයෙන් මනෝද්වාරප්‍රාප්ත විය.

අපේ භාෂාව - සිංහල භාෂාව පිළිබඳව ඇත්තෙන් ම ප්‍රතිසංස්කරණයක් කට යුතු බව අපට ද කරුණු සහිත ව අවබෝධ වී ය. මෙකල සමහරකු කියන්නාක් මෙන් අපේ භාෂාවෙන් වචන කිහිපයක් අත් හැරදැමීමෙන් වත් අපේ භාෂාවට අමුතු භාෂාවකින් වචන එක් කරගැනීමෙන් වත් අමුතු පොත්පත් ලියුම් පමණකින් වත් එම ප්‍රතිසංස්කරණය සම්පූර්ණ නොකට හැකි බව සංතීරණය වී ය. භාෂාවක නියමිත ප්‍රතිසංස්කරණකාරයා ස්වභාව ධර්මය වුවත් අපේ භාෂාවේ ප්‍රතිසංස්කරණය ඒ ස්වභාව ධර්මයෙන් ම කෙරෙන තෙක් බලා සිටුම ජාතික පරිහානියට මං සැලසීමකි. ස්වභාව ධර්මයෙන් කෙරෙන ප්‍රතිසංස්කරණයට වඩා විශේෂ වූ ප්‍රතිසංස්කරණයක් අප භාෂාවට වුවමනා ය. පෙනෙන්නා වූ වචන ම හුස්ව-දීර්ඝ-ලෝප-ආගම-ආදේශ යනාදීන්ගේ වශයෙන් ඇතැම් තැනක මටසිලුටු බවට පැමිණවීම

ස්වභාව ධර්මයෙන් කෙරෙන ප්‍රතිසංස්කරණය වේ. මේ ප්‍රතිසංස්කරණය නූගතුන්ගේ මගින් ඔවුන් නොදැනුම්වත් ව ම සිදු වේ. උගතෙක් ජේකප්‍රයෝගානුකූල ව ම භාෂාව වහර යොදනු විනා එය උල්ලංඝනය කරනු රිසි නො කෙරේ. අපේ භාෂාවට වුවමනා කර තිබෙන්නේ නූගතුන්ගේ මගින් ඇති වන ප්‍රතිසංස්කරණය නොව උගතුන්ගේ මගින් ඇති විය යුතු පිළිසකරකි. එය අපේ භාෂාවේ වචන කපාදැමීමක් හෝ මට්ටම්වලට බවක් ඇති කිරීම හෝ නො වේ; ඊට ඉඳුරා ම වෙනස් වුවකි. අපේ සිංහල භාෂාවේ වයස අවුරුදු දෙදහසකටත් අධික ය. ඇගේ ප්‍රදරු කාලය වඩිග භාෂාව විය යුතු යි. ස්වදේශ පරිත්‍යාග යෙන් හා භාෂාන්තර සම්මිශ්‍රණයෙනුත් භාෂාධීනයන්ගේ සිරිත්-විරිත් හා කර්මාන්තයන්ගේ වශයෙනුත් ඒ වංග භාෂාවට නියම ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් සිටිනු නොහැකි විය. එය ක්‍රමයෙන් වෙනස් වූවා අද දින සිංහල භාෂාව යන නමින් ව්‍යවහාර කරනු ලබන්නී නොයෙක් අඩුපාඩුවලින් යුක්ත ව පවතින්නී ය. දේශාන්තරගත වංග භාෂාව මෙසේ වුව ද සියදෙසෙහි රැඳුණ වංග භාෂා නොමෝ මෙකල ලෝකයෙහි ප්‍රධාන භාෂා අතුරින් එක් බසක් හැටියට සලකනු ලබන්නී භාෂාවක ඇති විය යුතු සියලු අගපසඟින් පිරිපුන් වූවා, මහාකවීන්ගේ නවීන අදහස් නමැති මහඟු රුවනුන්ට ආකරයක් ව පවත්නී ය. ලක්දිවට පැමිණි වංග භාෂාව මෙහි පෙර සිටියා වූ යක්ෂ-නාග යන දෙවර්ගයාගේ භාෂාවන් හා ප්‍රථම වරට සට්ටනය වීමෙන් ද දෙවනු ව මාගධ-සංස්කෘත භාෂාවන්ගේ අනුග්‍රහයෙන් ද දියුණුවකට පත් වූවා ය. දෙවනපැතිස් මහරජතුමන්ගේ කාලයෙහි දියුණුවෙන් තුරුණු විශෙහි සිටියා යයි කියනු ලැබේ. එකල ඇති වූ දියුණුව එක් අතකින් සම්පූර්ණ දියුණුවක් නො වේ. ඒ කාලයෙහි සිංහල භාෂාව ආගමික වූ උතුම් අදහස් පැවසීමෙහි නොදෙවෙති ව සිටි බව පිළිගත යුත්තකි. නො එසේ වී නම් එදා අප සිංහල බසින් බුදු බණ තෙවළා දහම් නො යෙදේ. එකල පැවති රටේ දියුණුවේ හැටියට භාෂාවක් දියුණු ව පැවති බව නිශ්චය කළ යුතු වේ.

ශිල්පශාස්ත්‍ර වාරිත්‍රාදීන්ගේ දියුණුව යම් පමණකට ද භාෂාවක් එපමණට දියුණු විය යුත්තකි. පැරැණි සිංහලයා ශිල්පශාස්ත්‍රාදීන්ගෙන් දියුණු ව සිටි බව ඉරහද සේ ප්‍රකට කරැණකි. ඔවුන්ගේ ඒ දියුණුවේ හැටියට භාෂාවක් දියුණු ව පැවති බව කිව යුතු නො වේ. සිංහල මනුෂ්‍යයාගේ ශිල්පශාස්ත්‍ර, වාරිත්‍ර, රාජධර්ම යනාදීන් ක්‍රමයෙන් පිරිහී ගියෙන් භාෂාවක් පිරිහුණි ය. දුටුගැමුණු මහරජතුමන් දවස පැවති කර්මාන්ත විශේෂයන්ට ව්‍යවහාර කට හැකි සිංහල වචන කියක් අද දින අපේ භාෂාවේ තිබේ ද? ඒ කර්මාන්තයන් අභාවයට යද්දී ඒ මාහැඟි වචනක් අතුරුදහන් විය. මිහිඳු මාහිමියන් වහන්සේ එදා හුදු සිංහල බසින් බුදු බණ දෙසූ නමුත් අද දින දහම් දෙසන ධර්ම කථිකයන් වහන්සේ මාගධ-සංස්කෘත භාෂාවන්ගෙන් පිහිට බලාපොරොත්තු වෙති. මෙසේ හැම අතින් ම දැන් අපේ භාෂාවේ අඩුපාඩු පෙනෙන්නට තිබේ. ලෝකය හැම දා ම අලුත් ය යන අදහස වැරැදි සහිත වුවකි. ලෝකය හැම දා ම අලුත් නො වේ. එය හැම දා ම පරණ ය. ඒ පරණ ලෝකයෙහි පවත්නා ද්‍රව්‍යන් ජීවිතයක් භාෂාශාස්ත්‍රක් කර්මාන්තක් වාරිත්‍ර විශේෂත් අද ඊයේ ඇති වූවාහු නො වෙති. ඔවුහුත් ලෝකය මෙන් ම පරණ ය. මීට පෙර සොයා දැන නොගන්නා ලද්දාහු

කිසිවක් මේ මිහිපිට නොමැත. ලෝකයා මවිතයට පත් කරන්නා වූ යම් තාක් විද්‍යා විශේෂ දෘෂ්ටි තත්ත්වාදියක් අද ඇත් නම් ඒවා පෙර කාලයෙහිත් ඇති ව තිබුණාට සැකක් නැත. ඒ විද්‍යාදිය ලෝකධර්ම හේතුවෙන් කලක් ඇති ව තිබී නැති වී පසුව කලක් ගියාට පසු නුවණැතියන් විසින් පැරැණි වූවක ම එල්බගෙන එයින් ගුරුකම් ඉගෙන ප්‍රකෘතිමත් භාවයට පමුණුවා ලෝකයාගේ පුද්ගලයට කරුණු කරනු ලැබේ.

මේ කාලයෙහි පවත්නා විද්‍යාදිත්වට වඩා ඇතැමක් පෙර කල සම්පූර්ණ ව තිබෙන්නට පුළුවන. ඇතැමක් අසම්පූර්ණ ව ඡායාමාත්‍රයක් ව තිබෙන්නට ඇතුළුවාටත් නිසැක යි. හැම දින ම අසම්පූර්ණ වූව පිරිපුන් කිරීමට යත්න දැරීම ලෝකයේ නුවණැතියන්ගේ සිරිත යි. එහෙයින් පූර්වයට වඩා වර්තමානයෙහි කර්මාන්ත අතින් ලොකු දියුණුවක් ලෝකයෙහි දක්නට ලැබේ. මේ කර්මාන්තාදිත්වේ දියුණුව සිංහලයා විසින් ඇති කරන ලද්දක් නො වේ. එය අපරදිග මහනුවණැතියන්ගේ අධිකතර උත්සාහයන්ගේ හා පරීක්ෂණයන්ගේ ප්‍රතිඵලයකි. මෙසේ ලෝකයෙහි අන් රටවල අන්දමට මිනිසුන් විසින් නිපදවන ලද ඒ ඒ විද්‍යාවන්ගේ තත්ත්වය සිංහල බසින් සිහළුන්ට කියාදීම දුෂ්කර වූවකි. පෙර සැඟවී තිබී දැනට ජනයා හමුවෙහි පවත්නා ද්‍රව්‍යයන්ට කිය යුතු වූ සිංහල වචන අපේ භාෂාවේ නොමැති වුවත් අපරදිග වැසියන්ට නම් නූතන කර්මාන්තාදිත්වට වහර යෙදිය හැකි වචන එමට තිබේ. ස්වභාව ධර්ම නමැති ප්‍රතිසංස්කරණකාරයාගේ උත්සාහයෙන් ම ඔවුන්ගේ සෝෂාවෝ එසේ දියුණු ව පවතින්. අද දින යම් කර්මාන්ත විශේෂයක්, විද්‍යා විශේෂයක් නිපදවන ලද නම් හෙට දින පළ වෙන ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයන්හි ඒ පිළිබඳ අමුතු වචන රාශියකුත් නිපැදී තිබෙනු දක්නට ලැබේ. මේ ක්‍රමයෙන් කර්මාන්තාදිත්වේ දියුණු සමයට භාෂාවන්ගේ දියුණුවත් නිරුත්සාහයෙන් සිදු වේ.

සිංහල භාෂාවේ අමුතු අමුතු සිංහල වචන ඇති වෙනු තබා පෙර සිංහල බසෙහි තිබුණ වචනත් මැකී ගොස් තිබේ. ආගම ධර්මය, ජ්‍යොතිශ්ශාස්ත්‍රය, වෛද්‍යශාස්ත්‍රය, කාව්‍යශාස්ත්‍රය යනාදින් පිළිබඳ ව ම සිංහල භාෂාවෙන් ග්‍රන්ථ කීපයක් රචනා කොට තිබෙනු විනා එකල පැවති කර්මාන්ත ආදින් පිළිබඳ ව ග්‍රන්ථ රචනාවක් කළ බවක් දැනගන්නට නොමැති යි. එසේ ග්‍රන්ථ රචනා කොට තිබුණත් ඒ ග්‍රන්ථයන්ට සතුරු රජවරුන්ගේ හා බලවත් විදේශීයයන්ගේ ශීත සංසිඳුවන්ට වීමෙන් ඒවා අද අප ඇස් හමුවේ නො පෙනෙයි. දුෂ්ට වූ රාජසිංහ රජ කෙතරම් පොත් රාශියක් ගිනි තැබුවේ ද? ඒ ගිනි තැබූ සියල්ලක් ආගමික ග්‍රන්ථ විය යුතු යි. එයින් අප භාෂාවෙන් වචන රාශියක් ලොප් වී යන්ට ඇතුළුවා නිසැක යි. ඒ පෙර පැවති කර්මාන්තයන් පිළිබඳ ව පොත්-පත් අද අප අතර නැති හෙයින් ඒවාට ව්‍යවහාර කළ වචන ද දැනගත හැකි නො වේ. පෙර කාලයෙහි අත් යන්ත්‍රයෙන් රෙදි වියමන ලක්දිව ගෙයක් පාසා කෙසේ වෙතත් ගමක් පාසා තිබෙන්නට ඇතුළා ම යි. එදා එහෙම වුවත් අද දින නම් ඊට කිව යුතු වචනය සින්දු දේශයෙන් ණයට ගෙන තිබේ. අනෙක් අනෙක් කරුණු පිළිබඳ වත් නොයෙක් රටවලින් බොහෝ වචන අපේ භාෂාවට ණයට ගෙන තිබේ. මේ ණය ගැනීම එතරම් පලදායක වූවක් නො වේ.

කරුණු මෙසේ හෙයින් නවීන කර්මාන්තාදීන්ට ව්‍යවහාර කට හැකි සිංහල වචන රාශියක් ම තනාගැනීම දැන් දැන් අවශ්‍ය ව තිබේ. මෙය නූතනත්‍යේ මගින් ස්වභාව ධර්මය විසින් කරන තෙක් බලාපොරොත්තු වීම නවීන විද්‍යාවන් පිළිබඳ ව සාමාන්‍ය සිංහලයාගේ ඇස් මුඛව කිරීමක් වැනි වේ. එහෙයින් නූතනත්‍යේ මගින් මෙය කෙරෙන තෙක් බලා නොසිට පණ්ඩිත සමාජයක් මගින් ම මෙය සිදු කළ යුතු වේ. ඒ පණ්ඩිතවරයන් ද නා නා භාෂා ශාස්ත්‍ර ප්‍රවීණයන් විය යුතු යි. එසේ වූ පණ්ඩිත සභාවක් විසින් නම් දැන් පවත්නා මේ අඩුලුහුඬුකම් නැති කරගත හැකි වේ. නූතනත්‍යේ මගින් අව්‍යක්ත වචන භාෂාවට එකතු වීම මෙයින් අවසන් වේ. මෙසේ හෙයින් අපේ පඬිවරයන් මේ ප්‍රතිසංස්කරණය පිළිබඳ ව ඇතත් ඒවා පිළිබඳ ව අප අදහස් පසුව ලියන්නෙමු. උගත් ලියුම්කරු හවතුන් තම අදහස් සඟරා පත්‍ර මාර්ගයෙන් පළ කිරීමට පසුබට නොවිය යුතු යි.

4. සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍යය

ලක්දිව ධර්ම ශාස්ත්‍රයන්ගේ දියුණුවට පරම ප්‍රතිෂ්ඨාවක් වූ විද්‍යාදාය හා විද්‍යාලංකාර යන පිරුවන් දෙක අතුරින් විද්‍යාදාය පිරිවෙණ පිහිටුවාලීමෙන් ද ධර්මශාස්ත්‍රයන්ගේ නවෝදයක් ඇති කරලීමෙහි සමත් වූ විශාල ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරපුරක් ඇති කරවාලීමෙන් ද උත්කෘෂ්ට සේවයක් කර වදාලා වූ හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල නායක මාහිමියන් වහන්සේගේ ගුණානුස්මරණය කරනු ලබන මෙම අවස්ථාවෙහි පූජෝපහාරයක් වශයෙන් මා උන් වහන්සේට පිදීමට බලාපොරොත්තු වන්නේ සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍යය පිළිබඳ ව වචන ස්වල්පයක් පැවසීමෙනු යි.

සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍යය පිළිබඳ ව යමක් කීම අසීරු කරුණක් වී තිබෙන්නේ මාතෘකාවෙහි ඇති දුෂ්කරත්වය නිසා නොව එය කවුරුත් පාහේ හොඳින් දන්නා කියන ලෙහෙසි එකක් වීම නිසා යි. අපේ විශ්වවිද්‍යාලයන්හි උගන්වන්නා වූ විෂයයන් අතුරින් කීට විද්‍යාව, ජ්‍යොතිර් විද්‍යාව, ගණිතය, භෞතික විද්‍යාව, උද්භිද විද්‍යාව වැනි විෂයයන් ගැන පමණක් නො වෙයි, භූගෝල විද්‍යාව හෝ ඉතිහාසය ගැන වුවත් කථාවක් පැවැත්වූ විට ප්‍රශ්න අසනට පවා සැරසෙන්නේ ඉතා ස්වල්ප දෙන යි. සිංහල භාෂාව හෝ සාහිත්‍යය ගැන එසේ නො වෙයි. ඒ ගැණ කථාවක් කළත් ලිපියක් ලියුවත් වෙන යම්කිසි වැඩක් කළත් විචාරකයෝ එමට යි. මක් නිසා ද, මේවා සියලු සිංහලයන්ගේ සිත් ගත්, නොයෙක් දෙනා සිතන මතන, සර්වසාධාරණ විෂයයන් වන නිසා ය. ඇතැම් විචාරකයන් ශිෂ්ට මර්ශාදාව මුළුමනින් ම ඉක්මවා විචාරය කරනවා පමණක් නො වෙයි, ඇතැම් විට පෞද්ගලික වශයෙන් නින්දා අපහාස පවා කරනවා. එහෙත් ඒ ගැන අප එරෙහි නො වන්නේ කාරණයෙහි තත්ත්වය අපට වැටහෙන නිසා යි.

න්‍යාය පත්‍රයට අනුව මට පැවරී ඇති මාතෘකාව සිංහල භාෂාවේ හා සාහිත්‍යයේ ව්‍යාප්තිය යනු යි. නමුත් මා හිතන්නේ නැහැ එයින් අදහස් කෙරෙනවා ය කියා අපේ භාෂාවත් සාහිත්‍යයත් ලෝකයෙහි ව්‍යාප්ත වී ඇති අන්දම ගැන මා කථා කළ යුතු බවක්. ඇත්ත වශයෙන් සිංහලය ලෝක ව්‍යාප්ත භාෂාවක් නො වෙයි. අවුරුදු හත්සියයකට පමණ පෙර සිංහල පිරිසක් මාලදිවයිනවලට ගොහින් එහි පදිංචි වීම කරණ කොටගෙන සිංහල භාෂාව ඒ දිවයිනවල පැතිරී තිබෙනවා. නමුත් ඒ භාෂාව අරාබි බලපෑමට යටත් වී ස්වරූපය අතින් බොහෝ දුරට වෙනස් වෙලයි තියෙන්නේ. පැන් යන්න ව්‍යවහාර වෙන්නේ “ෆැන්” කියා යි. මුළු ජනතාවත් දැන් මුස්ලිම් භක්තිය වැලඳගෙනයි සිටින්නේ. හැබැයි පැරැණි වෙහෙර විහාරවල නෂ්ටාවශේෂ තිබෙනවා. කෙසේ හෝ වේවා, මුහුණුවර

කොතෙක් දුරට වෙනස් වී ගියත් ලංකාවෙන් පිට සිංහල භාෂාව ව්‍යාප්ත වී තිබෙනවා යයි කියනට පුළුවන් වන්නේ මාලදිවයින්වල පමණ යි.

ලෝකයේ නොයෙක් රටවල සිංහල ඉගෙනීමට ආශාවක් දක්වන අය, ස්වෝත්සාහයෙන් ටිකක් දුරට සිංහල උගත් අය මට නොයෙක් වර හමු වුණා. සමහරු ස්වෝත්සාහයෙන් සිංහල අකුරු ඉගෙනගෙන පොත් කියනවා, “කුසජාතකය” ආදී වශයෙන් - මක් නිසා ද, සිංහල අකාරයේ සංවාත-විවෘත හේදය විදේශීයයන්ට නොපැහැදිලි නිසා. දැන් දැන් අමෙරිකාව, රුසියාව, චීනය වැනි විශාල රටවල පවා ඇතැම් අයට අපේ අදහස් උදහස්, අපේ සිතූම් පැතුම්, අපේ කලා නිපුණත්වය, අපේ සාහිත්‍ය කෘතීන් ආදිය ගැන දැනගන්නට ඕනෑ වී ඒ සම්බන්ධයෙන් උනන්දුවක් දක්වාගෙන යනවා. එක්සත් ජාතීන්ගේ යුනැස්කෝ සංවිධානය මගින් සිංහල සාහිත්‍ය සංග්‍රහ දෙකක පරිවර්තන ලෝක ව්‍යාප්ත භාෂාවන්ගෙන් පළ කරවා ලෝකයට අපේ සාහිත්‍ය කෘතීන් පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇති කරවීමට උත්සාහයක් දරාගෙන යනවා. එහෙත් සිංහලය කිසි සේත් ලෝක ව්‍යාප්ත භාෂාවක් නොවෙයි. හැබැයි අපේ භාෂාවක් සාහිත්‍යයන් ඉතා පැරැණි යි. දීර්ඝ ඉතිහාසයක් ඒවාට අයිති යි. මෙසේ කාලාන්තරයක් මුළුල්ලේ සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍යය විකාශනය වෙමින් ඇවිත් තිබෙනවා. ඒ අතින් කිව යුතු ව්‍යාප්තියක් නැතහොත් සම්භවයක් දක්නට ලැබෙනවා.

භාෂාවක් සාහිත්‍යයන් අත්වැල් බැඳගෙන යන විෂය දෙකක්. මේ විෂය දෙක ම ඉතා පුළුල් නිසාත් කථාවට නියමිත කාලය ස්වල්ප නිසාත් සාහිත්‍යයේ වර්ධනය හා විවාරය පිළිබඳ කටයුතු කරන විවිධ ආයතන හා සමිති සමාගම් ඇති නිසාත් මා බලාපොරොත්තු වන්නේ සිංහල භාෂාව කෙරෙහි මේ ස්වල්ප කාලය තුළ තමුන්තාත්සේලාගේ සිත් මෙහෙයීමට යි.

භාෂාවක තත්ත්වය

අක්මුල් නැති සසර වාගෙයි භාෂාව. සංසාරය පිළිබඳ ව කී “පුබ්බා කොටි න පඤ්ඤායති” යනු භාෂාවටත් අපූරුවට ගැළපෙනවා. මක් නිසා ද කියනවා නම්, කවර භාෂාවක වුවත් මූල සොයාගත නොහැකි බැවිනි. මනුෂ්‍යයාගේ ඉතිහාසය ඉතා පැරැණි යි. යටත් පිරිසෙයින් අවුරුදු ලක්ෂ ගණනක් වත් ගත වන්නට ඇති, මනුෂ්‍යයාගේ පරිණාමයට. පාෂාණ යුගයෙහි සිටියදීත් සතුරන්ගෙන් ආරක්ෂා වීමටත් අදහස් උදහස් ප්‍රකාශ කිරීමටත් යම් බඳු භාෂාවක් ව්‍යවහාර කරන්නට ඇති. ඓතිහාසික යුගයට එන්නට පවා ඉතා අඩු ගණනේ අවුරුදු හැට හත්තැ දාහක් පමණ වත් ගත වන්නට ඇති. අවි ආයුධ පාවිච්චි කරන්නට පටන්ගැනීමත් අදහස් උදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට භාෂා මාධ්‍යයක් සොයාගැනීමත් මනුෂ්‍යයාගේ දියුණුවට අත්‍යන්තයෙන් උපකාරී වූ විප්ලවකර සිද්ධි දෙකක්. භාෂාවක් නොතිබෙන්නට අපේ මුතුන්-මිත්තන්ගේ අත්දැකීම්වලින්, පළපුරුද්දෙන් ප්‍රයෝජන ගන්නට පුළුවන්කමක් නෑ. එහෙනම් අපි තවමත් වනවාරි යුගයෙහි. ලංකාවේ පවා ‘බළන්ගොඩ මිනිසා’ගේ වැනි පාෂාණිභූත වූ මනුෂ්‍ය ඇටසැකිලි සම්භ වී ඇති බැවින් ලංකාව ඉතා දීර්ඝ කාලයක පටන්

මනුෂ්‍යවාසයක් ව පැවැති බවට කිසිදු සැකක් නැත. ඒ අනුසාරයෙන් බලන විට අවුරුදු තිස් හතළිස් දාහක් පමණ වත් ලංකාවෙහි යම්කිසි භාෂාවක් ව්‍යවහාර වූ බව සිතාගත හැකි යි. සිංහල භාෂාව විජයාදි පිරිසගේ පැමිණීමෙන් ආරම්භ වූවක් යයි සමහරු කල්පනා කරතත්, ලංකාවේ දේශ භාෂාව ඊට වඩා ඉතාමත් පැරැණි යි. විජයාදි පිරිස එවක මෙහි විසූ රාක්ෂස සංඛ්‍යාත ජනයා අබිබවා ආධිපත්‍යය පිහිටුවාගත් නිසාත් ඉන්දියාවෙන් ලංකාවට පැමිණි ජනයාගේ සංඛ්‍යාව ක්‍රමයෙන් වැඩි වී ගිය නිසාත් දේශීය භාෂාවේ ස්වරූපය ඉතා ශීඝ්‍ර ව වෙනස් වී ගොස් ඇති බව පෙනෙනවා. පරිසරයේ බලපෑම් අනුව ලෝකයේ නොයෙක් ජාතීන් විවිධ භාෂාවන් කථා කරන්නට පුරුදු වීම, ඒ අනුව හැඩගැසීම, ඒ බලපෑම්වලට යටත් වීම නිරායාසයෙන් ම සිදු වන්නක්. ඒ නිසා ම තමයි කවර භාෂාවක වූවත් ඒ ජාතිකයන්ගේ මුළු ඉතිහාසය ගැබ් වී සිටින්නේ.

ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ වචන කෝෂය සියුම් ලෙස පරීක්ෂා කොට බැලූ වියතුත් පෙන්වා තිබෙනවා, විවිධ යුරෝපීය ජාතීන්ගේ සම්මිශ්‍රණය නිසාත් ඒ ඒ සංස්කෘතීන් හා දේශපාලන බලපෑම් කරණ කොටගෙනත් ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙහි ව්‍යවහාර වචනවලින් -

ප්‍රංස, ඉතාලි, ස්පාඤ්ඤ ආදි ලතින් ගණයට අයත් වචන 53.6% කුත් පැරැණි ඉංග්‍රීසි, ස්කැන්ඩිනේවියානු, ලන්දේසි, ජර්මන් ආදි ටියුටොනික් ගණයට අයත් භාෂාවන්ගේ වචන 31.1% කුත් ග්‍රීක් භාෂාවෙන් ගත් වචන 10.8% කුත් ඇති බව. ආර්ය භාෂාවන්ට පොදු වූ වචන රාශිය සියුම් ලෙස පරීක්ෂා කොට බැලූ පඬිවරු සොයාගෙන තිබෙනවා, මුල් ආර්ය මිනිසුන් නොයෙක් රටවල් කරා විසිරී යනට මත්තෙන් පශු පාලනයෙන් හා දඩයමින් ජීවත් වුණා වූ, ගොවිකර්මාන්තය ද තරමක් දුරට කළා වූ පිරිසක් බව. එහෙත් ඔවුන් ලෝභ කර්මාන්තයන්හි යෙදුණු බවට ඇති සාක්ෂි ඉතා මද ය කියනවා. සෙමිටික් භාෂාවන්ට පොදු වූ වචනවල අනුසාරයෙන් තොරතුරු පරීක්ෂා කළ අය නිගමනය කරනවා ස්වභාව ධර්මයේ විවිධාංශ සඳහන් නොවීමෙන් ඒ මිනිසුන් නිසරු කාන්තාරගත ප්‍රදේශයක ආදි කාලයෙහි පවා විසූ බව.

බියොවුල්ෆ් නමැති පැරැණි ඉංග්‍රීසි කාව්‍යයෙහි හමු වෙනවා වීරවාචී පර්යාය ශබ්ද 36 කුත් යුද්ධවාචී පර්යාය ශබ්ද 12 කුත් මුහුදුවාචී ශබ්ද 17 කුත් යාත්‍රා විශේෂවාචී ශබ්ද 11 කුත්. මෙයින් ඉඟියක් ලැබෙනවා එම කාව්‍යයෙහි සඳහන් වන මිනිසුන් කෙබඳු පිරිසක් ද, ඔවුන් ජීවත් වුණේ කෙබඳු අන්දමකින් ද කියා.

මේ නිසා තමයි ජාතියක භාෂාව ඒ ජාතිකයන්ගේ මුළු ඉතිහාසය අනාවරණය කරන සිතුවම් පටක් හා සමාන ය කියා කියන්නේ.

සිංහලය වූවත් සැලකිල්ලෙන් පරීක්ෂා කර බලන විට කැටපතකින් වාගේ පිළිබිඹු වෙනවා, අපේ මුළු අතීතය - දේශපාලන ඉතිහාසය අතින් කලින් කල ඇති වූ වැදගත් සිද්ධි, අපේ සිරිත් විරිත්, ආචාර විචාර, කැමි-බිම්, ඇඳුම් පැලඳුම්, ශිල්ප ශාස්ත්‍ර, ආර්ථික තොරතුරු, කර්මාන්ත ඇදහිලි හා විශ්වාස, අපේ සමත්කම් මෙන් ම දුබලකම් ආදි සියල්ල.

ආර්යයන්ගේ පැමිණීමට පෙර ලක්වැස්සන්ගේ භාෂා තත්ත්වය වටහාගැනීමට උපකාරී වන ලේඛනාදී කිසිවක් නැතත්, වියතුන්ගේ පිළිගැනීම නම් ලංකාව, ඉන්දියාව වැනි රටවලට ආර්යයන් පැමිණෙන්නට පෙර ඒ රටවල ව්‍යාප්ත ව තිබෙන්නට ඇත කියා ඕස්ට්‍රියා, මුණ්ඩා වැනි භාෂා ගණවලට අයත් යම් යම් භාෂා, සිංහලයෙහි වචන කෝෂය පරීක්ෂා කරගෙන යන කොට පෙනෙනවා - ලිඟු, නඟුල්, කෙහෙල්, අගුරු, නෙරළු, දෙළුම්, ලඬු, බුලත් වැනි ඕස්ට්‍රෝ-ආසියාතික භාෂාවලින් කෙළින් ම හෝ ආර්ය භාෂාවන් ඔස්සේ හෝ සිංහලට ආ ශබ්ද එමට ඇති බව. තව ද, අප දන්නා කිසි ම ආර්ය හෝ ද්‍රවිඩ භාෂාවක නොදක්නා ශබ්ද රාශියක් තිබෙනවා, අපේ එදිනෙදා ව්‍යවහාරයෙහි පවා. කුඹුර, ලීද, ඔරුව, ඔළුව, කකුල, කට, කළුව, තොල, පැදුර, පොත්ත, බඩ, ලීප, විලුඹ වැනි. ඇතැම් විට මේවා ආර්යයන් ලංකාවට එමටත් පෙර සිට ලංකාවෙහි පැවත ආ වචන වෙන්වනට පුළුවන්. එබඳු දේශීය වචනයන්ගේ සංඛ්‍යාව ක්‍රමයෙන් අඩු වී යන්නට ඇති, වැඩි වැඩියෙන් ආර්යයන්ගේ භාෂාව ව්‍යවහාරයට එන්නට එන්නට. වාග්විද්‍යාවේ එක් අංශයක් තිබෙනවා Glotto Chronology කියා. ඊට අනුව යම්කිසි භාෂාවක වචන කෝෂයෙන් දළ වශයෙන් 81% යි ඉතුරු වන්නේ අවුරුදු 1000 ක් ගත වන විට. දෙවැනි අවුරුදු 1000 ගත වන විට ඉතුරු 81% න් 81% යි ඉතුරු වන්නේ. එනම් 66% කි. තුන්වැනි අවුරුදු 1000 ගත වන විට ඉතුරු 66% න් 81% යි ඉතුරු වන්නේ. එනම් 53% කි. තමුන්නාන්සේලාට හිතාගත හැකියි අවුරුදු දහ දොළොස් දහක් ගත වන විට භාෂාවක් තුළ ඇති වන වෙනස්කම් කොතරම් විශාල ද කියා.

සිංහලයෙහි ස්වරූපය

සෙල්ලිපිවල අනුසාරයෙන් කල්පනා කර බලන විට ක්‍රි. පූ. 3 වැනි හෝ 2 වැනි සියවස්වලට අයත් යයි කිව යුතු වූ සිංහල භාෂාව බොහෝ දුරට මධ්‍යකාලීන ප්‍රාකෘතයක්. බුදුසසුන ලක්දිවෙහි පිහිටුවීම අපේ සංස්කෘතික ඉතිහාසයෙහි මෙන් ම භාෂා ඉතිහාසයෙහි ද ඉතා වැදගත් සිද්ධියක්. පාලි ත්‍රිපිටක ධර්මය හැදෑරීම කරණ කොටගෙන සිංහල භාෂාව කෙරෙහි පාලි භාෂාව බෙහෙවින් බලපෑවේ වී නමුත් සිංහල ප්‍රාකෘතයෙහි විශේෂ ලක්ෂණ නොනැසී ආරක්ෂිත ව පැවත ආ බවට සාක්ෂි එමට ය. මැටි (සං. මෘත්තිකා - පාලි. මත්තිකා), උඩ (පාලි. උද්ධං - සං. උච්ච්චං), - මින් යනුවෙන් අන්ත වන වර්තමාන කෘදන්ත රූපය. පාලි අනුසාරයෙන්: වත්මන්, සික්මන්, සොබමන්, දිවමන්, වඩමන් සේ ය. සංස්කෘත සර්ව යනු මාගධියෙහි සබ්බසී සිටිනත් සිංහලයෙහි 'සව්' යි සිටීම ආදිය නිදසුනි. ඉන්දියාවේ ඇති කිසි ම නූතන ආර්ය භාෂාවකට සාධාරණ නොවන විශිෂ්ට ලක්ෂණයක් හා භාග්‍යයක් සිංහලයට අත් වී තිබෙනවා. එනම් ක්‍රි. පූ. 3 වැනි සියවසේ පටන් මේ දක්වා සියවසින් සියවසට භාෂාවෙහි ඇති වී තිබෙන සංවර්ධනය අනුක්‍රමයෙන් දැක්විය හැකි පරිද්දෙන් ශිලාලිපි සහ අනිකුත් ලේඛන ද ග්‍රන්ථ සමුදායයක් ද සුරක්ෂිත වී තිබීම යි. අත් කිසිම ආර්ය භාෂාවකට ම වඩා ඉක්මනින් සිංහලය වැඩි ගොස් තිබෙන බව පෙනෙනවා. 10 වැනි ශතවර්ෂය වෙනකොටත් භාරත දේශයේ ඉන්දු ආර්ය භාෂා ඇත්තේ අපහුංශ

අවධියේ යි. එහෙත් ඒ වකවානුවෙහිදී සිංහලය නව්‍ය භාෂාවක් වශයෙන් මුළුමනින් වැඩී ගොස්, පොත්පත් පවා එම බසින් ලියැවී තිබෙනවා.

ලංකාවාසීන්ගේ භාෂාව ආර්ය මුහුණුවරකින් වැඩී ඒමේදී ඉන්දියාවේ කිනම් ප්‍රදේශයක භාෂාව එය කෙරෙහි ඉතාමත් තදින් බලපා ඇද්ද, එසේ නැතහොත් මෙහි පැමිණි විජය කුමරු ඇතුළු කණ්ඩායම් ඉන්දියාවේ කිනම් පළාත් මාතෘභූමි කොට සිටියා ද යන්න ඉතා ගැටලු පැනසක් ව පවතිනවා. ඉන්දියාව මුළුල්ලෙහි දක්නා ධර්මාශෝක ශිලාලිපි, පැරැණි ප්‍රාකෘත, නව්‍ය ඉන්දු ආර්ය භාෂාවන්ගේ පැරැණි ලේඛන ඇතුළු පොත්පත් ආදිය ද ඓතිහාසික හා පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂිත් ද සිංහලය හා ලංකාව පිළිබඳ තොරතුරු සමග තුලනාත්මක ව පරීක්ෂා කොට බැලීමෙන් බැසගෙන ඇති ඉතාමත් මෑත නිගමනය නම් උතුරු ඉන්දියාවේ වයඹ දිග්භාගය සිංහලයට ඉතා කිට්ටු සම්බන්ධයක් දක්වන බව යි. එහෙත් ඉන්දියාවේ අනෙක් ප්‍රදේශයන් සමග ද ලංකාව සම්බන්ධකම් පවත්වාගෙන ඇති බවක් පෙනෙනවා.

සිංහල භාෂාවේ ඉතිහාසය

සිංහල භාෂාවේ ඉතිහාසය දෙස බලන කල 7 වැනි, 8 වැනි, 9 වැනි ශතවර්ෂ ඉතා වැදගත් කාල පරිච්ඡේදයකි. 7-8 වැනි ශතවර්ෂ තුළදී ප්‍රාකෘත ප්‍රණාලිය ඔස්සේ වැඩීගෙන ආ සිංහලය නව්‍ය භාෂාවක් වශයෙන් හැඩගැසෙන්නට පටන්ගත් අන්තර්සමය යි. ස්වරයන්ගේ ඇතැම් විට දක්නා අස්ථිර ස්වරූපය, වචනවල අගත් මැදත් ස්වර ලොප් වෙන්ට පටන්ගැනීම, ඇකාරයාගේ සම්භවය ආදී අමුතු ලක්ෂණ කිහිපයක් මේ කාල පරිච්ඡේදයෙහිදී භාෂාවෙහි පහළ වුණා. අනතුරු යුගයෙහිදී සිංහලය අපභ්‍රංශ ප්‍රණාලිය ඔස්සේ වැඩීගොස් අයථා විශ්ලේෂය, යථා සාදාශ්‍රය ආදී නයින් කලින් නොදුටු ප්‍රයෝග රාශියක් ව්‍යවහාරයට ආ බව පෙනෙනවා. නිදසුන්: මෙව්, තෙක්, සේ, සා, නහමක්, මහම්, නෙන්, කොටය්, කොටැ. 10 වැනි ශතවර්ෂයට අයත් ධම්පියා අටුවා ගැටපදය වැනි ග්‍රන්ථයක් සියුම් ලෙස පරීක්ෂා කර බලන විට ඒ කාල පරිච්ඡේදය පමණේදී සිංහලය කෙරෙහි පාලි සම්ප්‍රදාය කෙතෙක් දුරට බලපා ඇද්ද කියා පෙනෙනවා. ස්ත්‍රී ලිංගික හා නපුංසක ලිංගික නාම වරනැගීමේදී 10 වැනි සියවසෙහිදී පවා පාලි විභක්ති ප්‍රත්‍යයයන් ඇතැම් විට ශේෂ වී තිබෙනු පෙනෙනවා. සුජය (=පාලි. සුජාය), නැඳැය දූව විසින් (පාලි. පිතුච්ඡා ධීතාය), පලන්, (පාලි. ඵලානි). පාලියෙහි අතීත කෘදන්තයක් විශේෂණය වශයෙන් යෙදෙන කල විශේෂ්‍යයාගේ විභක්තිය, ලිංගය හා වචනය ගැනීම සිරිත යි. ඒ අනුසාරයෙන් පැරැණි ව්‍යාධ්‍යාන ග්‍රන්ථයන් 'ලක්ඛණං ආගතං දිස්වා' යනු 'මාගම් ලකුණෙන් පිරිහුන් මදිය ආවීය දැකැයි'යි ද කර්ම විභක්තියෙහි ස්ත්‍රී ලිංගික නාමයක් හා යෙදෙන 'මතං' යනු 'මිලිවිය' යි ද 'උතුසිනාතාය' යනු 'ඔසප් ගෙන නැහැවියට' යි ද අරුත් දක්වා තිබේ. 100% ක් පාලි ප්‍රයෝග වශයෙන් දැක්විය හැකි කලහ වඩී, කෙහෙයෙහි ගෙන, වරවහන් නැඟී ආදී යෙදුම් ද පාලි ආභාසය එමට කියාපායි.

ක්‍රි. පූ. ශතවර්ෂයන්හි සිට ලංකාවෙහි ප්‍රචලිත ව ආ සංස්කෘත අධ්‍යයනය පොළොන්නරු යුගයෙහිදී මහත් උද්දීප්තියකට පැමිණ අනතුරු සමයන්හිදීත් අඛණ්ඩ ව පැවතගෙන ආවා. ඒ සංස්කෘත බලපෑම කරණ කොටගෙන දහස් ගණනක් තත්සම, අර්ධතත්සම හා තද්භව ශබ්ද සිංහලයට ප්‍රවිෂ්ට වූ බව ප්‍රකට කරුණකි. මේ හැර විභාග, ආරාධනා, විවේක වැනි ශබ්ද සෑහෙන සංඛ්‍යාවක් සංස්කෘතයට නුහුරු වූ අමුතු අර්ථයන්හි සිංහලයෙහි ව්‍යවහාරයට පැමුණුණා. මුද්‍රිකඵල, හේෂ්ටිම වැනි සිංහල සංස්කෘත ප්‍රයෝග ද ව්‍යවහාරයට පැමිණියා. ඉලක්කය, වාසගම, පාඩම, පත්තියම්, මාන්දම, සාදික්කා, ගෙන්දගම්, අතිවිඩයම්, අසමෝදගම් වැනි ශබ්ද රාශියක් සිංහලයට පැමිණ තිබෙන්නේ ද්‍රවිඩ භාෂාවන් ඔස්සේ සංස්කෘතයෙනි.

ක්‍රි. පූ. ශතවර්ෂයන්හි සිට ද්‍රවිඩ භාෂාව ද සිංහලය කෙරෙහි බලපා ඇති බව ඉපැරැණි සෙල්ලිපිවල දක්නා ළපර්දේව, මනුමරක වැනි ශබ්දයන්ගෙන් පෙනේ. කල් යත් යත් ම ද්‍රවිඩ භාෂාවන්ගේ බලපෑම කරණ කොටගෙන විශාල සංඛ්‍යාවක් ද්‍රවිඩ ශබ්ද ද සෑහෙන සංඛ්‍යාවක් ද්‍රවිඩ ප්‍රයෝග ද ව්‍යවහාරයට වැදගෙන ඇති බව පෙනේ. තොට්ටේල, කණුවැන්දඹු, උදවු, කුඩ, කොඩි, ආප්ප, පිට්ටු, මෝර, කොල්ලු, කඩල, මාමා, මස්සිනා, අයියා, අක්කා, කොණ්ඩය, පෙකණිය, කුරුම්බා, වරකා, සීදේවි, මුදේවි, උඩැක්කි, තම්මැට්ටම්, කොඩිවින, පිල්ලි, සුනියම්, ආඩතෝඩා, කොත්තමල්ලි ආදී වචන ද වහන් ලයි, සුළං ගහයි, එංගලන්තය බලා නික්මෙයි, සතුරා පිටුදකී, බඩ වඩාගනු, බලාගෙන (සිටී), අරගෙන (එනු) ආදී ප්‍රයෝග ද ද්‍රවිඩ බසින් අපට ලැබී ඇති දායාද යි. තාරකමා ප්‍රකාශ කිරීමෙහිදී පැරැණි වහරෙහි දක්නා 'එ වරා.....' යන ප්‍රයෝගයෙහි ද 'මීට වඩා එය හොඳ ය' යන යෙදීමෙහි ද බෙහෙවින් ම දක්නට ලැබෙන්නේ ද්‍රවිඩ මුහුණුවරකි. (හික්ෂුන් වහන්සේ) දෙනමක්, අඹුන් මිනිසුන් යන ප්‍රයෝග දෙක ව්‍යවහාරයට ආ අයුරු කලක් ම සිත සිතා සිටී මට ඒ දෙක ම දෙමළ බසෙහි යෙදෙනු දැකීම පුදුමයට හේතු විය.

සොළොස්වන සියවසෙහිදී ලංකාවට ගොඩ බැස කලක් මෙහි විසූ පෘතුගීසීන්ගේ සංස්කෘතිය සිහිපත් කරවන ශබ්ද රාශියක් සිංහලයට පිවිසගෙන තිබේ. ලක්වැස්සන් රෝමානු කතෝලික ආගමට හරවාගැනීමටත් එම ආගම ප්‍රචාරය කිරීමටත් පෘතුගීසීන් දැඩි උත්සාහයක් ගත් හෙයින් කතෝලික ආගමික ව්‍යවහාරයෙහි දක්නා ඔරසම්, ආඤ්ජු, තිලිංතාඩි, බොරලික්කං, වැස්බර, කන්තාරු ආදී ශබ්ද මුළුමනින් ම පාහේ පෘතුගීසි ය. ඒ හැර අද වුවත් ව්‍යවහාරයෙහි දක්නා බාල්දි, පීරිසි, කෝප්ප, වීදුරු, තුවාය, සබන්, දෝසි, තිරිඟු, සාය, කරාබු, සාක්කුව, ලේන්සුව, සපත්තුව, ලෙල්ලම, සිදාදි, සේද, බෝනික්කා, බේබදු, වගාව, කසාද, බුරුම, පෝරකය, තරංකය, මස්සා බාල්දු, ඉන්නෝරු, ඉස්පාසු, දිස්කාන්සු, යුදෙව්, විල්ලුද, ආසියාතික, ඕලන්දේසි ආදිය පෘතුගීසි තත්සම ශබ්ද යි.

අද සිංහල ව්‍යවහාරයෙහි ව්‍යාප්ත ව පවත්නා වාං, සුමාන වැනි ශබ්ද පෘතුගීසි යයි ඇදහිය නොහැකි තරම්. ප්‍රෙගාං, දොබ්‍රාදු යන පෘතුගීසි ශබ්ද පෙරනම් හෝ පෙරගම් හා දෙබරාදු යි සිංහල උච්චාවට හැඩගැසී තිබේ. ටැන්කි, බෝල, දියමන්ති, බොත්තම්,

ඉංජිනේරු යන ශබ්ද ඉංග්‍රීසි තත්සම යයි නොයෙක් දෙනා වරදවා ගනිතිත් ඒවා සිංහලට පැමිණ තිබෙන්නේ පෘතුගීසි බසිනි. ඇතැම් පෘතුගීසි ශබ්ද දෙමළ වැනි අනෙක් මාධ්‍යයන් ඔස්සේ සිංහලය කරා පැමිණ තිබේ; කාලතුවක්කු.

පෘතුගීසින්ට අනතුරුව ලංකාවෙහි බලයට පැමිණි ලන්දේසින්ගෙන් ද නීතියට අදාළ වචන රාශියකුත් කැම්-පීම්, ඇඳුම් පැලඳුම්, ගෘහ භාණ්ඩ ආදී වශයෙන් ඔවුන්ගේ සහායත්වයට අදාළ ශබ්ද රාශියකුත් සිංහලට පිවිසගෙන තිබේ.

ලන්දේසින්ගෙන් පසුව මෙරට බලයට පැමිණි ඉංග්‍රීසින්ගේ බලපෑම තත්සම ශබ්දයන්ට පමණක් සීමා වී නොසිට සිංහලයෙහි පද යෝජනාව කෙරෙහි ද අධික ව පැවැත්තේ ය. එසේ ම සාහිත්‍යය කෙරෙහි ද ඒ බලපෑම අධික විය. 'දුම්ඵලය අල්ලන්ට බැරි විය', 'විභාගයට සිටියෙමි', 'විභාගය ගත්තෙමි' ආදී යෙදුම් අනාගතයේදී සිංහල භාෂාවේ ඉතිහාසය සොයන්නවුන්ගේ පරීක්ෂණයට භාජන විය යුතු ප්‍රයෝග යි.

ලංකාව හා නොයෙක් අයුරින් සම්බන්ධකම් පැවැත්වූ තවත් නොයෙක් ජාතීන්ගේ භාෂාවන්ගෙන් ද වචන සිංහලට ඇතුළු වී තිබේ. අපේ වචන කෝෂය පරීක්ෂා කොට බැලීමෙන් අපේ මුතුන්-මිත්තන්ගේ ආහාරපාන, ඇඳුම් පැලඳුම්, රැකීමකෘත, ආවාහ විවාහ, සිරිත්-විරිත්, කලා ශිල්ප, අණපනත්, වැදුම් පිදුම් ක්‍රම ආදිය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ලබාගත හැකි යි. මෙසේ දරාදීමකම්, දකපෙන, කුරුවෙ, අටමඩිගය, වැලැක්මේ ලෑම, කුල වැදීම, රන්දෝලිය, එකගෙයි කෑම, බිසෝකොටු, රජමොහොල්, මීවිත, දැල්පු, කබලුපු, ලාලු, හත්මාළු අගු බැලීම ආදී ප්‍රයෝගයන්ගෙන් අපේ අතීතය බොහෝ දුරට අනාවරණය වෙයි. අනෙක් භාෂාගත ශබ්ද සිංහලයට ගන්නා අතර ම කදුරුගොඩ, ගොඩගමුව, හුණුගම, ගංතලා වැනි සිංහල වචන කන්තරෝවෙඩ, කෝඩිකාමම්, වුන්නාකම්, කන්තලෙයි ආදී වශයෙන් වෙනස් වී ගිය අයුරු ද විමැසුම මනා යි.

පෘතුගීසි ඉතිහාස ග්‍රන්ථයක හමු වුණු 'ජදකා', 'ජෙදකා' යනු කිම් දැයි බොහෝ දුරට පරීක්ෂා කරගෙන ගිය මට අවසානයේදී වැටහී ගියේ ඒ ශබ්ද සිංහල 'යක්දෙස්සා' යනුවෙහි විකෘති බව යි. විවිධ සහායත්වයන් හා ගැටීම කරණ කොටගෙන ඇතැම් පැරණි දේත් ඒවායේ සංඥා නාමත් අභාවයට ගිය අතර අමුතු සංස්කෘතික දෑත් ඒවා හඟවන ශබ්දත් ව්‍යවහාරයට පැමිණ ඇති බව පෙනේ. කලින් සිට භාවිතයෙහි ආ දෙයක් ඇතැම් විට අමුතු ලෙසකින් ප්‍රකාශ කරනු පෙනේ. බොස්ගෙඩිය තුළට හෝ ඇක්සලයට තෙල් දමනවා කියනු විනා 'අකුරග වදන් දීමකැ'යි කිව හොත් ඒ අදහස කී දෙනකුට වැටහී යා ද? මෙසේ භාෂාව ජීව වස්තුවක් බවත් එය පරිසරයට අනුව වෙනස් වෙමින් යන බවත් සිත තබාගත යුත්තකි.

සිංහලයෙහි වටිනාකම

සිංහල භාෂාවෙහි ඇති සාරගර්භ භාවයත් එහි අපේ මුළු ඉතිහාසය ම ගැබ් වී තිබෙන අයුරුත් එහි ඇති ගැඹුරු බවත් එහෙයින් ම එහි ඇති වැදගත්කමත් ප්‍රත්‍යක්ෂ වනුයේ සියුම් ලෙස භාෂාව හදාරන විට ය. සිංහල ආධ්‍යාතයේ ඉතිහාසය විමසා බලන විට භාෂා රසිකයාට විනෝදකාමියකු කදිම චිත්‍රයක් බැලීමෙන් ලබන ආස්වාදයට නොදෙවැනි ප්‍රීතියක් ලබාගත හැකි යි. අස- ඇසීමෙහි ධාතුව, ව- වීමෙහි ධාතුව, කකිය- කැකියුම්හි ධාතුව, රිංග- රිංගීමෙහි ධාතුව, හිකුම්- හික්මීමෙහි ධාතුව, සහන- සැනැහුම්හි ධාතුව, හදාර- හැදැරීමෙහි ධාතුව යන මේ ධාතූන්ගේ ඉතිහාසය ඉතා පුදුම එළවන සුලු ය. 'එයි' යන ආධ්‍යාතයේ අතීත කාදන්තය 'ආ' වනුයේ කවර හෙයින් ද, 'යයි' යන ආධ්‍යාතයේ අතීත කාදන්ත රූපය 'ගිය' යි වනුයේ කවර හෙයින් ද, දැකීම් අර්ථයෙහි යෙදෙන දිස් ධාතුවේ වර්තමාන කාලික ආධ්‍යාතය 'දකී' යි වනුයේ කවර හෙයින් ද යනාදිය අප අතුරින් කොතෙක් දෙනා සිතා බලද්ද? 'උයයි' යන කර්තෘකාරක හා නිරුත්සාහක රූපය 'ඉදෙයි' කියා විය යුත්තේ කවර හෙයින් ද යනුත් අප කල්පනාවට භාජන විය යුත්තකි. මෙසේ සිංහල භාෂාවෙහි කවර අංශයක් ගැන සිතා බැලුවත් දීර්ඝ ඉතිහාසයක් ගැබ් වී ඇති බව එකඟව ම පෙනේ.

නූතන අධ්‍යයනය

භාෂාවන්ගේ අධ්‍යයනය උදෙසා අද ලෝකයේ දියුණු රටවල ලොකු උනන්දුවක් හා උද්‍යෝගයක් දක්වනවා - විශේෂයෙන් ම ජීවමාන භාෂාවන්ගේ අධ්‍යයනය උදෙසා. ඇතැමුන් භාෂාවක ඉතිහාසය කෙරෙහි සැලකිලි දක්වන අතර බහුතර පක්ෂය සැලකිලි දක්වන්නේ භාෂාවක උච්චාරණයෙහි මූලික ශබ්ද මොනවා ද, ඒ ශබ්ද එකට යෙදෙන්නේ කවර රීතීන්ට අනුව ද, ඒ ශබ්දයන්ගෙන් සැදුණු නාමාධ්‍යාතාදී පදයන්ගේ සාධනය කෙසේ ද, වාක්‍යයන්හි පදයන්ගේ යෝජනා ක්‍රම කවරේ ද, අර්ථ විභාග කවරේ ද යනාදිය කෙරෙහි ය. එසේ ම සෑම භාෂාවකට ම අදාළ උපභාෂා තිබෙනවා - සිංහලයට වැදී භාෂාව, මාලදිවයිත් භාෂාව හා රොඩ් භාෂාව වැනි වූ ඒ උපභාෂාවන් අධ්‍යයනය කරනු ලබනවා. එසේ ම එක ගණයකට හෝ පවුලකට අයත් භාෂාවන්ගේ කුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් මගින් ඒ භාෂාවන්ගේ අතීතය හා අනන්‍යතා සම්බන්ධකම් පිළිබඳ නොයෙක් තොරතුරු සොයාගනු ලබනවා. එංගලන්තය, අමෙරිකාව, ප්‍රංසය, ජර්මනිය, ස්විට්සර්ලන්තය වැනි රටවල භාෂාවන්ගේ එක් එක් මූලික වචනයක ව්‍යාප්තිය සොයාගෙන, එය සිතියම් මගින් පෙන්වනවා - භාෂා භූගෝලය කියා. ලංකාවෙන් නිදසුනක් දක්වනවා නම් 'උද්දනවා' හෝ 'පිරිවැස්ස' හෝ 'සුමානය' යනු ලංකාවේ කොයි කොයි පළාත්වල ව්‍යවහාර වේ දැයි සොයා බලා, එසේ ව්‍යවහාර වන පළාත් සිතුවමක් මගින් දක්වා, වචනය එසේ පැතිරී ගිය ආකාරය විමසනු ලබනවා. ඉන්දියාව මුළුල්ලෙහි ඇති සියලු භාෂාවන්ගේ ම පාහේ විස්තරාත්මක

වර්ණනයක් කිරීමට දැන් උගතුන් පිරිසක් පුහුණු කරවමින් විධි-විධාන සලස්වාගෙන යනවා. ඒ නිසා අපේත් යුතුකමක් වී පවතිනවා, ලංකාවේ ප්‍රවලිත ප්‍රධාන භාෂාවන් දෙක වන සිංහල හා දෙමළ යන දෙකත් ඒවාට අදාළ අනෙක් උපභාෂාත් පිළිබඳ විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක් කරලා, ලෝකයේ උගත් සමාජය හමුවට ඒ විස්තර විභාග ඉදිරිපත් කිරීම.

ප්‍රාචීන භාෂාවන්ගේ දියුණුව උදෙසා අනල්පෝත්සාහයක් ගෙන උදාර සේවයක් කළ මහෝත්තමයකු ගෞරවයෙන් සිහිපත් කරන මෙම අවස්ථාවෙහිදී මෙහි රැස් වී සිටින උගත් පිරිසට කිව යුත්තේ සිංහලයෙහි ප්‍රෞඪත්වය වටහාගැනීමට නම් සිංහලය සමග ම ඒ හා ඒකාබද්ධ වී ඇත්තා වූ පාලි-සංස්කෘත-ප්‍රාකෘත භාෂාත් ප්‍රාකෘතයන් අතුරින් විශේෂයෙන් ම අපහුංශ ප්‍රාකෘතයත් සිංහලය කෙරෙහි බලපා ඇති දෙමළ, මලයාලම්, තෙලිඟු, කර්ණාට යන ප්‍රධාන ද්‍රවිඩ භාෂාවන් අතුරින් යටත් පිරිසෙයින් දෙමළ භාෂාවත් පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා ඉංග්‍රීසි යන භාෂාත් සිංහලට සමාන්තර ව වැඩී ඇති හින්දී, වංග, මරාටි, ගුජරාටි ආදී ඉන්දියානු භාෂාවන්ගෙන් හැකි පමණ සංඛ්‍යාවකුත් උගත යුතු බව යි. එබඳු පුළුල් දැනීමක් ඇති කරගැනීම එක පුද්ගලයකුට දුෂ්කර සේ පෙනේ නම් විශ්වවිද්‍යාලය ත්‍රයේත් අනෙක් උසස් විද්‍යාපීඨයන්හිත් වෙසෙන පඬිවරුන් අතර යම්කිසි සැලැස්මක් හා සංවිධානයක් ඇති කරගෙන වුව ද කළ යුතු උදාර කර්තව්‍යයකි, ඒ.

සිංහල භාෂාවේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීමට වෙහෙසෙන්නවුන්ට දොස් කීමටත් ඔවුන්ගේ ඇති නැති වැරැදි සෙවීමටත් සැරසී සිටින්නන් අප රටේ එමට වුවත් සිංහලය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ඇති කරගැනීමේ දුෂ්කරතාව වටහාගැනීම පවා කළ හැක්කේ ඉතා ස්වල්ප දෙනකුට පමණක් බවයි අවසාන වශයෙන් මා සඳහන් කළ යුත්තේ.

5. සිංහල සාහිත්‍යයෙහි පෝෂණය බුද්ධධර්මයෙන් වූ සැටි

මතභේද සහිත වුව ද අපේ සිංහල ජාතියේ සමාරම්භය කවදා සිට වූයේ දැයි නිශ්චය කර දක්වන්නට අපි දැනීමු. සිංහල ජාතියේ ආදි පුරුෂයෝ ආර්ය ශිෂ්ටාචාරයෙන් පරිණත වූවෝ යි. එකල භාරත වර්ෂයෙහි දියුණුව පැවති සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙහි ආභාසය මෙහි පැමිණෙන්නටත් පෙර ඔවුන් ලබා සිටි බවට සැකයෙක් නැත්තේ ය. මෙහි පැමිණ බලය තහවුරු කරගත් පසු ද ඔවුන් සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙහි සෙවන සෙවූ බවත් ආභාසය ලැබූ බවත් තීරණය කිරීමට පණ්ඩුකාභය රජුගේ ඉතිහාසය පොහොසති.

ජාතික ආලෝකයේ සමාරම්භය

සිංහලයාගේ දීර්ඝතම ජාතික ජීවිතයෙහි ශ්‍රේෂ්ඨතම සිද්ධිය වූයේ බුද්ධාගම පිළිගැනීම ය. එය ජාතිය සතු වූ විශිෂ්ට ජයග්‍රහණයකි; උත්තම දායාදයකි; සදාකාලික ආශංසනයකි; අසමසම ආලෝකයකි. ඒ අනුප්‍රත්තම ආලෝකය අප ජාතිය සතු වූයේ බුදුවසින් දෙසිය සතිස් වැන්නෙහි අනුබුදු මිහිඳු මාහිමියන්ගේ අපරිමිත කරුණාවත් එකල ලක්දිව අසභ්‍ය ජනතායක දෙවනපෑතිස් මහරජු ඇතුළු සිංහලයාගේ අපරිමිත භාග්‍යයත් නිසා බව අපි දැනීමු. සම්බුද්ධ ශාසනය මේ ලක්දිව පිහිටි එදින පටන් සිංහල රාජ්‍යයෙහි අවසානය දක්වා ගත වූ අවුරුදු දෙදහසක් පමණ කාලය තුළ ලක්රජය ලත් සිංහල රජදරුවෝ බුදුසසුනෙහි ආරක්ෂාව හා අභිවෘද්ධිය ද රජය සතු වැදගත් යුතුකමක් ලෙස කල්පනා කළහ. එහෙයින් ම ශාසනය හා අපගේ භාෂා සාහිත්‍යාදිය ද බොහෝ දුරට ආරක්ෂා වූ බව සැලකිය හැකි ය.

සාහිත්‍යය

මනාකොට කියන ලද්ද නොහොත් තබන ලද්ද 'සහිත' නම්. එය ම 'සාහිත්‍ය' යයි ද කියනු ලැබේ. මේ අර්ථ විචරණය අනුව සලකා බලන කල හැඟෙන්නේ යම්කිසි භාෂාවකට අයත් ව්‍යාකරණ, ඡන්දෝලංකාරාදී දෝෂයන්ගෙන් දුෂිත නොකොට ලියා තබන ලද සියල්ල ම 'සාහිත්‍ය' නම් වන බව ය. පොත්පත්හි ලියා තැබෙන්නේ මිනිසුන්ගේ සිත්හි ජනිත අදහස් ය. මිනිසුන් උසස් වූ තරමට ඔවුන්ගේ අදහස් ද උසස් වේ. ඒ අනුව ශ්‍රේෂ්ඨතම ආගමක, එනම් බුද්ධාගමේ ආශීර්වාදය ලැබ උසස් අදහස්වලින් පරිපෝෂිත සිංහල ජාතිකයෝ තමන්ට ම විශේෂ වූ සාහිත්‍යමය 'රත්පහයක්' ගොඩනැගීමෙහි තත්පර වූහ.

සිංහල සාහිත්‍යය

ලක්දිව බුදුසසුන පිහිටි නොබෝ කලකින් ම සිංහල සාහිත්‍යයෙහි ආරම්භය ද වී යයි සලකනු සහේතුක ය. ඊට පෙර, එනම් විජය මහ රජුගේ පටන් දෙවනපෑතිස් මහරජු දක්වා අවුරුදු දෙසිය සතිසක් පමණ කාලයෙහි සිංහල භාෂාව තරමක දියුණුවක් ලබා සිටි බව ඉතිහාසය අනුව පිළිගත හැකි ය - අනුබුදු මිහිඳු මාහිමියන් විසින් 'ධම්මං භාසින්වා දීපභාසාය එවං' යයි දීපභාෂාවෙන් හෙවත් ලක්දිව එකල සම්භාවිත භාෂාවෙන් දහම් දෙසූ බව අපේ වංශකථාව කියන හෙයිනි.

තව ද, මිහිඳු මාහිමියන් විසින් 'චුල්ලහත්ථිපදොපම', 'ධම්මවක්ක' ආදී ගැඹුරු සූත්‍රයන්ගෙන් පවා දහම් දෙසූ බවත් සිංහල මහතෙරවරුන් විසින් පාලි අර්ථකථා දීපභාෂාවට පරිවර්තනය කළ බවත් මහාවංශාගත සිද්ධීන්ගෙන් පැහැදිලි වන හෙයිත් සිංහල භාෂාව තරමක් මුහුකුරා ගිය තත්ත්වයක පැවති බව ඔප්පු වන්නේ ය. එබැවින් ක්‍රි. පූ. තුන්වන සියවස නොහොත් මිහිඳු සමය සිංහල භාෂාවේ ප්‍රථම අවධිය නොවන බවත් නවයුගයක සමාරම්භය බවත් නිසැක ව නිගමනය කළ හැකි ය. ලක්දිව ශිලාලිපි අතුරින් ඉපැරැණි යයි සලකනු ලබන ලෙන්ලිපි මේ සඳහා අහේද්‍ය සාක්ෂ්‍ය සපයන හෙයිනි.

බුද්ධාගමේ බලපෑම

හික්සුන්ගේ වාසය පිණිස කටාරම් කොටවා, ලෙන් කරවා මහ සඟනට පිදු බැතිමතුන්ගේ නම්-ගම් සඳහන් වන මේ ලෙන්ලිපි බුදුසසුන මෙහි පිහිටි ඉක්බිති කරන ලද බව සලකත් ම මිහිඳු සමය සිංහල සාහිත්‍යයේ ආරම්භය වශයෙන් නැත හොත් නවයුගයක ආරම්භය වශයෙන් සලකනු සුදුසු යැයි කිව යුතු ය. ඊට පෙර ලියන ලද ලෙන්ලිපි අතිශය විරල හෙයිනි. අනුබුදු මිහිඳු හිමියන් විසින් මෙහි ගෙනා ඉමිහිරි බුදුදහම මිනිසුන්ගේ සිත්හි පමණක් නොව සිංහලයාගේ ජාතික ජීවිතය පිලිබඳ ඉතා වැදගත් සිද්ධීන් කෙරෙහි ද තදින් බලපෑ බවත් එය ම ජාතියේ භාග්‍යාදය වූ බවත් ගර්වපූර්වක ව කිව හැකි ය.

සාමාන්‍යයෙන් සෑම ආගමක් ම එය අදහන මිනිසුන්ගේ සාමාජික ජීවිතය කෙරෙහි බලපෑම සත්‍යයකි. විශේෂයෙන් බුද්ධාගම වැනි මිනිස් නිදහසට අවහිර නොවන උසස් වූ ද නිර්මල වූ ද ප්‍රඥාගෝචර ආගමක බලපෑම අනිවාර්ය සිද්ධියකි. මේ අනුව සිංහලයාගේ සාහිත්‍යය, ගෘහ නිර්මාණය, ගෘහ ජීවිතය, කැටයම් වික්‍ර ආදී විවිධ කලා, සිරිත් විරිත් යන නොයෙක් දේ බුද්ධධර්මයෙන් පරිපෝෂිත විය. එයින්ද සිංහල සාහිත්‍යය තරම් බුදුදහමින් පෝෂණය ලැබූ අන් කිසිවක් නොමැති බවට විවාද රහිත ය.

සිංහල ජාතිය ලැබූ පරමෝදාර ආශීර්වාදය වන බුද්ධධර්මය ලක්දිවට ලැබුණු ඉක්බිති ලිපි බද්ධ ප්‍රථම සාහිත්‍යය වශයෙන් සැලකිය යුතු සිංහල අර්ථකථා ඇතුළු වටිනා ග්‍රන්ථ

රාශියක් මොනයම් හේතුවක් නිසා හෝ කාලයක් සමග ම නාමමාත්‍රාවශේෂ විය. එහෙත් සිංහල සාහිත්‍යය නමැති සරුබිමෙහි රෝපිත වූ ජීනවචනය නමැති නදියෙහි පිවිතුරු සලිලය ලබමින් පරිපෝෂිත වූ පළුපලමල් ගිහිණි තුරුවක් බවට පත් වූදගත් සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ රැසක් අපට ඇති හෙයින්, එයින්ද ශ්‍රේෂ්ඨතම ගද්‍ය පද්‍ය ග්‍රන්ථ කීපයක ඇසුරෙන් මාතෘකාව සනාථ කිරීමට මෙතැන් සිට උත්සුක වෙමු.

වෘද්ධතර සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ

බුද්ධධර්මයෙන් පෝෂිත සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ අතර ගැටපද සාහිත්‍යයට අයත් ධම්පියා අටුවා ගැටපදය, ජාතක අටුවා ගැටපදය ආදී ධර්ම ව්‍යාකෘතවෝ ද උපසපත් නවක හික්ෂුන්ගේ හික්මීමට අත්‍යවශ්‍ය විනය නීති සංග්‍රහ කළ සිඛවළඳ හා සිඛවළඳ විනිස ද ආදී වෘද්ධතර ග්‍රන්ථ රත්නයේ කීපයක් වෙති. මේ ග්‍රන්ථයේ ධර්ම-විනය පිළිබඳ කරුණු හැර ඉපැරැණි සිංහල භාෂාව පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගන්නට අතිශයෝපකාරී වෙති. ධම්පියා අටුවා ගැටපදය එයින් ප්‍රමුඛස්ථානය ගනී. එහි හෙළ'ටුවා පිළිබඳ භාෂා තත්ත්වය දැනගන්නට ඉවහල් වන නිදසුන් දක්නා ලැබෙන හෙයින්.

අමාවතුර හා ධර්මප්‍රදීපිකාව

බුදුරදුන්ගේ 'පුරිසදම්මසාරථී' යන වැදගත් බුදුගුණය විස්තර වන සේ ලියන ලද ග්‍රන්ථය 'අමාවතුර' නම්. ව්‍යක්ත ධර්මධරයකු වූ ගුරුඑගෝමී පඬිවරයා විසින් තමා අතිශයින් ප්‍රිය කළ 'පුරිසදම්මසාරථී' ගුණපදය විස්තර කරනු පිණිස පෙළ අටුවා පොත්හි එන කරුණු ඇසුරු කරමින් මේ පොත රචනා කරන ලදී. දුර්දාන්ත දමනය නම් ප්‍රථම පරිච්ඡේදය පටන් බ්‍රහ්මදමනය නම් වූ අටළොස් වන පරිච්ඡේදයෙන් අවසන් වන මෙහි ඒ ඒ පරිච්ඡේදයෙන් යටෝක්ත බුදුගුණ පදයෙහි යථාර්ථය පැහැදිලි වන අයුරු රසවත් භාෂා ශෛලියකින් ලියා ඇති අමාවතුරට ඒ නාමය අන්වර්ථ වන්නේ ය.

සියබසින් බුදුගුණ ගායනයෙහි මහත් අහිරුවියක් ඇති මේ පඬිවරයා 'බුදුගුණ අනන්ත වන බැවින් නවගුණ හැම කියත් නොපිළිවනින් එහි 'පුරිසදම්මසාරථී' යන පදය ගෙන අප බුදුහු පැරැමි පුරා බුදු ව දෙවරම් වෙහෙර පිළිගෙන එහි වෙසෙමින් තුන්ලෙව්හි සැරිසැරු විෂම පුරුෂයන් දමා අමා මහ නිවන් පැමිණවූ සේ නොවියත් හුදී ජනයන් සඳහා සියබසින් මා විසින් සැකෙවින් දක්වනු ලැබේ' යයි සඳහන් කළ මේ වැකියෙන් ඔහුගේ අදහස හා ග්‍රන්ථකරණයෙහි නිමිත්ත ද ප්‍රයෝජනය ද පළ කරයි. මෙසේ අමාවතුර ලියූ ගුරුඑගෝමී පඬිතුමා සියබසත් සියසාහිත්‍යයත් බුදුදහමින් පෝෂිත කෙළේ ය.

මේ පඬිවරයාගේ ධර්මධරත්වය හා පාණ්ඩිතය ද ඔප්පු වන්නේ ධර්මප්‍රදීපිකාවෙනි. විශේෂයෙන් අටුවා සහිත තෙවළා බුදුදහම හා තදන්‍ය ශාස්ත්‍රයන් ද ඇසුරු කොට සකු වදන් බෙහෙවින් මුසු සියබසින් ලියන ලද ධර්මප්‍රදීපිකාව සිංහල සාහිත්‍යාවලියෙහි ප්‍රමුඛ ස්ථානයක් ගන්නේ ය. සිංහලයාට ලැබුණු ශ්‍රේෂ්ඨතම පූජ්‍ය වස්තුවක් වන ශ්‍රී මහාබෝධිය

පිළිබඳ වංශකථාව ලියා ඇති ඕපෝගුණ පෝෂිත 'පාලි බෝධිවංශයෙහි' පරිකථා යෝග්‍ය පද දෙසිය පහක් ගෙන විවරණය කරමින් දහම් රසයෙන් රස කවා ලියූ 'ධර්මප්‍රදීපිකාව' බුදුදහම පළ කරනුව ලියූ බවත් අමාවතුරක් වත් 'අමාවතුර' බුදුසිරිත පළ කරනුව ලියූ බවත් ගුරුළුගෝමී පඬිවරයා ම හෙළි කරන්නේ 'මේ කර්මයන්ගේ විභාග ධර්මප්‍රදීපිකා නම් මහා බෝධිවංශ පරිකථායෙන් දන්නේ ය - හේ බුද්ධධර්ම යැ, මේ බුද්ධචරිත යැ' යන මේ පාඨයෙනි.

තමා විසින් ලියන ලද රමණීය බුදුසිරිතෙහි, එනම් අමාවතුරෙහි නාමය අන්වර්ථ කළ මේ පඬිවරයා විසින් 'හේ බුද්ධ ධර්ම යැ', 'ප්‍රකාශයන්හි සද්ධර්මං' යන වචනයන්ගෙන් හඳුන්වාදෙන ධර්මප්‍රදීපිකා යන විශේෂ නාමය ද සනාථ කරමින් තමන්ගේ සුවිශුද්ධ ධර්මඥානයක් අප්‍රතිහත බුද්ධියක් මේ ග්‍රන්ථය මගින් සිංහල සාහිත්‍ය රසිකයන් හමුවේ තබා ඇත්තේ ය.

පාලි සිංහල භාෂාවන්හි නිපුණ වූ සිංහල බුද්ධිමතුන්ගේ ධර්මාවබෝධය සඳහා සංස්කෘත වචන බහුල භාෂා විලාසයකින් ලිඛිත ධර්මප්‍රදීපිකාව ගුරුළුගෝමී පඬිවරයාගේ විශිෂ්ටතම ධර්මඥානය පමණක් නොව පරිණත කවිත්වයට ද දෙස් දෙන්නේ 'සිල් නම් බිය මුහුදුකරණ මහනැව රූ තවරන වන වැටිය, කුසල සද දිනූ කිරිමුහුද', 'එහි මහසත් සකළස් දහසක් නළුවන් පිරිවරා සහතර තරු මැදෙකිහි පුන්සඳක් සෙයින් වොරජමින්, ඇතොවුරන් නුවන්මන වුලුඹුමින්' ආදී රසබර හෙළ වැකි රැසකිනි. මෙසේ බුදුදහමින් පරිපෝෂිත මේ ග්‍රන්ථයේ පසු කල ලියන ලද සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන්ට ද බෙහෙවින් වහල් වූහ.

ශරණ ග්‍රන්ථ

රුවන්තියා ගුණ ගායනයෙහි තත්පර වැ සමාන මුහුණුවරකින් යුක්ත කොට ලියන ලද ග්‍රන්ථත්‍රයයක් නම් බුන්සරණ, දහම්සරණ හා සඟසරණ ද ය. මේ ග්‍රන්ථත්‍රයය ම ඒකකර්තෘක බව ඇතැමෙක් කියති. ඒ පිළිබඳ කරුණු කීමට මේ නොතැනි. ගුරුළුගෝමී පඬිවරයා සිය බුදුසිරිත 'අමාවතුර', 'අමාතප්‍රවාහ' යන අන්වර්ථ නාමයන්ගෙන් හඳුන්වන අතර විද්‍යාවක්‍රවර්ති පඬිවරයා සිය බුදුසිරිත 'බුන්සරණ', 'අමාතාවහ' යන නාමයන්ගෙන් හඳුන්වයි. බුන්සරණ කියවන කවරකුට වුව ද ග්‍රන්ථ නාමය සහ කර්තෘ නාමය ද සනාථ වී ඇති බව හැඟෙනු ඇතැයි කීම අතිශයෝක්තියක් නොවේ. බුන්සරණ තරම් කොමල මධුර බුදුගුණ ගායනයක් සිංහල සාහිත්‍යයෙහි නැත. මිහිරි හඬින් මේ බුදුගුණ ගායනය කරන විට ඕනෑ ම අදාන්තයකු වුව ද බුදුගුණ සිලිලෙන් නැහැවී, සැදැහැයෙන් පැහැදී, මෙතින් සැනහී යනු නිසැක ය. උපමා විෂයෙහි සිංහල කාලිදාස වශයෙන් හැදින්විය හැකි බුන්සරණ කතුකුමා විසිතුරු කවි සිතුවම් රැසකින් බුදුසිරිත මොනවට අලංකාර කෙළේ ය. විදුසක්විති පඬිවරයාගේ කවිත්වයට හා බුදුගුණ මිහිරට ද නාලාගිරි දමනයෙහි එන පහත සඳහන් ගද්‍යාංශය එක් වන දෙස් දෙති සිතමු.

“අතර ධූලින් වැසීගිය ඇත් රජ යැ. මැන සවනක් සන බුදුරැසින් සැදීගිය බුදු රජාණෝ ය. අත කෝපයෙන් රන් වැ ගිය යවට වැනි ඇස් ඇති ඇත් රජ යැ. මැන කරුණාවෙන් තෙත් ව ගිය නිල් මහනෙල් පෙති පරයන ඇස් ඇති බුදුරජාණෝ ය. අත එබූ එබූ පයින් මහපොළොව පළාපියන්නාක් සේ දිවන ඇත් රජ යැ. මැන එබූ එබූ පයින් මිහිකක සනහ සනහා වඩනා බුදුරජාණෝ යැ. අත බැලූ බැලූවත් ‘අනේ අනේ’යි කියවන ඇත් රජ යැ. මැන බැලූ බැලූවත් ‘සාධු, සාධු’යි කියවන බුදුරජාණෝ යැ. එවේලෙහි එ ඇතු ලං වත් ලං වත් සැදැහැත්තෝ ලෙහි අත්ගසන්නට වන්නැ. මුහුණැ අත් දෙන්නට වන්නැ. ‘බලා සිටියැ නො හෙමිහ’යි මුහුණින් හෙන්නට වන්නැ.”

මෙවැනි රසබර වැකි බුත්සරණෙහි පැතිර තිබෙන බව ප්‍රකට ය. සුදුසු තන්හි ගැඹුරු ධර්මපාඨ විස්තර කරන මෙය ධර්මඥානය ලබාගන්නට ද ඉවහල් වේ. ආදියෙහි දැක්වෙන්නේ තෙවලා බුදුදහම අලලා දේශිත බුද්ධ වචනයකි. මෙහි එන වැකියක් පාසා කැවී ඇති ධර්ම රසය, හක්තියෙන් හා සැදැහැයෙන් ද සසුන් වන් කුල පුතුනට හා උවසු උවැසියනට ද අමාවක් වන්නේ ය. එහෙයින් පසු කල මේ බුත්සරණේ රස විදිමින් ප්‍රීති වූ සාහිත්‍ය රසිකයෝ සිය ගත්ති රසබර බැති ගී ලියා තැබූහ. එබැවින් ‘සිංහල සාහිත්‍ය පෝෂණය බුදුදහමින් වූ සැටි’ දැක්වීමට බුත්සරණ කදිම නිදසුන් සපයන්නේ ය.

‘ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි, දහම් සරණං යෙමි. කෙබඳු වූ දහම් සරණ ද යත්?’ යනු දහම් සරණෙහි එන ආරම්භක වැකිය යි... ‘ශාක‍්‍යසිංහ සර්වඥයන් වහන්සේගේ චරිතය මූලප්‍රණිධියෙහි පටන් ඒකදේශයෙකින් දක්වමි’ යනු ගත්කතුවරයාගේ කීමකි. මෙහි දැක්වෙන අදහස සනාථ කරන්නට දහම් සරණ කතුවරයා සුවිසි විවරණ කථා, ජනකතා, සද්ධර්ම වර්ණනා කථා යන කොටස් තුනෙන් සිය ග්‍රන්ථය නිම කරයි.

බුදුදහමෙහි එන ගැඹුරු ධර්මයක් මෙයින් ප්‍රකාශ නො වේ. එබැවින් මෙය ‘අප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ වියක් අවියක් මුළු ලෝවැසියන් සිත් සනහා’ ඇ කිව ද අවියක් ජනයාගේ ධර්මාවබෝධයට ඉවහල් වන බණ පොතක් බව කිව යුතු ය. ජාතක ධර්ම සඹිග්‍රහය අරඹමින් පාඨකයා එහි උත්සාහවත් කරවීමට ‘මා තබා වණ්ඩාලයක්හු තුඩින් ඇසුව ද ඇසුවනට අමා මහ නිවන් සිද්ධ කරන්නා වූ’ යන වැකියෙන් අසන්නන් උනන්දු කොට ජාතක බණ කියයි. තෙවැනි කොටසෙහි එන ධර්මකථා පඬිකිතිය අතිශය රසවත් ය; ආදර්ශවත් ය. මෙසේ සාර්ථකථා ත්‍රිපිටක ධර්මාශ්‍රයෙන් පෝෂිත කොට ලියන ලද දහම්සරණ බෞද්ධ ලෝකයාගේ ගෞරවාදරයට පාත්‍ර ව පවතී.

සංසරත්තයේ ගුණ ගායනය සඳහා ලියන ලද සඟසරණ බුත්සරණට හා දහම්සරණට ද උපන‍්‍යාසය වූ ගාථාවෙහි තෙවැනි පදය, එනම් ‘සචිත්තපරියොදපනං’ යන ගාථාපදය ඇසුරු කරමින් ලියා ඇත. බුද්ධධර්මයේ එන මහාදුක්ඛක්ඛන්ධ, චුල්ලභත්ථිපදොපම ආදී සූත්‍ර හා අටුවා කථා කීපයක් ද විසුද්ධිමාර්ගය ද සඟසරණ පෝෂිත කීරීමට ඉවහල් වූ බව පෙනේ.

තන්හි තන්හි ධර්මපාඨයන් ද සඳහන් කොට ඇති මෙහි දඹදිව හා ලක්දිව ද විසූ හික්ෂුන්ගේ ආදර්ශවත් වර්ත කථා රැසක් ඇතුළත් කොට ඇත. බුන්සරණ, දහම්සරණ යන ග්‍රන්ථයන්ගේ තත්ත්වයට සඟසරණ නොනැගෙන නමුත් මෙය ද සිංහල සාහිත්‍යාවලියෙහි අමතක නොවන ග්‍රන්ථයකි.

ජනප්‍රිය ධර්ම ග්‍රන්ථ

සද්ධර්ම රත්නාවලිය, පූජාවලිය හා සිංහල ජාතක පොත ද යන මේ බණ පොත් තරම් ජනාදර දිනාගත් පොත් අපේ සිංහල සාහිත්‍යාවලියෙහි තවත් නැතැයි කිව යුතු ය. එයින් ධම්මපදට්ඨකථාවේ පරිවර්තනයක් වූ සද්ධර්ම රත්නාවලිය සිංහල සාහිත්‍යයෙහි එන විටත් අවිසන් කාලයේ සිට ගත් වැදගත් සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයකි. ධම්මපදට්ඨකථාවෙහි නො එන සුවිසි විවරණ කථා හා නාගසේන වස්තුව ද මෙහි ඇතුළති. මෙය පරිවර්තනයකැයි කිව ද පදානුගත පරිවර්තනයක් ද නො වේ. සියලු ම කථා වස්තු දේශීය මුහුණුවරකින් යුක්ත වන සේ, ගැමි වහරෙහි එන රසවත් උපමා පිරුළු ආදිය බෙහෙවින් යොදා රසවත් බසින් ලියා ඇති මෙය ධර්මසේන නම් වූ යතිවරයකුගේ කෘතියකි. තත්කාලීන සාමාන්‍ය ජනතාවට පහසුවෙන් ධර්මඥානය ලබාදෙනු පිණිස ධර්මසේන හිමියන් මෙය ලියූ බව එහි එන උපමා උපදේශ හා ප්‍රස්තාව පිරුළු ද අනුව නිගමනය කළ හැකි ය. 'සිංහ සම් පෙරෙවි කැණහිලුනට සිංහ තරම් නැත්තා සේ', 'යකඩ මෙළෙක් වන්නට ගිනි ම තරම් වන්නා සේ' යනාදි ගැමි වහරෙහි එන උපමා පමණක් නොවැ පෙළ දහමෙහි එන ධර්මෝපමා ද නිසි තැන සකස් කරමින් යොදා ඇති බව 'අඹ විවාළවුනට දෙල් කියන්නා සේ', 'හමු වපුළවුන් හමු දක්නා සේ' යනාදි වැකිවලින් පෙනේ. බුදුදහමින් පෝෂණය ලැබූ මෙය සිංහල සාහිත්‍යයෙහි අද්විතීය ස්ථානයක වැජඹෙන ග්‍රන්ථ රත්නයකි.

පූජාවලිය

බුදුරදුන්ගේ 'පුරිසදම්මසාරථී' යන ගුණය වනමින් ගුරුළුගෝමිහු විසින් රචිත අමාවතුර මෙන් 'අරහං' යන බුදුගුණය වනමින් මයුරපාද පරිවේණාධිපති බුද්ධපුත්‍ර හිමියන් විසින් ලියන ලද බණ පොත පූජාවලිය යි. බුදුරදුන් පූජාර්භ බව තහවුරු කොට ඇති පූජාවලියට ඒ නම අතිශය යෝග්‍ය වේ. අමාවතුර හා පූජාවලිය ද ගිය මග ගෙන බුද්ධො, සබ්බඤ්ඤ යන බුදුගුණයන් පෙරටු කොට සාරාර්ථ සංග්‍රහය, ශ්‍රී සද්ධර්මාවවාද සංග්‍රහය, මුනිගුණතරඟ මාලය යන පොත් ලියා ඇති බව මෙහිදී සඳහන් කළ යුතු ය. පූජාවලිය ධර්මග්‍රන්ථයක් වශයෙන් පමණක් නොවැ වැදගත් ඉතිහාස ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් ද ජනාදරයට පාත්‍ර වැ පවතී. වංශකථාවෙහි පවා නො එන ඉතිහාස පුවත් එහි ඇතුළත් හෙයින්.

ජාතික පොත

බුදුරදුන් බුදු වන්නට පෙර ගත කළ අසිරිමත් වූ ද ආදර්ශවත් වූ ද බෝසත් සිරිත් කැටි කොට ලියා ඇති මෙය ජාතික පොත නම්. පාලි ජාතිකට්ඨකථාව මීට මූලාශ්‍රය විය. සිංහල සාහිත්‍යයෙහි එන ඉතා විශාල ග්‍රන්ථය මෙය යි. ජාතික කතා 547 ක් පමණ මෙහි ඇතුළත්. කුරුණෑගල සමයෙහි වීරසිංහ ප්‍රතිරාජයන් විසින් ආරඬ්ඨ සිංහල ජාතික පොත බහුකර්තෘක වැ නිම වූ බව සැලකිය හැකි ය.

බෞද්ධ සාහිත්‍යයෙහි ඉතා වැදගත් තැනක් ගන්නා මෙහි එන කතා ඉතා රසවත් වූ ද පැරැණි වූ ද ජනකතා සංග්‍රහයක් වශයෙන් නූතන උගත්තු සලකති. මෙම උපදේශ කතාවන්ට සමාන කතා සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙහි පංචතන්ත්‍රය, කථාසරිත්සාගරය, රාමායණය, මහාභාරතය ආදී ග්‍රන්ථයන්හි සුලබ ය. සිංහල සාහිත්‍යකාරයාට මේ තරම් ඉවහල් වූ ග්‍රන්ථයක් බෞද්ධ සාහිත්‍යයෙහි නැතැයි කිව යුතු ය. බුද්ධධර්මය නිසා සිංහල සාහිත්‍යාදයන් ජාතික පොත නිසා එහි අභිවර්ධනයක් වූ බව ප්‍රකට සත්‍යයකි. මහාභාරතය හා රාමායණය ද සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙහි විශාලත්වයට හේතු විය. එසේ ම ජාතික පොත සිංහල සාහිත්‍යයෙහි විශාලත්වයට ඉවහල් විණ. සිංහල කවියා කථා ශරීරය සෙවීමටත් කැටයම්කරුවා සුදුසු කතා සෙවීමටත් පැමිණියේ ජාතික පොත වෙත ය.

එහෙයින් ජාතික කතාවක් හා සම්බන්ධය නැති බණ පොතක් හෝ කවි පොතක් හෝ සිංහල සාහිත්‍යයෙහි නැතැයි කිව යුතු ය. ජාතික පොත සිංහල සාහිත්‍යකාරයාට කෙතරම් ඉවහල් වී ද? නැත හොත් සිංහල උගතුන් විසින් ඊට කෙතරම් උසස් තැනක් දෙන ලද්දේ ද? යන ප්‍රශ්නයන්ට,

“කිවි බවි කිවිදුමේ - කුසුම් සැපත් එහි විපුල්
පෙලෙ බෝසත් සර වැනුම් - වියත් මුවෙ පත් වේවා”

යන කවිසිළුමිණි ගීය පිළිතුරු සපයයි. මෙසේ සිංහල සාහිත්‍යකාරයාට ජාතික පොතෙන් ලැබුණු වහල විස්තර කළ හැක්කේ පොතක් ලිවීමෙනි. මුවදෙව්දාව ආදී ගීත කාව්‍යයන්ටත් ගුණතිලය, කාව්‍යශේඛරය ආදී සිව්පද කාව්‍යයන්ටත් කථා ශරීර සපයාදුන් ජාතික පොත නොයෙක් ගද්‍ය පද්‍ය ග්‍රන්ථයන්ට නොයෙක් ලෙසින් පිහිට වූයේ ය. පාලි ජාතිකට්ඨකථාවේ පරිවර්තනයක් වශයෙන් බුද්ධධර්මයේ පෝෂණය ලැබූ සිංහල ජාතික පොත වියත් අවියත් ජනයාට නන් අයුරින් පිහිට වෙමින් සිංහල සාහිත්‍යයෙහි බහුමාන පාත්‍ර ව පවතී.

මේ හැර ස්ත්‍රවංශය, උම්මග්ග ජාතිකය, සද්ධර්මාලඛිකාරය, සද්ධර්ම රත්නාකරය ආදී ගද්‍ය සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ ඇති නමුත් ඒවා ගැන කරුණු කීම ලිපිය දීර්ඝ වීමට හේතු වන බැවින් පද්‍ය සාහිත්‍යය ගැන කරුණු ස්වල්පයක් ලිවීමට අදහස් කරමු.

අපේ මහාකාව්‍ය

සිංහල සාහිත්‍යයෙහි මහාකාව්‍ය දෙකකි. එනම්, කවිසිළුමිණ හා කාව්‍යශේඛරය යි. මේ දෙකෙහි අන්‍යෝන්‍ය විෂමතා ඇතත් ස්වල්ප විසින් හෝ සමතා නැත්තේ නො වේ. එබැවින් මහාකාව්‍ය දෙක එක ම ශීර්ෂයකට ගෙන කරුණු කිව හැකි ය.

සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයෙහි වැඩි කොටසකට මූලාශ්‍රය වූයේ, නැත හොත් සිය කාව්‍යයනට කථා ශරීර සපයාගත්තේ ජාතක පොතෙන් බව මුලදී සැකෙවින් සඳහන් කෙළෙමු. කවිසිළුමිණට හා කාව්‍යශේඛරයට ද කථා ශරීර වූයේ කුස ජාතකය හා සත්තුභත්ත ජාතකය යි. මේ මහාකවීහු ඔවුනොවුන්ගේ තත්ත්වයන්ට හා අදහස්වලට ද අනුකූල ව බෝසත් සිරිත් තෝරාගත්හ. සංක්ෂිප්ත ජාතක කථා දෙකක් කථා ශරීර වශයෙන් ගත් ඔවුහු සර්ග පසළොස් බැගින් ඇති විශාල වූ ද රමණීය වූ ද මහාකාව්‍ය ද්වයක් කළහ.

මෙයින් කවිසිළුමිණ කතුවරයා තමාගේ රූපි අරුවිකම් අනුව මූලික කථා ශරීරය වෙනස් කරමින් ද මූලික කථා ශරීරයෙහි නැති දේ බැහැරින් බෙහෙවින් ඇතුළත් කරමින් මහාකාව්‍යාඩිග සම්පූර්ණ කරමින් ද සිය මහාකාව්‍යය රචනා කෙළේ ය. කෙසේ හෝ ලෝක ගෞරවයට පාත්‍ර වන පරිදි, කාලිදාස, මාස ආදී විශ්වකීර්තිධර මහාකවීන්ගේ කෘතීන් හා සමකක්ෂයෙහි ගැනෙන පරිදි, සිංහල සාහිත්‍යයෙහි ගෞරවය තහවුරු වන පරිදි සිය කාව්‍යය නිම කළ බව ගර්වපූර්වක වැ කිව යුතු ම ය.

කවියෙන් බණක් කියන්නට ආරාධනා ලැබූ සිරි රහල් මාහිමියෝ අතිසංක්ෂිප්ත ජාතක කතාවක් ගෙන මහත්ත්වපූර්ණ මහාකාව්‍යයක් රචනා කළහ. එහිදී තමා වෙත කරන ලද ආරාධනය සිහියේ තබාගත් එසේ ම 'විජයබා පිරිවෙන කියන මේ බණ අසව් සතොසින' යන්නෙන් පාඨකයාට තමා කළ ආරාධනයත්

“රජරුවන මනරග - සිවුසැට බරණ හා ඇග,
තේරී පෙනෙන රග - දැනේ කිවිලකර හා බණමඟ”

යනු අනුශාසනයක් විටින් විට සිහියට ගත් සිරි රහල් මාහිමියෝ අභිධර්මය වැනි ගැඹුරු දහම්පද මිහිරි කවියට නගමින් බණක් ම කීහ. මෙසේ තමාගේ අප්‍රතිහත පාණ්ඩිතය හා විශිෂ්ටතම කවිත්වය ද එක් තැනක පිළිබිඹු වන පරිදි සිරි රහල් මාහිමියන් විසින් ලියන ලද කාව්‍යශේඛරය බුද්ධධර්මයෙන් පරිපෝෂිත පද්‍ය ග්‍රන්ථ අතර අග්‍රස්ථානයක් ගනී.

තව ද, බුද්ධිමතුන්ගේ ගෞරවෝපහාරය දිනාගත් ගුත්තිලය හා බැතිමතුන්ගේ ප්‍රසාදය දිනාගත් බුදුගුණාලංකාරය, ලෝවැඩ සඟරාව ආදී බොහෝ පද්‍ය ග්‍රන්ථයෝ ද බුද්ධධර්මයෙන් පෝෂිත වූහ. ඒ පොත් පිළිබඳ විස්තරයක් කිරීමට උත්සුක නො වෙමු. ලිපිය දීර්ඝ වන හෙයින්. අවසාන වශයෙන් නිගමනය කළ යුත්තේ සිංහල සාහිත්‍යාවලියට අයත් බුද්ධධර්මයෙන් පෝෂිත ගද්‍ය පද්‍ය ග්‍රන්ථජාතකය වෙන් කළ කල්හි අපට වැදගත් සාහිත්‍යයක් තිබේ යයි සාඩම්බරයෙන් කිව නොහැකි බව ය.

6. සාහිත්‍යය හා ඉතිහාසය

සංස්කෘත ග්‍රන්ථකාරයන් සාහිත්‍ය ශබ්ද කවර අර්ථයක යෙදුව ද වර්තමාන සිංහල ව්‍යවහාරයෙහි එය ගද්‍ය පද්‍ය ග්‍රන්ථාවලිය අපේක්ෂා කොට යොදනු ලැබේ. අපි ද මෙහි සාහිත්‍ය යන්නෙන් එම අර්ථය ම අපේක්ෂා කරමු. ඉතිහාස ශබ්දය පුරාතන ප්‍රවෘත්තීන්හි වැටේ. රාජ රාජ මහාමාත්‍යාදීන්ගේ යුද්ධ කෝලාහලන් නගර ග්‍රාමාදී නිර්මාණාදියත් පමණක් පුරාතන ප්‍රවෘත්ති නො වේ. ඉතිහාසය ඉගැන්වීම සඳහා ග්‍රන්ථ පංතියක් පෙර පටන් ම නොයෙක් රටවල පවතී. ඒ බොහෝ ග්‍රන්ථයන්ගෙන් දන හැක්කේ රාජාමාත්‍යාදීන් සම්බන්ධ තොරතුරු ය. එයින් සමහර ග්‍රන්ථයන්හි විශ්වාස කළ නොහැකි කථා අතිශයෝක්ති ද ගහන ය. ඒ ඒ කාලයන්හි සිටි මිනිසුන්ගේ කෑම-බීම, ඇඳුම් පැලඳුම්, වාරිකු වාරිකු, ශිල්ප ශාස්ත්‍ර, නීති-ඊති ආදිය සම්බන්ධ තොරතුරුවලින් ඒ ග්‍රන්ථයන්ගෙන් ඉගෙනගත හැක්කේ ඉතා ටිකකි. ඉතිහාසයට රාජාදී ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයන්ගේ ජීවන චරිතයෙන් ස්වල්ප මාත්‍රයක් පමණක් නොව තත්කාලීන සාමාන්‍ය මනුෂ්‍ය ජීවිතය සම්බන්ධ ප්‍රවෘත්ති ද ඇතුළත් විය යුතුය. ඉතිහාස ග්‍රන්ථයන් ඒ කරුණු අතින් නිශ්ශබ්ද වන අතර ඒ ඒ ජාතීන්ට අයත් පුරාණ සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයන්ගේ ආහාර-පාන, සමාජ වාරිකු ආදිය සම්බන්ධ තොරතුරු සඟවා තැබූ නිධාන වැනි වේ.

භාෂා දියුණු වන අන්දම

සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන්හි බෙහෙවින් පැවසෙන්නේ මනුෂ්‍යයන්ගේ ජීවන චරිතය යි. ජීවිතයෙහි හොඳ පැත්ත මෙන් ම නරක පැත්ත ද ග්‍රන්ථකාරයාගේ පැත්ත තුඩින් හෝ පන්හිදින් ඇදේ. එහෙයින් එබඳු සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන්ගෙන් කවීන්ට බොහෝ විට පුරුදු අතිශයෝක්තිය හැර බැලූ විට ඒ කවීන් සිටි කාලයෙහි මනුෂ්‍යයන්ගේ ජීවන තත්ත්වය සම්බන්ධ බොහෝ දුරට සැබෑ වූ චිත්‍රයක් දැක්ක හැකි ය. සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථකාරයන්ගේ දැනීමක් නැති ව ම ඔවුන්ගේ ග්‍රන්ථයන්ට තත්කාලීන ඓතිහාසික සත්‍යයෝ ඇතුළත් වෙති.

ඒ ඒ ජාතීන් පිළිබඳ අභිවෘද්ධිය හා නීතිය ද විදේශීය ජාතීන් හා සම්බන්ධ ව සිටි ආකාරය ද අවබෝධ කරගැනීමට ඒ ජාතීන්ට අයත් භාෂාවෝ ඉවහල් වෙත්. මනුෂ්‍යයන්ගේ අභිවෘද්ධියත් සමග ම ඔවුන්ගේ භාෂා ද පළල් වෙයි. අභිවෘද්ධියට පැමිණි මිනිසුන්ගේ අදහස් ද බොහෝ වෙයි. ඒ අදහස් පැවසීමට වචන අවශ්‍ය ය. අලුත් අදහස් පැවසීමට අමුතු වචන එකතු වීමෙන් භාෂා ද දියුණු වෙයි. පරිහානියෙහි වැටී සිටින ජාතියක භාෂාව එසේ දියුණු නො වේ.

සාහිත්‍යය විමසා බැලීමෙන් ලිවිය යුතු ඉතිහාසයක්

භාෂාවට තදන්‍ය භාෂාවන්ගෙන් වචන පැමිණීම නැවැත්විය නොහැකි ය. අද මෙන් ම පුරාණයෙහි ද එය එසේ ම විය. කථා ව්‍යවහාරයෙන් වෙන් වූ සංස්කෘත-මාගධි ආදී භාෂාවන්ට ද ඇතැම් විට අන්‍ය භාෂාවන්ගෙන් වචන පැමිණී බව පෙනේ. එබැවින් කථා ව්‍යවහාරයෙහි පවත්නා හෙයින් ජීවමාන යයි කිව යුතු භාෂාවන්ට අන්‍ය භාෂාවන්ගෙන් වචන පැමිණීම පුදුමයට හෝ නින්දාවට කරුණක් නො වේ. අද ලෝකයෙහි දියුණු ව පවත්නා ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙහි ලෝකයෙහි තිබෙන සියලු භාෂාවන්ගෙන් ම වචන එකතු වී තිබේ. ඒ ඒ ජාතීන් හා නොයෙක් ක්‍රමවලින් සම්බන්ධ වීම මෙසේ භාෂාවන්ට වචන පැමිණීමට හේතු වෙයි. අතීතයෙහි ද්‍රවිඩ කුමාරයෝ සිංහලයන්ගේ රජහු වූහ. ඒ කාලයෙහි ද්‍රවිඩ භාෂාවෙන් නා නා විධි වචන තත්සම වශයෙන් ද තද්භව වශයෙන් ද සිංහල භාෂාවට පැමිණියේ ය. අද ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් සිංහල භාෂාවට වචන එන්නාක් මෙන් ම එදා ද්‍රවිඩ භාෂාවෙන් සිංහල භාෂාව පොහොසත් විය. එහෙත් අද ද්‍රවිඩ භාෂාවෙන් සිංහල භාෂාවට එතොත් මෙහෙකරුවන් අතර පවත්නා වචන ය.

මෙසේ වචන පැමිණී කාල පරිච්ඡේදයන් නිශ්චය කරගත් විට ඒ කාලයෙහි ඒ වචන අලුතෙන් පැමිණී භාෂාව කතා කළවුන් ඒ වචන අයත් ජාතියට කෙලෙසකින් පැවතුණා දැයි තීරණය කිරීම ද අපහසු නො වේ. වචනයන්ගේ ඉතිහාසය සෙවීමට ද සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථාදී ලේඛනයන් ම මිස අනෙකක් පිටිවහල් නො වේ. සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන් පරීක්ෂා කිරීමෙන් සංග්‍රහ කළ ඉතිහාස ග්‍රන්ථයක් අපට දැන් අවශ්‍ය ය. පුරාතන සිංහලයන්ගේ ආහාර-පාන විධි, ඇඳුම් පැලඳුම්, කර්මාන්ත ප්‍රයෝග, දේශපාලන ක්‍රම, කෙළි-සෙල්ලම්, සිරිත් විරිත් ආදිය දැනගැනීමට සුදුසු පොත් අපට නැත්තේ ය. මේ පාඩුව පිරිමැසීමට අපේ සාහිත්‍ය සංගමයන් කල්පනා කළ යුතු ය. අපගේ ශිෂ්‍යයකු මේ සම්බන්ධ ව දැන් කරුණු සපයමින් සිටින බව කිව හැකි වුවත් ඔහුගේ තනි උත්සාහයෙන් ම සම්පූර්ණ ග්‍රන්ථයක් නිෂ්පාදනය කළ නොහැකි බව ද කියවේ.

සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ

අවාසනාවකට මෙන් සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයෝ පුරාතන සිංහල මනුෂ්‍යයන් සම්බන්ධ තොරතුරුවලින් බෙහෙවින් දිළිඳු ය. ඊට හේතුව නම් බොහෝ සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ පාලි ග්‍රන්ථයන්ගේ පරිවර්තන වීම යි; නොහොත් සංස්කෘත කවීන්ගේ වර්ණනාවන්ට අනුගත වීම යි. ජාතක පොත, සද්ධර්ම රත්නාවලිය, පූජාවලිය, කාව්‍යශේඛරය, ගුත්තිලය යනාදිය සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන් වුවත් ඒ එකකින් වත් සිංහලයන්ගේ චරිතයක් නො කියවේ. සිංහලයන්ගේ ගමක් හෝ ගෙයක් වර්ණනා නො කෙරේ. ජාතක පොත වනාහි පාලි ජාතකට්ඨකථාවෙහි පරිවර්තනයකි. එහි පෙනෙන්නේ දඹදිව සිදු වූ ප්‍රවෘත්ති ය. එයින් සිංහලයන්ගේ තත්ත්වය වැනිය හැකි නො වේ. එහි භාෂාව නම් සිංහල භාෂාවට අන්‍ය භාෂාවන්ගෙන් වචන පැමිණී පරිදි හා කාලය ද නිශ්චය කරගැනීමටත් ඒ මගින්

සිංහලයන් ඒ භාෂාවන් අයත් ජාතීන් හා පැවති ආකාරයන් නිශ්චය කිරීමට මඳක් උපකාර වේ. සද්ධර්ම රත්නාවලිය ද එබඳු ය. එහෙත් එහි සමහර තැන පුරාතන සිංහලයන්ගේ සිරිත්-විරිත් ආදිය දක්වන උපමා ආදිය සඳහන් වන හෙයින් එය ජාතක පොතට වඩා ඒ අතින් ද බෙහෙවින් උසස් වේ. කාව්‍යශේඛරය සිංහල මහාකාව්‍යයක් වුව ද පුරාතන සිංහලයන්ට ම විශේෂ වූ සිරිත්-විරිත් ආදිය එයින් සොයාගැනීම දුෂ්කර ය. එහි කථා ශරීරය දඹදිව වූ සිද්ධියකි. එය වර්ණනා කිරීමේදී කාලිදාස, වාණභට්ටාදීන්ගේ පොත්වලින් ම නොයෙක් දෙය උපුටාගැනීම නිසා එහි සිංහල මුහුණුවරක් නැත. දඹදිව සිද්ධි වර්ණනා කිරීමේදී එහි පැවති සිරිත්-විරිත් ආදිය අනුව යැමට සුදුසු හෙයින් එහි සිංහල මුහුණුවර නැති වීම කවිහුට දෝෂාරෝපණයට හේතුවක් නො වේ.

සන්දේශ පොත්

පුරාතන සිංහලයන් පිළිබඳ වාර්තා අතින් මේ පොත් ඉතා දිළිඳු නමුත් අපේ සන්දේශ පොත් ටික එයින් තරමක් දුරට පොහොසත් වීම සන්තෝෂයට කරුණකි. එහෙත් සියලු ම සන්දේශ පොත් ඉතා දීර්ඝ නොවූ කාල පරිච්ඡේදයකට අයත් වීම පාඩුවකි. ගම්පළ රාජධානි කාලයෙන් ඇතදී ලියූ සන්දේශ කාව්‍යයක් සිංහල සාහිත්‍යයෙහි නැත. දැනට තිබෙන පැරැණි සන්දේශ පොත්වලින් වැඩි කොටස ජයවර්ධනපුර කාලයට අයත් ය. එයින් ඒ කාලයෙහි සිංහලයන්ගේ සිරිත්-විරිත්, කෙළි-සෙල්ලම්, ඇඳුම් පැලඳුම්, අදහස් උදහස් ආදිය කෙබඳු වී දැයි යම්තමින් වත් දැනගත හැකි වෙයි. මේ සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන්හි සැඟවී තිබෙන ඓතිහාසික සත්‍යයන් සොයා එක්තැන් කොට ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් සම්පාදනය කළ හොත් ශාස්ත්‍රයට මහත් සේවයක් විය හැකි යි. එහෙයින් සාහිත්‍යසේවීන් මේ ගැන ද සිත් යොමු කරතොත් මැනවි.

7. සිංහල සාහිත්‍ය සංගමය

අභිනව විශ්වවිද්‍යාලය දෙකට පැවරී තිබෙන්නේ මහත් බැරැරුම් කටයුතු රැසකි. සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතිය යථා තත්ත්වයට නංවාලීම හා සිංහල භාෂාව මේ කුඩා දිවයිනෙහි වත් රජ කරවාලීම ද යන කරුණු දෙක පමණක් වුවත් මහත් වෙහෙස දරා නිමවිය යුතු කට යුතු ය.

සිංහල භාෂාව අවුරුදු දෙදහස් පන්සියක් (2500) තරම් පැරැණි යයි ද ඉතා උසස් පැරැණි සාහිත්‍යයක් ඇත්තකැයි ද ඉතා මට්ටම්වලින් යයි ද කියමින් අපි අපේ භාෂාව ගැන සාඩම්බර වෙමු. ඒ කයිවාරුවලින් හෝ අපේ සිතේ පවත්නා ඒ ආඩම්බරයෙන් හෝ සිංහල භාෂාවට මේ රටේ රජ වීමට තරම් ශක්තියක් නො ලැබේ. සිංහල භාෂාව මේ රටේ රජ කරවීමට කැමැති වන අප විසින් දක්වනු ලබන එක ම ප්‍රධාන සාධකය නම් එය රටේ වැඩි දෙනා කතා කරන භාෂාව ය යන්න ය. වැඩි දෙනායි කියනු මිස හැම දෙනායි කීමට ශක්තියක් අපට නැත. මේ කුඩා දිවයිනෙහි ම දෙපළාතක වැසියෝ සිංහලය රජ වනු දැක්මට කැමැති නො වෙති. ඔහු සිංහල භාෂාව පිළිබඳ ව ගොළු-බිහිරෝ ය.

සිංහල ජාතික නොවන්නකුට සිංහල භාෂාව ඉගෙනීමෙන් එතරම් වැඩක් නොමැති යි. එය ඉගෙනීමට අන්‍යයන් පොලඹවාගැනීමට ශක්තියක් ඊට නැත්තේ ය. සිංහල භාෂාව ඉගෙනීමෙන් දර්ශනයක් හෝ නවීන විද්‍යාවක් හෝ හැදෑරීමට පිටිවහලක් නො ලැබේ. මේ නිසා ම අපේ භාෂාව ලෝකයෙහි ජනප්‍රිය භාවයට මේ තාක් පත් නොවී ය.

මේ තත්ත්වය නැති කර අපේ භාෂාව මේ කුඩා දිවයිනෙහි වත් හැම දෙනාට ම ප්‍රිය භාෂාවක් බවට පත් කරලීම අපේ අභිනව විශ්වවිද්‍යාලය දෙකට පැවරී තිබෙන බැරැරුම් කටයුත්තකි. අපේ විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි සියලු සිංහල ශිෂ්‍යයන් විසින් ද මේ නිරන්තරයෙන් මෙනෙහි කළ යුතු ය. සිංහල භාෂාව සිංහල නොවන්නන් විසින් ද උගත යුතු භාෂාවක් බවට පත් කිරීමට වුවමනා නවීන විද්‍යාත්මක ග්‍රන්ථාදිය සම්පාදනය කරන්නට උත්සාහවත් විය යුතු ය.

අපේ විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි සිංහල සාහිත්‍ය සමිතිය මගින් ආරම්භ කරනු ලබන ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහයෙන් ද යට කී බැරැරුම් කටයුත්තට මහත් මෙහෙයයක් කරනු දැක්මට බලාපොරොත්තු වෙමු. පිළිගනු නොවූ තර්කානුකූල සාධකයන්ගේ පරිපූර්ණ පර්යේෂණාත්මක ලිපිවලින් එම සංග්‍රහය සැරසීම එහි සම්පාදකයන්ගේ යුතුකමකි. දැන් තිබෙන කවි පොත් සහ නව ප්‍රබන්ධ ද තව කලක් යන තෙක් සිංහලයන්ට

ප්‍රමාණවත් ය. ඒ පොත් කියවා ප්‍රීති වීම පිණිස සිංහල භාෂාව ඉගෙනීමට අන්‍ය ජාතිකයෙක් නො සිතයි. සිංහල ඉගෙනීම සඳහා අන්‍යයන් පෙලඹවීමට නම් දර්ශනාත්මක වූ ද විද්‍යාත්මක වූ ද අලුත් අදහස්වලින් පිරුණු ග්‍රන්ථ හා ලිපි ද සිංහල භාෂාවෙන් සම්පාදනය කට යුතු ය. සිංහල සංග්‍රහයකින් අපේ භාෂාවට මහත් සේවයක් කළ හැක්කේ එසේ වූ විට ය. අපේ විශ්වවිද්‍යාලයෙහි සිංහල සාහිත්‍ය සමිතිය මේ කරුණු විස්මාන නොකොට ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය සම්පාදනය කරන්න උත්සාහ කට යුතු ය. සිංහල සාහිත්‍ය සමිතියට හා ඒ සමිතියේ ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහයටත් අප විසින් ආශීර්වාද කිරීම පුනරුක්තියක් වැනි ය.

8. ආධ්‍යාත්මික අභිවෘද්ධිය

සෝවියට් ආණ්ඩුවේ ඉල්ලීම පරිදි ලංකා ආණ්ඩුව විසින් අප වෙත කරන ලද ආරාධනාවෙන් ඔබගේ මේ අලංකාර දේශයට පැමිණෙන්නට ලැබීම අපට මහත් ප්‍රීතියක් බව ප්‍රකාශ කරනු කැමැත්තෙමු.

ලාංකික බෞද්ධ භික්ෂු පිරිසක් වශයෙන් මෙහි පැමිණී අප මෙසේ සම්මානපූර්වක ව ආදරයෙන් පිළිගැනීම ගැන අපගේ කෘතඥතාව හා ස්තූතිය ඔබ වෙත පිරිනමමු.

අප මෙහි කැඳවා ඇත්තේ අප දෙරට අතර වැඩිගෙන යන මිත්‍ර සම්බන්ධය නිසාත් හේදයක් නොසලකා හැම ආගමකට ම ගරු කිරීම ඔබගේ මහඟු ප්‍රතිපත්තියක් වී තිබෙන නිසාත් යයි විශ්වාස කරමු.

මේ නොබෝ දා ශිෂ්‍යගාමී ආකාශ යානයකින් පොළොව වටා අහස්හි ගමන් කොට පළමු වරට ලෝක වාර්තාවක් පිහිටුවීමෙන් සෝවියට් රුසියාව විශ්වකීර්තියට භාජනය කළ මේජර යූරි ගගාරින් මහතා අපේ ලංකාවට පැමිණී අවස්ථාවේ ඒ මහතා අප රටවැසියන් විසින් පිළිගත් ආකාරයෙන් අප දෙරටේ මිත්‍ර සම්බන්ධය හොඳින් ම ප්‍රකට විය.

ලක්දිව බෞද්ධ විශ්වවිද්‍යාලයයන් වන විද්‍යාදය විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලයයන් විසින් ද ඒ මහතා ආදරයෙන් පිළිගන්නා ලදී. මාගේ ආධිපත්‍යය ඇති විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයේ පැවැති විශාල රැස්වීමේදී ඒ මහතා කළ කතාවෙන් වර්තමාන සෝවියට් රාජ්‍යය ලබා තිබෙන නවීන විද්‍යාත්මක යාන්ත්‍රික අභිවෘද්ධියේ මහිමය ප්‍රකාශිත විය.

ඒකාධිපති අයථා පාලනයක දුර්විපාකයෙන් හැම අතින් ම පීඩිත ව අන්තයට පිරිහී සිටි රුසියන් ජනතාව අද ලබා තිබෙන ශ්‍රී සමෘද්ධිය ලෝකයාගේ විස්මයට හා සම්මානයට භාජන වී තිබේ. රටවැසි හැම දෙනාට ම සාධාරණ වන පරිදි ඔවුනොවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් රැකදෙන ගොවි-කම්කරු ජනතාවගේ ආණ්ඩුවක් පිහිටුවාගැනීම සඳහා 1917 පටන් ජනතාව සංස්කරණය කරමින් ස්ථිර අධිෂ්ඨානයෙන් හා ආත්ම පරිත්‍යාගයෙන් ක්‍රියා කළ ඔබගේ ජනනායක ලෙනින් වැනි වීර පුරුෂයන් විසින් කාල් මාක්ස් වාදය මත ගොඩනගා තිබෙන සෝවියට් ආණ්ඩුව නිසා අද ඔබගේ ජනතාව ලෝකික අභිවෘද්ධියේ මුදුනට ම නැග සිටිති. ඔබ ලබාගත් මේ අභිවෘද්ධිය මිනිසාගේ ලෝකික සැපය වූ ඉන්ද්‍රිය විනෝදයට ම සීමා නොකොට එය මිනිසාගේ ආධ්‍යාත්මික අභිවෘද්ධිය සඳහා ද යොමු කළ යුතු වේ.

ලෞකික සැපය සිද්ධ වන්නේ මිනිසාගේ බුද්ධිය දියුණු වීමෙනි. ධර්මාධර්ම විභාග යෙන් තොර ව ඉන්ද්‍රියයන් පිළිබඳ කාර්යඉරත්වය පමණක් විෂය කොට ඇති බුද්ධියෙන් උපදවන සැපය තාවකාලික ය; පෙරලෙන සුලු ය. එය රාග ද්වේෂ මෝහයන්ගෙන් කිලිටි වෙයි. එහෙයින් එය දුකට ම වැටෙයි. මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ පරමාර්ථය දුකින් නිදහස් වූ ස්ථිර වූ නොපෙරලෙන සුලු ශාන්තියක් ලැබීම ය. එයට මිනිසාගේ අධ්‍යාත්ම ශුද්ධිය සම්පාදනය කරන ඥාන ශක්තියක් වුවමනා වෙයි. ඒ සඳහා අපගේ ශාස්තෘ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් උගන්වා තිබෙන්නේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදා නම් වූ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි. ඒ මාර්ගය ජීවිතය පිළිබඳ හැම කරුණෙහි ම ඉම පැන නොගොස් 'මගේ අදහස ම හරි ය. සෙස්සන්ගේ අදහස් වැරැදි ය' යනාදි වශයෙන් අන්තයකට නොපැමිණ ඒ ඒ කරුණට යෝග්‍ය වන පරිදි පිළිපැදීම උගන්වන හෙයින් මධ්‍යම ප්‍රතිපදා නම් වේ.

එහි ප්‍රධාන අංගය සමයක් ඥානය යි. එය යම් කරුණක ඇති සැටිය අන් සැටියකින් නොගෙන ඇති සැටියෙන් ම ගෙන - මේ ධර්ම ය, මේ අධර්ම ය, මේ සත්‍ය ය, මේ අසත්‍ය ය යි විභාග කරන ඥානය යි.

දෙවන අංගය සමයක් කල්පනාව යි. එය ඉන්ද්‍රිය භෝග්‍ය වස්තූන් කෙරෙහි නො ඇලී අන්‍යයන්ට ද්වේෂ නොකෙරෙමින් හිංසා පීඩා නොකරමින් ධර්මයට යුක්තියට නීතියට එකඟ ව කල්පනා කිරීම යි. එය සමයක් ඥානය උපදවන යෝනිසෝ (උපාය) මනසිකාරය යි.

තෙවන අංගය සමයක් වචනය යි. එය බොරු බස් තෙපලීමෙන් අනුන් රැවටීම හා මුළා කිරීම, කේලාම් කියා අනුන් හේද කිරීම, පරොස් බස් කියා අනුන්ට නින්දා අපහාස කිරීම, හිත රිදවීම, අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් තොර අවවාද අනුශාසනාදියක් නැති නිසරු බස් කීම යන වාග් දුශ්චරිතයෙන් වැළකී සත්‍ය වචන, සමගියට හිත වචන, ප්‍රිය උපදවන වචන, අර්ථයක් ප්‍රයෝජනයක් ඇති වචන කීම යි. මෙය සාමාජික ජීවිතයෙහි මිත්‍ර සම්බන්ධයට හිත වන අංගයකි.

සතරවන අංගය නම් සමයක් කර්මාන්තය යි. එය සතුන් මැරීමෙන් - පරපණ නැසීමෙන් වෙන් වීම, නුදුන් දෙය - එනම් තමන්ට නීතියෙන් ධර්මයෙන් අයත් නැති දෙය ගැනීමෙන් වෙන් වීම, ධර්මය ඉක්මවා නීතිය ඉක්මවා කාමයෙහි - ඉන්ද්‍රිය විනෝදයෙහි - මත්පැන් බීමාදියෙහි යෙදී හැසිරීමෙන් වැළකීම යි. මෙය ද සාමාජික ජීවිතයට අවශ්‍ය වූ අංගයකි.

පස්වන අංගය නම් සමයක් ආජීවය යි. එය වැරැදි වචනයෙන්, වැරැදි ක්‍රියාවෙන් උපදවාගත් දෙයින් ජීවත් වීමෙන් වැළකීම යි; අනුන්ට හිරිහැර නොවන සේ ලද පමණින් සතුටු ව දිවි පැවැත්ම යි.

සවැනි අංගය සමයක් ව්‍යායාමය යි. එය නොකළ නොකෙරුණු වැරැදි නොකොට සිටීමට, කළ වැරැදි නැවත නොකිරීමට හෙවත් උපන් වැරැදි කල්පනා කොට හැරලීමට,

නොකළ යහපත් දෙය කිරීමට, කළ යහපත් දෙය නැවත නැවත කිරීමෙන් දියුණු කිරීමට දරන උත්සාහය යි. කායික වෛතසික විර්යය යි.

සත්වැනි අංගය නම් සමායක් ස්මෘතිය යි. එය ජීවිතය පිළිබඳ හැම ක්‍රියාවක් ම, හැම ඉරියව්වක් ම, කාලානුරූප ව අවස්ථානුරූප ව තමන් වෙත පැවරෙන පෞද්ගලික වූ හෝ සාමාජික වූ හෝ තමන් පිළිබඳ වූ හෝ අනුන් පිළිබඳ වූ හෝ හැම කටයුත්තක් ම සිතියෙන් විමසා පරීක්ෂා කොට සිදු කිරීම යි.

අටවන අංගය නම් සමායක් සමාධිය යි. එය ඉන්ද්‍රිය විෂය වූ නොයෙක් අරමුණුවලින් සිත විසිර යාමට ඉඩ නොදී යට කී විර්යයෙන් හා ස්මෘතියෙන් යෙදී පවිත්‍ර වූ ශාන්ත වූ රාගාදී කෙලෙස්වලින් මිශ්‍ර නොවූ අරමුණක් ගැන සිතීමෙන් සිත තැන්පත් කිරීම යි.

මනෝවිද්‍යාව, සුවර්ත ධර්ම ශාස්ත්‍රය හා එකිනෙක සම්බන්ධ වූ මේ ධර්ම අට මිනිසාගේ ජීවිතය හා සම්බන්ධ වීමෙන් ඒ ඒ අවස්ථාවට ඒ ඒ කරුණට සුදුසු පරිද්දෙන් එල ගෙනදෙන්නේ වේ.

ලෝවැසි මනුෂ්‍ය වර්ගයාගේ දිනපතා ජීවිතයෙහි මේ ධර්මයෝ ක්‍රියාත්මක වෙත් නම් ලෝකයෙහි සාමයත් සමාදානයත් ඒකාන්තයෙන් සැලසෙනවා ඇත. ඔබගේ රටේ පමණක් නොව ලෝකයේ සියලු රටවල පාලකයන්ගේ ජනනායකයන්ගේ සිත් මේ ධර්මයන් කෙරෙහි යොමු වෙත්වායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

ඔබ හැමට සැප වේවා!

9. පෙර පුරුද්ද

ශාස්තෘවරයෝ අදාත්ත දමනය (නොදැමුණුවත් දැමුණු නොහික්මුණුවත් හික්මවනු) සඳහා ම ලොව පහළ වෙති. උන් වහන්සේලාගේ ප්‍රධාන කාර්යය, එක ම බලාපොරොත්තුව වන්නේත් එය ම ය. අපගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාස්තෘවරයන්ගේ ශාස්තෘවරයෙකි. උන් වහන්සේ දීර්ඝ නුවු ද ස්වකීය ජීවන කාලය තුළ සුවිසි අසංඛ්‍යයකටත් අධික සත්ත්වයන් දමනය කළ සේක. ඒ සා මහත් සත්ත්ව සංඛ්‍යාවක් දමනය කොට සුවපත් කරන්ට උන් වහන්සේට උපකාර වූයේ අපරිමිත කාලයක් මුළුල්ලෙහි සසර සැරිසරමින් හයංකර රෝද යක්ෂ රාක්ෂසාදී අනේකවිධ සත්ත්වයන් දමනය කිරීමෙන් උන් වහන්සේ විසින් ලත් කෘතභක්ෂ භාවයන් අදාත්ත දමක කාරුණික ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරයකු තුළ පිහිටිය යුතු සියලු ම ගුණ සමූහය උන් වහන්සේ තුළ පිහිටා තිබීමත් යන මේ කරුණු යි.

ක්ෂණ ක්ෂණයෙහි විත්තය බිඳෙනුද, විත්ත ක්ෂණ සතලොසකින් රූප ධර්මයන් වෙනස් වනුද, මරණයෙන් පඤ්චස්කන්ධය වැනසී යනුද නිරූපධිශේෂ නිර්වාණයට පැමිණෙන තුරු සත්ත්වයාගේ විත්ත පරම්පරාව නො බිඳේ. එක් විත්ත පරම්පරාවෙකිහි මුල් සිත්වලට පළපුරුදු වූ දෙය පසු සිත්වලට ඉතා සුකර වේ. කුඩා කාලයෙහි පාඩම් කොට මතක නැති කරදමා තිබුණු පොතක් මහලු කල්හි පාඩම් කරන්නට ගත් විට ඉතාමත් පහසුවෙන් පාඩම් කළ හැකි බව අපි දනිමු. එසේ පාඩම් පහසු වීමට හේතුව අනෙකක් නොව විත්ත සන්නතියෙහි සම්බන්ධය ම වේ. එලෙසින් ම සංසාරයෙහි පෙර ජාතිවලදී කළ පුරුදු දෙය පසු ජාතීන්හිදී කිරීම ඉතාමත් පහසු වේ. පෙර ජාතීන්හි උගත්තු මේ ජාතියෙහිදී මද වෙහෙසකින් ම උගත්තු වෙති. පෙර ජාතීන්හි දන් දුන්නෝ මේ ජාතියෙහිදී දන් දීමෙහි පසුබට නො වෙති. සෙසු දෙය ද මෙබඳු ම ය. අප ශාස්තෘන් වහන්සේ දීපංකර බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් බුදු වීමට නියත විචරණ ලැබීමෙන් පසුව ද සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් මුළුල්ලෙහි ශතසංඛ්‍යාධික ජාතීන්හි අදාත්ත දමනය පුරුදු කළ සේක. එයින් ජාති පන්සිය ගණනක් පමණක් ජාතක පොතෙහි ඇතුළත් වේ. ගුරුඵගෝමී ඇදුරුතුමන් විසින් අමාවතුරෙහි පළමුවැනි පරිච්ඡේදයෙහි අපගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්ව කාලයෙහි අදාත්ත දමනය පළපුරුදු කළ ජාතක ජාතක පොතෙන් උපුටා සැකෙවින් දක්වන ලදී. එතරම් දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලෙහි අදාත්ත දමනය පුරුදු පුහුණු කළ සාරටීයකු දමනය කට යුතු පුරුෂයන් දමනය කිරීමෙහි ඇදුරකු වීම ආශ්චර්යයක් නො වේ.

10. හන් වැදෑරුම් ගුණධර්ම

අදාත්ත දමක ශාස්තෘවරයකු කෙරෙහි ආත්ම දමනය, ප්‍රසාද ජනක භාවය, ගරු සම්භාවනීයත්වය, අසාධාරණ ප්‍රඥාව, දේශනා විලාස කුසලත්වය ආදී නන් වැදෑරුම් ගුණධර්ම ම ඇති විය යුතු ය. අප බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ඒ සියලු ගුණයෝ අනුන ව සිටියහ.

තමන් උගතකු නොවී අනුන්ට උගන්වන්නට තමන් දුක්පත් ව අනුන් සුවපත් කරන්නට තමන් අන්ධ ව සිටගෙන අනුන්ට මග පෙන්වන්නට නොහැකි ය. එමෙන් තමන් අදාත්ත ව සිටගෙන අනුන් දමනය කිරීම නොහැක්කකි. ඒ බව සවිනේ ගෙවා දන් ඒ අමා මැණියෝ ම මෙසේ වදාරති :-

“සො වත චුන්ද අත්තනා පලිපන්නො පරං පලිප පලිපන්නං උද්ධරිස්සතිති නෙතං ධානං විජ්ජති. සො වත චුන්ද අත්තනා අපලිප පලිපන්නො පරං පලිප පලිපන්නං උද්ධරිස්සතිති විජ්ජති. සො වත චුන්ද අත්තනා අදන්තො අවිනීතො අපරිනිබ්බතො පරං දමෙස්සති විනෙස්සති පරිනිබ්බාපෙස්සති නෙතං ධානං විජ්ජති. සො වත චුන්ද අත්තනා දන්තො විනීතො පරිනිබ්බතො පරං දමෙස්සති විනෙස්සති පරිනිබ්බාපෙස්සතිති ධානමෙතං විජ්ජති”

අදහස :- චුන්ද ස්ථවිරය, තෙමේ මහමඬෙකිහි ගැලුණෙක් වූයේ මඬෙහි ඵරුණු අනෙකකු ගොඩනගාලන්නේ ය යන මේ කරුණ අවිද්‍යමාන ය. චුන්ද ස්ථවිරය, තෙමේ මඬෙහි නොගැලුණෙක් වූයේ මඬෙහි ගැලුණු අනිකකු ගොඩනගන්නේ ය යන මේ කරුණ විද්‍යමාන ය. (එසේ ම) චුන්ද ස්ථවිරය, තෙමේ නොම දැමුණේ නොම හික්මුණේ නොම පිරිනිවිලේ අනිකකු දමනය කරන්නේ ය, හික්මවන්නේ ය. පිරිනිවන් පාවන්නේ ය යන මේ කරුණ ද අවිද්‍යමාන ය. (නමුත්) චුන්ද ස්ථවිරය, තෙමේ දැමුණේ හික්මුණේ පිරිනිවිලේ අනිකකු දමන්නේ ය, හික්මවන්නේ ය, පිරිනිවන් පාවන්නේ ය යන මේ කරුණ විද්‍යමාන ය.

11. අතිදුෂ්කර ආත්ම දමනය

අනෙක් හැම දෙයට ම වඩා ආත්ම දමනය අතිදුෂ්කර වේ. මිනිස් සිත වනාහි මවු දෙනගේ කිරි ඇති තාක් බි වැඩුණු කුළු මී නාමික වැනි ය. එය ඉෂ්ට සම්මත රූපාදි ආලම්බනයන්හි ඇලෙන්නට මිස මිනිසාගේ යටතෙහි සිටින්නට කැමැති නො වේ. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ, මද, මාන, මාත්සර්යාදි වශයෙන් පවට ම මිස පිනට නො නැමේ. එබඳු වූ සිත ලෝභාදි ක්ලේශයන් නසා තමන් යටතට ගැනීම ලේසි පහසු වැඩක් නො වේ. සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් මුළුල්ලෙහි ආත්ම දමනය ද පුරුදු කළ ශාස්තෘන් වහන්සේ අන්තිම ජාතියෙහිදී ඒ සඳහා ම අපගේ සිතකින් නොසිතිය හැකි, අපගේ මුවකින් නොකිය හැකි තරම් නොයෙක් වෙහෙස විදි සේක; නොයෙක් යන්න කළ සේක. එසේ කොට සකල ක්ලේශයන් සමූලච්ඡේදයෙන් නසා තමන් වහන්සේ ම පළමු කොට දාන්ත ව ශාන්ත ව විනීත ව පරනිවෘත්ත ව අනුන් දමනය කිරීමෙහි භව්‍ය වූ සේක.

තමන් කෙරෙහි පැහැදුණුවත් දමනය කරගැනීම ඉතා පහසු වේ. එහෙයින් ප්‍රසාද ජනකත්වය වනාහි අදාන්ත දමක ශාස්තෘවරයන් කෙරෙහි පිහිටිය යුතු වූ ම ගුණයකි. ලෝකයෙහි සමහරු රූප සෞන්දර්යය දැක පහදිති. ඇතැම්හු මිහිරි කටහඬ අසා පහදිති; කීර්ති සෝෂය අසා පහදිති. තවත් අය අර්ථව්‍යංජන සම්පන්න වාක් සම්පත්තියට පහදිති. බොහෝ දෙන රූක්ෂ ප්‍රතිපත්තියට පහදිති. අනෙක් කෙනෙක් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා ආදි ගුණධර්මයන්ට පහදිති. රූප සෞන්දර්යයට පහදින්නකුට අප ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අපරිමිත සමය සමුපවිත දානාදි පාරමිතා නමැති ශිල්පියා විසින් නිමවන ලද ආරෝහ පරිණාහ සම්පන්න වූ ව්‍යාමප්‍රභා කේතුමාලාදි ලක්ෂණයෙන් ශෝභමාන වූ ස්වර්ණ වර්ණ රූපය වැන්නක් ලෝකයෙහි කොතැනක වත් නැත්තේ ය. උන් වහන්සේ රූප සෞන්දර්යයෙන් දෙවි-මිනිසුන් ඉක්මවා සිටින සේක. උන් වහන්සේගේ අෂ්ටාංගසංගත බ්‍රහ්මසෝෂය වැනි කටහඬක් ලෝකයෙහි අනෙක් කිසිවකුට නැත. කටහඬ අසා පහදින්නෝ උන් වහන්සේට ම පහදිති. සෙසු ගුණධර්මයන්ගෙන් ද අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ ම උත්තරීතර සේක; ශ්‍රේෂ්ඨ සේක. එහෙයින් ප්‍රාඥයෝ උන් වහන්සේට පහදිති.

12. ගරු බුහුමන් ලැබීමට සුදුසුකම්

ගරු බුහුමන් කිරීමට සුදුසු කරුණු සියල්ලක් ම අප බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පිහිටියේ ය. කුලීනත්වය ගරු සම්භාවනීයත්වයට හේතුවක් නම් මේ සූර්ය වංශයෙහි ශාඛාවක් වූ ශාකා වංශයෙහි උපන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පමණ ගරු බුහුමන් ලැබීමට සුදුස්සෙක් මුළු ලොව ම නැත්තේ ය. ස්ථානාන්තර ප්‍රාප්තිය ගරු බුහුමන් කිරීමට හේතුවක් වන කල බුද්ධත්වය වැනි සමස්ත ලෝකාග්‍ර පදවිය ලැබූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ම ගරු බුහුමන් ලැබීමට එක ම සුදුස්සා වන සේක. අනෙක් කරුණු සම්බන්ධයෙන් ද එසේ ම ය.

මහා ප්‍රඥාව වනාහි අදාන්ත දමනයට විශේෂයෙන් උපකාර වන්නකි. සර්වඥයන් වහන්සේ ම මුළු තුන් ලොව සියලු ප්‍රාඥයන්ගේ මුදුන්මල්කඩක් වන සේක. උන් වහන්සේගේ නුවණට විෂය නොවන දෙයක් ලෝකයෙහි වත් ලෝකයෙන් පිටත වත් නැත්තේ ය. මෙසේ ම දේශනා විලාසයෙහි දක්ෂ භාවයෙන් හා වාදිභසිංහත්වයෙන් ද සෘද්ධි බලයෙන් ද ඒ තථාගතයන් වහන්සේ ම අග්‍රේසර වන සේක.

මෙසේ අදාන්ත දමක ශාස්තෘවරයකු කෙරෙහි පිහිටිය යුතු සියලු ගුණධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වූ ඒ සර්වඥයන් වහන්සේ නැණ ගුණවත් යහපත් මවක සිය පෙම්වත් දරුවන් හික්මවන්නාක් මෙන් යහපත් ක්‍රමයෙන් ම කරුණාවෙන් ම සත්ත්වයන් දමනය කරති. උන් වහන්සේ ගුණයන්ගෙන් ම තත් ප්‍රතිපක්ෂ අගුණයන් නසාලීමට උවදෙස් දෙති.

“අක්කොධෙන ජිනෙ කොධං අසාධුං සාධුනෙ ජිනෙ,

ජිනෙ කදරියං දානෙන සච්චෙන අලිකවාදිනං”

(ක්‍රෝධ නොකිරීමෙන් ම (-මෙත්‍රියෙන් ම) ක්‍රෝධය දමනය කට යුතු ය. යහපතින් ම අයහපත දමනය කට යුතු ය. දානයෙන් මසුරා දමනය කට යුතු ය. සබවසින් මුසාවාදියා දමනය කට යුතු ය.)

“විහිංසකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අවිහිංසා හොති පරිනිබ්බානාය -පෙ-”

(හිංසාකාරී පුද්ගලයා පිරිනිවීම පිණිස අවිහිංසාව වෙයි යනාදි විස්තරය මජ්ඣිම නිකායෙහි සල්ලේඛ සූත්‍රයෙන් ද දත යුතු ය.) යනාදි සිය ගණන් පාඨයෝ ඒ බව ඔප්පු කරති.

13. උද්‍යානය

මනුෂ්‍යයෝ නිසර්ගයෙන් ම විසිතුරු විරිත්වලින් බැඳී පද්‍යයන්ට කැමැත්තෝ වෙත්. මේ හෙයින් ම උගත් නූගත්, බාල මහලු බොහෝ දෙනා තමන්ගේ විවේක කාලය සිංදුවක් හෝ සිව්පදයක් කියමින් ගත කරති. නොයෙක් කරුණු මුල් කරගෙන බඳනා ලද, අර්ථ රසයෙන් වැඩි පොහොසත් බවක් නැති, ශාස්ත්‍රයෙන් බොහෝ දුර වූ සිව්පද පත්‍ර සිය දහස් ගණනක් දිනපතා අලෙවි වීමට හේතුව ද යට කී නෛසර්ගිකත්වය මැ යි.

මනුෂ්‍ය ස්වභාවය මෙබඳු වන හෙයින් බුද්ධි ප්‍රබෝධයෙන් ප්‍රභූ වූ, පද්‍ය බන්ධනයෙහි යෙදෙන ශ්‍රේෂ්ඨ කවියකු විසින් මනුෂ්‍යයන් අතර පැවැත්විය හැකි බලය අතිමහත් වේ. මැලිකම් මග හරවා ජාතීන් නගා සිටුවීමට ද වෙනස් නොකළ හැකි සේ මුල් බැසගෙන පරම්පරාගත ව පැවත එන අදහස් වෙනස් කිරීමට ද සත් කවීන්ගේ පද්‍යයෝ සමර්ථ වෙත්. මිතුරන් සුවපත් කිරීමට හා සතුරන් දුප්පත් කිරීමටත් ශාස්ත්‍රානුකූල ව නිබද්ධ පද්‍යයෝ අතිශයෝපකාරී වෙත් ය යනු බොහෝ සිංහලයන් අතර මුල් බැසගත් අදහසකි.

සිංහලයන් පද්‍යයන්ට ඒ සා මහත් ආදරයක් දක්වනත් සිංහලයන් අතර උසස් කවීන් බොහෝ නොවීම පුද්ගලයට කරුණකි. මේ දිවයින වැනි තෙත් සිත් පිනවන රම්‍ය ප්‍රදේශයක් ලෝකයෙහි වෙත තැනක නැත යනු සිංහලයන්ගේ පුරසාරමක් නො වේ. දේශාටනයෙහි යෙදෙන අන්‍ය අපක්‍ෂපාතී ප්‍රාඥයන්ගේ සත්‍ය කථාවකි. අපේ රට උෂ්ණ කලාපයෙහි පිහිටි නමුත් හාත්පස මුහුදෙහි ගමන් කරන සිහිල් දියවැල් හා ගැටි සිහිල් ව හමන පවන නිසා ලෝකයෙහි ප්‍රධාන පන්තියෙහි ලා ගිණිය හැකි සුබදායක වූ දේශගුණයකට සිංහලයෝ උත්පත්තියෙන් ම හිමි වෙත්. බෙහෙවින් අවුරුද්දේ කල්-යල් නොවරදවා ලැබෙන වාෂ්ටිපතනය නිසා සාමාන්‍යයෙන් සිංහලයෝ ලෝකයෙහි අනෙක් ජාතීන් මෙන් ආහාර-පාන වර්ගයන්ගෙන් ද දිළිඳු නො වෙත්. මනෝහර දර්ශනයන් පියඹිකර දේශගුණයන් පුෂ්ටිකර ආහාර-පාන සුලබත්වයන් සත් කවීන්ගේ පහළ වීමට හේතු වෙයි යනු ප්‍රාඥ මත යි.

උසස් කවියකු වීමට නම් නෛසර්ගික ප්‍රතිභානය ද බහුශ්‍රැත භාවය හා නිරන්තරාභ්‍යාසය ද අවශ්‍ය වේ. නෛසර්ගික ප්‍රතිභානය නම් අතීත ජාතීන්හි කාව්‍යාලංකාරාදිය සේවනය කිරීමෙන් වූ වාසනා බලයෙන් ඇති වෙන වහා වැටහෙන නුවණ යි. යටෝක්ක මනෝහර දර්ශනාදිය ඒ ප්‍රතිභාන සම්බන්ධ ප්‍රඥාව වැඩීමට හේතු වේ. උසස් කවීන් ඇති වීමට මේ ප්‍රතිභානය ඉවහල් වන හෙයින් මීට කවීත්වබීජ යයි ද කියනු ලැබේ. මේ ප්‍රතිභානයෙන් යුක්තයන් සිංහලයන් අතර ඇති නොවෙතැයි කාට කිය හැකි ද? අශාස්ත්‍රීය ප්‍රලාප යයි

සමහර උගතුන් විසින් කරුණා විරහිත ව පහර දෙනු ලබන කවි කොළ සපයන්නන් අතර ද ප්‍රතිභානයෙන් යුක්තයන් සිටින බව නොයෙක් විට පෙනෙන්නකි. සිංහලයන් අතර ඇති වන ප්‍රතිභානයෙන් යුක්ත ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයන් කාච්ඡ සම්පත්තියට ඉවහල් වන බහුශ්‍රැතවාදී අනෙක් කරුණු සම්පූර්ණ කරගැනීමට අපොහොසත් ව ලොවට වැඩක් නොකොට ම අප අතුරින් තුරන් ව යනු දැක්ම බේදයට හේතුවකි.

සරස්වතියගේ අංශුමාත්‍ර නිරීක්ෂණයකින් ජනයන් කවීන් වෙතැයි දෙවෙනි පැරකුම්බා මිහිපල්හු කීහ. ඒ කීම එකලට වඩා මෙකලට ඉතාමත් ගැළපේ. අද සිංහල ජාතියෙහි තරම් කවීහු - කවීශ්වරයෝ - කවින්ද්‍රයෝ - කවිරාජයෝ වෙන කිසි ම ජාතියක නැත්තාහ. ස්වල්ප මාත්‍ර වූ ද ප්‍රතිභානයක් නැත්තා වූ මද උගත්කමක් ඇත්තා වූ අය සිව්පදයක් දෙකක් කළ පමණින් කවි - කවින්ද්‍ර යන නමක් පටබැඳගනිති. උගත්කමය, කවීත්වය යනු දෙකකි. උගත්කම ඇති වූ පමණින් පූර්ව වාසනා ගුණානුබන්ධි ප්‍රතිභානය නැත් නම් කවියෙක් නො වේ. එහෙයින් සියලු ම උගත්තු කවීහු නො වෙති. මහජනයා මේ බව අවබෝධ කොටගෙන ක්‍රියා කරතොත් එය ස්වෛරී කවීන්ගේ පහළ වීමට මහෝපකාරී වේ.

ප්‍රතිභානයෙන් යුක්ත වූයේ ද බහුශ්‍රැතත්ව සම්බන්ධ උගත්කමින් වෙන් වූයේ නම් ශ්‍රේෂ්ඨ කවියෙක් නො වේ. ශ්‍රේෂ්ඨ කවියකු වීමට නම් ව්‍යාකරණ ඡන්දෝලංකාරාදිය පමණක් නොව නොයෙක් කවීන්ගේ නා නා විධ කාච්ඡ කියවිය යුතු ය. සිංහල දරුවන්ට කියවීමට තිබෙන්නේ උසස් සිංහල කාච්ඡ කීපයකි. බොහෝ නවීන කාච්ඡයෝ ද පුරාණ කාච්ඡානුගමනයෙන් කරන ලද්දාහු වෙත්. එහෙයින් මෙකලට ඉතාමත් අවශ්‍ය කර්තව්‍යයක් නම් ලෝකයෙහි දියුණු ව පවත්නා සාහිත්‍යයන් අනුගමනය කරමින් සිංහල පොත් නිපදවාලීම යි.

ඉංග්‍රීසි ජාතිය මෙන් ම ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යය ද දියුණුවෙන් මෙකල අගනැත් පත් වූයේ වෙයි. ලොව පුරා තිබෙන දියුණු නොදියුණු සියලු සාහිත්‍යයන්ගේ සාරය එක ම ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යයෙහි ඇතුළත් වේ. අතිශය වමන්කාර ජනක කියුම්වලින් ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යය පොහොසත් ව පවත්නේ ය. එතරම් දියුණු වූ උසස් සාහිත්‍යයක් අනුගමනය කිරීමෙන් අපේ සාහිත්‍යය තර කරගෙන සිංහල දරුවන් බහුශ්‍රැතයන් කිරීම සිංහලයන්ට නින්දාවකැයි සැලකීම කිසි සේත් යුතු නො වේ.

අන්‍ය භාෂාවකින් කළ පද්‍යයක් එහි ඇති සියලු මනස්කාන්ත ගුණ නොපිරිහෙලා තදන්‍ය භාෂාවකට පරිවර්තනය කිරීම නොකළ හැක්කකි. එහෙයින් ග්‍රන්ථ පරිවර්තනය ම අපි අනුමත නො කරමු. එසේ ද වුවත් උසස් සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයන්ගෙන් අදහස් උපුටාගෙන සිංහල දේශයටත් සිංහල ගතිගුණවලටත් ගැළපෙන සේ සකස් කොට ග්‍රන්ථ සම්පාදනය භාෂාන්තර ප්‍රවීණයන්ට අපහසු නො වේ.

ප්‍රතිභානාදී කාව්‍ය සම්පත්තිවලින් යුක්තයකු වශයෙන් ප්‍රසිද්ධියක් දරන ආනන්ද රාජකරුණා මහතා විසින් නිපදවන ලද කෝශකාව්‍යයක් වූ උද්‍යානය නමැති පොත කියවා බැලීමි. ඒ වනාහි අන්‍ය ජාතික උසස් සාහිත්‍යයන් අනුගමනය කිරීමෙන් සිංහල දරුවන්ට හොඳනා පරිදි ග්‍රන්ථ සම්පාදනයෙහි යෙදෙන්නට බලාපොරොත්තු ඇතියන්ට දොර හැරදීමක් වැන්න. ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යයෙහි පෙනෙන සමහර උසස් අදහස් සිංහලයන්ට ගැළපෙන සේ හැඩගස්වා මේ ග්‍රන්ථයෙහි යොදා තිබෙන පරිදි ඉතා මනහර ය. පද්‍ය බන්ධනයෙහි මහත් පරිවයක් ඇති සිංහල ඉංග්‍රීසි භාෂා ප්‍රවීණ කවියකු වූ ආනන්ද රාජකරුණා මහතා මේ සදහා ඉදිරිපත් වීම සිංහල සාහිත්‍යාභිවාදකාමීන්ගේ අමන්දානන්දයට හේතු වනු නො අනුමාන ය. ග්‍රන්ථාවසානයෙහි පෙනෙන ලුහුඬු සටහන් ද පොතෙහි ඇතුළත් පද්‍යයන්ගේ අර්ථ රසය වහා විදගැනීමට ඉවහල් වේ.

බාහිර ලෝකය හා කාව්‍ය ලෝකයත් එකකැයි ද සාමාන්‍ය භාෂාවත් කාව්‍ය භාෂාවත් නොවෙනස් යයි ද සලකන්නන්ගේ සිතාවට භාජන වන තැන් මේ පොතෙහි ද නැත්තේ නො වේ. ඒ තැන් වෙසෙසින් උපුටා මෙහි නො දක්වමු. පොත කියවන විට එබඳු තැන් දත හැකි වේ. කවියා ලෝකයෙහි ප්‍රජාපතියා ය; ඊශ්වරයා ය; වක්‍රවර්තියා ය. කාව්‍ය ලෝකය ඔහුගේ රිසි පරිදි පවත්වනු ලැබේ. ඔහුට වුවමනා නම් ඔහුගේ ලෝකයෙහි සූර්යයා බස්නාහිර පායන්නේ ය. අන්‍යයන්ගේ කන්කෙදිරි ගැමි හේ නො තකන්නේ ය. අප ව්‍යවහාර කරන වචන ම ඔහු ද ව්‍යවහාර කරනත් ඒ වචනවලින් අප බලාපොරොත්තු වන අර්ථයන්ට වැඩි අර්ථ හෙතෙමේ පවසයි. මෙහි පළමුවන පිටෙහි පෙනෙන 'සිතා සි-සි' යන්න ද එබන්දකි. කවීහු නිරභිකුශයෝ ය; ස්වෛරීහු ය. වියරණකාරයන්ගේ සියලු ම සූත්‍රයන්ට ගරු බුහුමන් කිරීමට ඔහු බැඳී නැත්තාහ. එහෙයින් ඔවුන්ගේ වැරැදි වශයෙන් අපට පෙනෙන තැන් එලෙස ම පිළිගැනීම යුතු නැත.

මෙබඳු පොත් දරුවන් අතට දී ඔවුන් බොහෝ දේ උගතුන් කිරීමත් පද්‍ය රචනාභ්‍යස්න කිරීමත් මව්පියන්ගේ හා ගුරුවරයන්ගේ යුතුකමකි. මේ පොත ද පාඨශාලා පඩිකිතියෙහි ඇතුළත් වනු දැක්මට අපි බලාපොරොත්තු වෙමු.

14. අතීතයෙහි ලක්දිව හික්ෂුන් වහන්සේගෙන් වූ අධ්‍යාපන සේවාව

බුදුසමය උගත්කමට සලකන ආගමකි. එහෙත් බුදුන් වහන්සේ විසින් පසස්නා ලද්දේ වැඩෙහි යෙදෙන උගත්කම පමණකි. කුලියට හරක් බලන්නාට හරක් පට්ටියෙන් පලක් නැත්තාක් මෙන් වැඩෙහි නොයෙදෙන්නාට ද උගත්කමින් පලක් නැතැයි බුදුන් වහන්සේ වදාළේ එහෙයිනි. බුදුසමයෙන් සිදු වන්නේ විමුක්තියේ මාර්ගය, දුකින් නිදහස් වීමේ මග කියාදීම යි. විමුක්තිය සඳහා ප්‍රඥාව දියුණු කිරීම අවශ්‍ය ය. උගත්කම ප්‍රඥාව දියුණු කිරීමෙහිලා වහලෙක් වෙයි. උගත්කමින් ගත යුතු ප්‍රධාන ප්‍රයෝජනය මෙය යි. අනෙක් අතින් උගතාට තමා ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ විමුක්තියත් ඒ සඳහා ගමන් කළ මාර්ගයත් තවත් අයට කියාදිය හැකි ය. මේ දෙවැනි කරුණ ද බුදුන් වහන්සේ විසින් ඉතා උසස් තත්විලා සැලකූ බව එක්සැටක් රහතුන්ට වාරිකාවේ හැසිරෙමින් විමුක්ති මාර්ගය මිනිසුන්ට කියාදෙන ලෙස කළ නියමයෙන් පෙනේ. ඉන් පළමුවැන්න ආත්මාර්ථ සාධනයෙහි වැටෙයි. දෙවැන්න පරාර්ථවර්යාවෙහි වැටෙයි. පළමුවැන්න බුද්ධාගමේ පරමාර්ථය ලෙස සැලකුවත් ථෙරවාදීන් නැත හොත් හිනයානිකයන් ලෙසත් දෙවැන්න වඩා උසස් ලෙස සැලකුවත් මහායානිකයන් ලෙසත් පසු කලී හැදින්වෙන්නට වූ බව දළ විසින් කිය හැකි ය.

එහෙත් කිසි කලෙකත් පිරිසක් හැටියට ථෙරවාදී හික්ෂුන් ආත්ම විමුක්තියෙන් පමණක් සැනසී, අනුන්ට ධර්ම-විනය ඉගැන්වීමෙන් වැළකී සිටි බවක් නො පෙනේ. එසේ නම් ශාසන විනාශය විය හැකි ව තුබුණු හෙයිනි. බුදුන් වහන්සේ ද ශාරීපුත්‍රාදී උගතුන්ට ගරු කෙළේ, තනතුරු දුන්නේ මේ කාරණය සැලකූ හෙයිනි ය යන බවට සැකයක් නැත. නැති නම් ප්‍රථමයෙන් ධර්මාවබෝධය කළ හික්ෂු නම වූ අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන්ට, සැරියුත් තෙරුන්ට බුහුමන් දැක්වීමෙහි යුක්තියක් නැත. ස්වකීය විමුක්තිය පමණක් සලසාගෙන අයිතකට වී සිටියවුන්ගෙන් දුකින් පෙළෙන සමාජයට වැඩක් නො සැලසිණ. එබැවින් විශාල ශිෂ්‍ය පිරිස්වලට ගුරු වූ සැරියුත්, පුණ්ණ, උපාලි ආදී තෙරුන් සාමාන්‍ය රහතුන්ට වඩා බුදුන් වහන්සේගේ මෙන් ම මහජනයාගේත් ගෞරවයට පාත්‍ර වූ බව පෙනේ. මුලදී පිරිසක් හැටියට නොව පෞද්ගලික වශයෙන් සමහර තෙරුන් වහන්සේලා ආත්මාර්ථ සාධනයෙන් පමණක් සැනසුණේ ධර්මය කියාදීම - ඉගැන්වීම ඔවුන්ට නොහැකි වූ නිසා විය හැකි ය. නැත හොත් ඒ ගැන උදාසීන වූ නිසා විය හැකි

ය. එහෙත් කල් යත් යත් මේ දෙපක්ෂය ම වටා පිරිස් රොක් වන්නට වූහ. එහිලා ඇති වූ මතභේද හා තරග බෞද්ධ සංඝයාගේ නිකාය භේදයට ද එක් හේතුවක් වී ය.

ආරම්භයේදී උගත්-නුගත් දෙපක්ෂයේ ම හික්ෂුන් වහන්සේලා ප්‍රතිපත්තිය අනිවාර්ය ලෙස පිළිගත්හ. එහෙත් පසුව හික්ෂුන් කොටසක් ප්‍රතිපත්තියට වඩා පර්යාප්තිය ම වටනේ යයි කියා සිටි බව අඛණ්ඩතර අටුවාවෙන් පෙනේ. ලක්දිවදී හික්ෂුන් අතර ඒ පිළිබඳ වාදයක් ඇති වූ බව ඒ අටුවාවෙහි සඳහන් වේ. වලගම්බා රජු කාලයෙහි ඇති වූ බැමිණිටියා සායේදී හික්ෂුන්ට වූ විපත නිසා ධාරණයෙන් එතෙක් ගෙන ආ ධර්මය විනාශ වන තැනට මං සැලසීම එහි හේතුව විය. 'පර්යාප්ති ධර්මය නැති වූවොත් ප්‍රතිපත්තිය ද නැති වෙයි. එවිට ප්‍රතිවේදියක් ද නොවිය හැකි ය' යනු පර්යාප්ති පාක්ෂිකයන්ගේ මතය විය. වාදයෙන් දිනුවෝ ද ඔහු ම වූහ. ඒ රජුගේ කාලයේදී ම ධර්මය ග්‍රන්ථාරූඪ කළ බව ද අපි දනිමු.

ලක්දිවට බුදුසමය ගෙන ආ මිහිඳු මාහිමියන් වහන්සේ ථෙරවාදියෙකි. උන් වහන්සේ හා උන් වහන්සේගෙන් ඇති වූ ලක්දිව හික්ෂු පරම්පරාවක් මුල පටන් සාමාන්‍යයෙන් ලක්වැසියන්ටත් විශේෂයෙන් ශාසනගත වූවන්ටත් ධර්මය ඉගැන්වීමෙහි යෙදුණු බව පැහැදිලි ය. එහෙත් මේ මුල් යුගයේදී ම සමාජයෙන් ඇත් ව විවේක ජීවිතයක් ගත කළ හික්ෂු පිරිසක් ද ඇති වූ බව වෙස්සගිරිය හා ඉසුරුමුනිය ද පිළිබඳ ව ඇති කතා පුවතින් පෙනේ. මේ පිරිස පසුව අරණ්‍යවාසීන් වශයෙන් හැඳින්වුණු අතර සෙසේසෝ ග්‍රාමවාසීන් වශයෙන් හැඳින්වුණහ. අරණ්‍යවාසීන් විදර්ශනා ධුරයෙහි යෙදුණ අතර ග්‍රාමවාසීන් ග්‍රන්ථ ධුරයෙහි යෙදෙන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. බුදුන් වහන්සේගේ කාලයෙහි ම ග්‍රන්ථධුර - විදර්ශනාධුර වශයෙන් හික්ෂුන් අනුගමනය කළ මාර්ග දෙකක් වූ බවත් ග්‍රන්ථ ධුරය ප්‍රතිබලයාට හා විදර්ශනා ධුරය දුර්වලයාට ද අයත් ලෙස සැලකූ බවත් ධම්මපදට්ඨකථාවෙන් හා තවත් අටුවාවන්ගෙන් ද හැඟෙයි. එහෙත් මේ කියන බෙදීම බුදුන් වහන්සේගේ කාලයෙහි වී ද යනු සැක සහිත ය. මේ පසු කාලයෙහි වූවක් බුද්ධ කාලය තෙක් දිගු කිරීම නිසා වූ සේ නොසිතිය හැක්කේ නො වේ. ඒ කාලයෙහි 'ධම්මකථික' නමින් හා 'විනයවාදී' නමින් ද හික්ෂු පිරිස් දෙකක් වූ බව නම් පෙනේ.

කෙසේ හෝ වේවා, ආරම්භයේදී ම ලක්දිව හික්ෂුන් වහන්සේ අධ්‍යාපන කාර්යයෙහි යෙදුණු බව නම් පැහැදිලි ය. හික්ෂුන්ට ත්‍රිපිටකය ම කොටස් වශයෙන් උගන්වන ලදී. සූත්‍ර - විනය - අභිධර්ම යන පිටක ත්‍රයය දැරීම වෙන් වෙන් හික්ෂු මණ්ඩලයන්ට භාර විය. පසුව ත්‍රිපිටකයේ ද නිකාය වශයෙන් හා ප්‍රකරණ වශයෙන් ඇති ඒ ඒ කොටස් ඉගෙනීමත් දැරීමත් ඉගැන්වීමත් වෙන් වෙන් හික්ෂු ගණයන්ට භාර වූ බව පෙනේ. 'අට්ඨාරසගණ' යන නමින් හැඳින්වෙන්නේ එබඳු හික්ෂු සමූහ 18 කි. ඉගැන්වීම ග්‍රන්ථ ධුරයේ යෙදුණු හික්ෂුන් වහන්සේට අයත් ප්‍රධාන වගකීමක් වූ බව 'එකං වා ද්වෙ වා නිකායෙ... උග්ගණ්හිත්වා තස්ස ධාරණං කථනං වාවනන්ති ඉදං ගන්ථධුරං නාම' යන අටුවා පාඨයෙන් පෙනේ. මෙහි වාවනය නම් තමා උගත් දෙය අනුන්ට කියවීම යි. එනම් ඉගැන්වීම යි.

සාමාන්‍යයෙන් ගිහියන්ට උගන්වන ලද්දේ මෙලොව යහපත් ජීවිතයක් ගත කිරීමටත් පරලොව සැපවත් කරගැනීමටත් වහල් වන සූත්‍ර පිටකාගත ධර්මයන් බව පෙනේ. මුලදී මෙම ඉගැන්වීම බණ කීමට පමණක් සීමා වන්නට ඇත. ගිහියන්ට බණ කීම හික්ෂුන් අයත් යුතුකමක් සේ සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ ද එයි. එහෙත් ටිකින් ටික ගිහියන්ට ද පැවිද්දන්ට මෙන්ම ධර්මය අවිශේෂයෙන් ඉගැන්වීම පටන්ගත් බව ද ඇතැම් ගිහියන් බොහෝ විට රජ කුමරුන් පවා ත්‍රිපිටකය පිළිබඳ ප්‍රබල උගත්කමක් ලබාගත් බව ද අට්ඨකථා, රසවාහිනි, නිකාය සංග්‍රහ, මහාවංස යන ග්‍රන්ථයන්ගෙන් ද පෙනේ. මෙයින් වූයේ ග්‍රාමාන්තයෙහි වූ සෑම හික්ෂු නිවාසයක් ම ශාස්ත්‍රශාලාවක් බවට පත් වීම යි. නගරබද ආරාමයන්හි දහස් ගණන් ශිෂ්‍යයෝ උගත්හ. ආගියන් මෙහි විසූ කාලයෙහි චේතියගිරියෙහි (මිහින්තලේ) නේවාසික හික්ෂුහු 2000 ක් විසූහ. අනුරාධපුරයේ මහාවිහාරයෙහි ද අභයගිරියෙහි හා ජේතවනාරාමයෙහි ද දහස් ගණන් හික්ෂුහු උගත්හ. පිටිසර ද සෑම පන්සලක් ම පාසලක් බවට ද පත් වූ සේ සිතිය හැකි ය.

වලගම්බා රජු විසින් කරවූ අභයගිරිය වැඩියෙන් මහාජනයා සමග ගැටී වැඩ කළ හික්ෂුන්ගේ වාසස්ථානය බවට පත් විය. 3 වැනි කිතු සියවස මුලදී චෝභාරතිස්ස රජු දින එය කෙළින් ම මහායානිකයන්ගේ බලපෑමට යටත් විය. මහසෙන් රජු විසින් කළ ජේතවනාරාමය ද මහායානයට පක්ෂපාත විය. මුලදී පන්සල් ඉගැන්වීම ලිවීම, කියවීම, සිංහල-පාලි භාෂා, (ඇතැම් විට) ආගම ධර්මය, ඉතිහාසය යන කරුණු ඉගැන්වීමට සීමා වන්නට ඇත. එහෙත් මහායානයේ ප්‍රභවයෙන් පන්සල් පාසල්හි ඉගැන්වීමේ විෂය මාලාව පුළුල් වන්නට වූ බව හැඟේ. මහායානය ඇසුරෙන් සංස්කෘතය ඉගෙනීමට ඇබ්බැහි වූ හික්ෂුහු සංස්කෘතය ඇසුරෙන් කාව්‍ය ශාස්ත්‍රය, වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රය, ජ්‍යොතිර් විද්‍යාව, ගණිතය, තර්ක ශාස්ත්‍රය, දර්ශනවාද, නීති ශාස්ත්‍රය ආදිය ඉගෙනීමට ද බටහ. මුලදී ශිල්පීන්ට පමණක් විෂය වූ චිත්‍රකර්මය, මූර්ති ශිල්පය, ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය වැනි දේට හික්ෂුන් ළැදිකමක් දක්වන්නට පටන්ගත්තේ ක්‍රිස්තුදයටත් පෙර පටන් ම ය යනු පැහැදිලි ය. අභයගිරිය වැනි කේන්ද්‍රස්ථාන වශයෙන් පැවති සංඝාරාමවල යට කී සියලු විෂයයන් ම ගිහි-පැවිදි කාට වුව ද අවශ්‍යතාවේ හැටියට උගත හැකි වී ය. බොහෝ විට රජ කුමරුවෝ ද හික්ෂුන් ඇසුරෙන් ම ශාස්ත්‍රය උගත්හ. චේතියගිරිය, අභයගිරිය ආදී පුරාණ සංඝාරාම පිහිටි තැන්වල ඇති නටබුන්වලින් ඒ තැන් ඒ කාලයේදී විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වයෙන් පැවති බව අනුමාන කට හැකි ය. මේ සංඝාරාමානුබද්ධ විද්‍යාලයන්ගේ නඩත්තුවට ආණ්ඩුවෙන් ඉඩකඩම් හා වෙනත් ආදායම් මාර්ග පවරා තුබූ බවත් ඒ තන්හි ක්‍රමානුකූල පාලනය සඳහා නීති-ඊති පනවා පාලක මණ්ඩල පවා පත් කොට තිබූ බවත් ඔප්පු වේ. ඇතැම් කාලවලදී රජවරුන් විසින් හික්ෂුන්ට වෘත්තියක් ද ලැබෙන්නට සලස්වා තුබුණු බව iv මිහිඳු රජුගේ මිහින්තලේ සෙල්ලිපියේ පෙනේ. එහි විනයාචාර්යවරයන්ට නියමිත පඩිය වසන් 5 කි; සූත්‍රාචාර්යවරයන්ට වසන් 7 කි; අභිධර්මාචාර්යවරයන්ට වසන් 12 කි. එයින් පෙනෙන්නේ විනයට වඩා අභිධර්මයට ඒ කාලයේදී සැලකිල්ලක් දක්වන ලද බව යි. එහි ම වඩු ඇදුරන්ට, වෙද ඇදුරන්ට හා වෙනත් ශිල්පීන්ට ද පඩි නියම කොට තිබේ.

නීතිය සංග්‍රහය අනුව මහජනතාවයේ රජයේ කාලයෙහි වූ 'විසන්ත' අටගණය' දිවයිනේ පන්සල් අධ්‍යාපනයේ කේන්ද්‍රස්ථාන නැත හොත් එහි අධිපතිහු යයි සමහරු සිතති. එසේ නම් කලාපයවල රජයේ සෙල්ලිපියක සඳහන් සත් ගණය ද මෙයට ඇතුළත් විය හැකි ය. මහාවංසයෙහි ක්‍රි. ව. 7 වන සියවසෙහි පමණ සිට මූලාශ්‍රයන් සේනාපතිමූල, පිළිබඳ ව සඳහන් වෙයි. උත්තරමූල, මහානේත්‍රප්‍රසාදමූල, සේලන්තරමූල, සරෝග්‍රාමමූල, වාහදීපමූල, දක්ඛිණමූල, කප්පුරමූල යනු දඹදෙණි සමය වන විට ප්‍රසිද්ධ මූලාශ්‍රයන් ය. මේ මුළු අහසගිරි විහාරයට ම සම්බන්ධ ව පැවති බව කිව හැකි ය. මේ මූලාශ්‍රයන්ට සම්බන්ධ වූ පිරිවෙන් ගැන ද පොත-පතෙහි එයි. මධුරපාද පිරිවෙණ හා විදාගම ශ්‍රී සණානන්ද පිරිවෙණ මහනෙත්පාමුලට ද විජයබා පිරිවෙණ උතුරුමුලට ද අයත් විය. මෙයින් විජයබා පිරිවෙණ vi පැරකුම්බා කාලයේදී විශ්වවිද්‍යාලයක තත්ත්වයට දියුණු ව පැවති බව පෙනේ. ගිරා සන්දේශයෙහි විජයබා පිරිවෙණ පිළිබඳ ව දීර්ඝ විස්තරයක් එයි. ඒ විස්තරය කියවන විට එක්වර ම ඉන්දියාවේ නාලන්දා, වලභි, ජගද්දලා ඕදන්තපුරී යන බෞද්ධ විශ්වවිද්‍යාලය අපේ සිතියට නැගේ. එහි ගෘහස්ථ ප්‍රවුණිත දෙපක්ෂයේ ම ස්වදේශීය විදේශීය ශිෂ්‍යයෝ ඉගෙනීම කළහ; විෂය මාලාව ඉතා පුළුල් වී ය. වේද-වේදාඛිත ඇතුළු අෂ්ටාදශ විද්‍යා, විශේෂයෙන් ආයුර්වේදය හා ජ්‍යෝතිෂ විද්‍යාව, අෂ්ටාදශ පුරාණ, ඉතිහාසය, ෂඩ්දර්ශන, සිංහල - පාලි - සංස්කෘත - ප්‍රාකෘත භාෂා, අර්ථකථා සහිත ත්‍රිපිටකය යනාදි විෂයයන් විමර්ශනාත්මක ව ඉගැන්වූ බවත් ඒ ඒ අධ්‍යාපනාංශයන් සඳහා වෙන් වෙන් මහාවාර්යවරයන් හා ආචාර්ය මණ්ඩල වූ බවත් උසස් උගතුන්ට එක් වී පර්යේෂණ කටයුතු කරගෙන යාමට පහසුකම් සලසා තුබුණු බවත් ගිරා සන්දේශ විස්තරය අනුව සිතාගත හැකි ය.

හංස සන්දේශයෙහි එන කැරගල පද්මාවතී පිරිවෙණ පිළිබඳ විස්තරයෙන් ද කෝට්ටේ යුගයෙහි පිරිවෙන් පැවති උසස් තත්ත්වය හෙළි වෙයි. විදාගම ශ්‍රී සණානන්ද පිරිවෙණ, ඉරුගල් කුලතිලක පිරිවෙණ, කෝට්ටේ ශ්‍රී පරාක්‍රමබාහු පිරිවෙණ හා පැපිලියානේ සුනේත්‍රාදේවී පිරිවෙණ ද කෝට්ටේ සිරි පැරකුම්බා සමයෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ විද්‍යාලයන් වූ බව පෙනේ. පැපිලියානේ සෙල්ලිපියෙන් සුනේත්‍රාදේවී පිරිවෙණේ නඩත්තුව හා ක්‍රමවත් පාලන ද සඳහා කොතරම් විශාල ධනයක් වෙන් කොට තිබුණේ දැයි පැහැදිලි වෙයි. පොත්-පත් ලිවීම හා පිටපත් කිරීම සඳහා පමණක් විශාල සංඛ්‍යාවක් ලේඛකයන් වැටුප් දී පත් කොට සිටි බව දැක්වේ. මුළු ලංකාව පුරා ම පොත්-පත් ප්‍රචාරය කිරීමෙන් ශාස්ත්‍රාලෝකය පැතිරවීම මේ පිරිවෙන්වලින් බලාපොරොත්තු වූ එක් සේවාවක් බව ඉන් ඔප්පු වේ. තර්ක - ව්‍යාකරණාදි විෂයයන් සඳහා දක්ෂ ගුරුවරුන් වැටුප් දී පත් කරගත යුතු ය යනු රජුගේ නියෝගය විය.

දඹදෙණි යුගයෙහි වූ පැරකුම්බා පිරිවෙණ, පතිරාජ පිරිවෙණ, මධුරපාද පිරිවෙණ යන තැන් ද මෙසේ ම උසස් තත්ත්වයක වූ බව සිතිය හැකි ය. පන්සල් පාසල් සඳහා 'පිරිවෙණ' යන නම ව්‍යවහාරයට ආයේ කවර කලක ද යනු අවිනිශ්චිත ය. මුලදී ම

'පිරිවෙණ' යන්නෙන් ගැනුණේ සීමා කොට වෙන් කළ ප්‍රදේශයක් ය යන බව විනය පාලි ආදියෙන් පෙනේ. 'වච්චකුටි පරිවෙණ' නම් වැසිකිළිය සඳහා වෙන් කළ භූමි ප්‍රදේශය යි. පසුව 'පරිවෙණ' ශබ්දය මිදුල සඳහා යෙදූ බව 'ගන්ධකුටි පරිවෙණ' යන්නට 'ගදකිළිනිසිවත්තෙහි' යන අර්ථ කීමෙන් හැඟෙයි. හික්ෂුන්ගේ වාසය සඳහා වෙන් කළ කුඩා ගෙවලට ද මෙය ව්‍යවහාර බව මහාවංසයෙන් පෙනේ. පසුව විශාල සංඝාවාසයන් සඳහා ද එය යෙදූ බව කාලපාසාද පරිවෙණ, දීඝසන්ධසේනාපති පරිවෙණ ගුත්තවඩ්ඛක පරිවෙණ යන ආදියෙන් ඔප්පු වේ. මේ සංඝාවාසයන්හි අධ්‍යාපන කාර්යයන් කළ බැවින් ටිකින් ටික 'පරිවෙණ' ශබ්දයෙන් 'අධ්‍යාපනායතනය' යන අර්ථය ද දෙන්නට වූ බව සිතිය හැකි ය. ක්‍රි. ව. 7 සියවසේදී මානවමම රජු විසින් අභයගිරි විහාරානුබද්ධ කොට ගොඩනැංවූ බව කියන උතුරුමුල පිරිවෙණ අධ්‍යාපනායතනයක් වී යයි සිතීමට කරුණු තිබේ. මින් පසු ද තිඹිරිවැව ටැම්ලිපිය ආදී අනුරපුර සමයට අයත් ලිපි කීපයක පිරිවෙන් ගැන එයි. කෙසේ හෝ දඹදෙණි සමය වන විට නම් 'පිරිවෙණ' යන්නෙන් අදහස් කරන ලද්දේ සංඝාරාමානුබද්ධ අධ්‍යාපන ආයතනයක් ය යනු පැහැදිලි ය.

කෝට්ටේ සමයෙහි පිරිවෙන් විශ්වවිද්‍යාලය තත්ත්වයට උසස් ව පැවති බව යට කීමු. හවැනි පැරකුම්බා රජුගේ කාලයෙන් පසු ඇති වූ අභ්‍යන්තර කෝලාහලත් හික්ෂු පරම්පරා අතර වූ මතභේදත් ක්‍රි. ව. 16 වන සියවසේ මුල පටන් පරංගි ආදී යුරෝපීයයන්ගෙන් පැමිණි භානිත් නිසා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයට පහර වැදිණ. වැලිවිට සංඝරාජ මාහිමියන්ගේ කාලයේදී නියමිකන්දේ පිරිවෙණ ආරම්භ කිරීමෙන් එතෙක් අඳුරු ව පැවති පන්සල් අධ්‍යාපනයට නව පණක් ලැබුණ ද ක්‍රි. ව. 19 වන සියවස මුලදී පටන් ඉංග්‍රීසීන්ගේ කුට උපක්‍රම නිසාත් මිෂනාරි පාඨශාලා නිසාත් ඉක්මනින් ඒ අභාවයට ගියේ ය. ඉන් පසු අද පවත්නා ධර්මශාස්ත්‍රීය වූ ද සංස්කෘතික වූ ද පුනරුද්දීප්තිය ඇති වූයේ හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මාහිමියන් විසින් 1873 දී කොළඹ මාලිගාකන්දේ විද්‍යාදය පිරිවෙණ හා රත්මලානේ ශ්‍රී ධර්මාලෝක ස්වාමීන්ද්‍රයන් විසින් 1875 දී පැලියගොඩ විද්‍යාලංකාර පිරිවෙණ ද ආරම්භ කළ පසු ය.

15. ලෝක සාමය

ලාංකික නියෝජිත පිරිසකට අයත් අප සියලු දෙනා ම මීට අවුරුදු 2500 කට පෙර ලෝකයට සාමයේ පණිවිඩය ගෙන ආ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ වෙමු. මිනිසා මිනිසාට එරෙහි ව නොමිනිස්කම් කරමින් මෙලොව අපායක් බවට පත් කරගන්නට තැත් කරනු වැළැක්වීමට උන් වහන්සේ සරල දේශනාවන් රැසක් ඉදිරිපත් කළහ. 'නහි වෙරෙන වෙරානි සම්මන්තීධි කුදාවනං' යනු උන් වහන්සේගේ එක් දේශනාවකි. වෛරයෙන් වෛරය නොසංසිදෙන බවත් වෛරය අවෛරය නිසා ම සංසිදෙන බවත් දක්වමින් අපට වෛර කරන්නන් කෙරෙහි මෙමිත්‍රිය හා කරුණාව දැක්වීමට උන් වහන්සේ දේශනා කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයෙහි අත්තිවාරම වූකලී අවෛරය යි. ලොව වසන සියලු දෙනා ම කෙරෙහි එක ම පුත්‍රයකු ඇති මවක තම පුත්‍රයාට දක්වන්නා වූ ආදරයට සමාන වූ ආදරයක් මෙමිත්‍රියක් දැක්වීමට අපට උන් වහන්සේ වදාළ සේක.

විභාරස්ථානයකට හෝ දේවස්ථානයකට ගොස් ගත කරන විනාඩි කීපය තුළදී හෝ වැදුම්-පිදුම් කරන සුළු කාලයක් තුළදී පමණක් ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තක් නො වේ, මෙය. ජීවිතය මුළුල්ලෙහි ම දවසේ සෑම කටයුත්තක් කරන අවස්ථාවකදී ම අවට ලෝකයා හා සත්ත්වයන් වෙත මෙසේ මෙමිත්‍රිය පතුරුවාලීම උන් වහන්සේගේ දේශනාව යි.

මෙමිත්‍රිය උන් වහන්සේ දේශනා කළ බ්‍රහ්මවිභාර හතරෙන් පළමුවැන්න යි. බ්‍රහ්මවිභාර යනු ශ්‍රේෂ්ඨතම හැසිරීම යි. දෙවැන්න ලෙස උගන්වන ලද්දේ අනුකම්පාව යි. එනම් මිනිසකු හෝ සත්ත්වයකු දුකට පත් ව සිටින අවස්ථාවකදී ඔහු හෝ ඔහුගේ දුක ගැන කල්පනා කොට ආධාර උපකාර කිරීම යි. තුන්වැන්න වූයේ මුදිතාව යි. යම්කිසි කෙනකු දුකට පත් වූ විට අප තුළ කනගාටුවක් ඇති වේ. එලෙස ම කෙනකු තෘප්තියට පත් වූ විටක ඔහු හා තෘප්තිමත් වීමත් ඔහුගේ සෑප සම්පත් ගැන තමනුත් සතුටු වීමත් මුදිතා නම් බ්‍රහ්ම විභාරය යි. හතරවැන්න වූකලී උපේක්ෂාව හෙවත් සියලු ම සත්ත්වයන්, සියලු ම මිනිසුන් කෙරෙහි මෙමිත්‍රී සිතින් සමාන ව බැලීම යි. උස් පහත් හේද නොතකා සියල්ලට එක සේ සැලකීම මීට ඇතුළත් වන්නේ ය. මෙම දේශනාවෙන් උන් වහන්සේ බලාපොරොත්තු වූයේ මිනිසුන් අතර අසමගිකම් ඇති කොටලීමට හේතු වූ සෑම කරුණක් ම මග හරවාලීම යි. අද ලෝකයේ පවත්නා සෑම අවුලක් ම සෑම වියවුලක් ම මිනිසා අතරෙහි පහළ වන වෛරය ක්‍රෝධය, මාත්සර්යය, මානය යනාදිය මත රඳා පවතී. ලෝක සාමය ඇති කළ හැක්කේ පවුරු පදනම් බැඳීමෙන් හෝ අවි-ආයුධ දියුණු කිරීමෙන් හෝ යුද්ධ බලය සංවර්ධනය කරගැනීමෙන් හෝ නො වේ. ලෝක සාමයෙහි පදනම මිනිසාගේ

සිතෙහි පහළ විය යුතු ය. මේ කාර්යය ඉෂ්ට කිරීමට අතිශයින් උචිත වන උපකාරය නම් බුද්ධධර්මය යි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය සකල ලෝකවාසීන්ගේ සැලකිල්ලට යොමු වුවොත් යුද්ධ බය හා අසමගිකම් තුරන් වනු නො අනුමාන ය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලෝක සාමය පිළිබඳ පණිවිඩය ලොවට බෙදාදීම බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය රැකගත් අප කුඩා රටෙහි පරමාර්ථය යි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ලොව පුරා පතුරවමින් මිනිසා අතර පවත්නා අසමගිකම් තුරන් වී ලෝක සාමය දියුණු වේවා!

